

umb
UNIVERZITA
MATEJA BELA

PROGRAM
Medzinárodná cena vojvodu
z Edinburghu
vo vysokoškolskej príprave

Príručka pre učiteľov a učiteľky

THE DUKE OF EDINBURGH'S
INTERNATIONAL AWARD
SLOVAKIA

Alžbeta Brozmanová Gregorová
Lucia Galková
Jaroslav Kompán
Katarína Kurčíková
Lívia Nemcová
Robert Sabo
Jana Šolcová

2020

BELIANUM

PROGRAM
Medzinárodná cena vojvodu
z Edinburghu
vo vysokoškolskej príprave

Príručka pre učiteľov a učiteľky

Alžbeta Brozmanová Gregorová
Lucia Galková
Jaroslav Kompán
Katarína Kurčíková
Lívia Nemcová
Robert Sabo
Jana Šolcová

2020

Alžbeta Brozmanová Gregorová
Lucia Galková
Jaroslav Kompán
Katarína Kurčíková
Lívia Nemcová
Robert Sabo
Jana Šolcová

**Program Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu
vo vysokoškolskej príprave**
Príručka pre učiteľov a učiteľky

1. vyd. – Banská Bystrica:
Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici
Belianum, 2020.

ISBN 978-80-557-1700-5

Editorka:
Alžbeta Brozmanová Gregorová

Recenzovali:
Lenka Rovňanová
Marián Zachar

Jazyková korektúra:
Martina Kubealaková

Grafická úprava obálky
a typografická úprava textu:
EQUILIBRIA, s. r. o.

**Publikácia je výstupom projektu
Award Goes to Universities,
ktorý podporila
The Duke of Edinburgh's International
Award Foundation**

fotografie boli použité z databázy:
The Duke of Edinburgh's
International Award Slovensko, o.z.

Publikácia je licencovaná pod
Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 4.0 International Licence (CC BY-NC-SA 4.0)

Obsah

1. Program Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu ako príležitosť pre univerzity...	6
2. Pre koho je publikácia určená a čo v nej nájdete	10
3. Stručne o programe Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu.....	12
História programu	13
Základné princípy programu.....	14
Oblasti programu.....	16
Úrovne a minimálna dĺžka trvania programu.....	16
Zásady pre poskytovateľov DofE	17
4. Pozície v programe DofE a ich špecifiká na univerzite	18
5. Cyklus programu DofE v univerzitnom prostredí.....	26
5.1. Kroky rozvoja programu DofE na univerzite.....	27
5.2. Cyklus programu DofE na univerzite	32
5.3. Model prípravy študentov a študentiek na rolu vedúci programu DofE a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície	34
Metodika teoretickej prípravy na rolu vedúci programu DofE.....	36
Metodika prípravy na rolu školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície	52
Tútoring študentov a študentiek	61
Supervízia v procese prípravy študentov a študentiek na rolu vedúceho programu DofE	62
Reflexia v procese prípravy študentov a študentiek na rolu vedúceho programu DofE	65
Metodika vedenia záverečného hodnotiaceho stretnutia	67
Práca s absolventmi a absolventkami predmetov.....	67
5.4. Identifikované prínosy absolvovania predmetov pripravujúcich na pozíciu vedúci programu DofE.....	68
Záver.....	70
Zoznam zdrojov	72

Zoznam príloh	76
Príloha 1 Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného do programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu na Slovensku	77
Príloha 2 Základné princípy DofE	79
Príloha 3 Kolbov cyklus učenia	80
Príloha 4 Výhody a prínosy programu DofE	81
Príloha 5 Základný rámec DofE	82
Príloha 6 Moje aktivity v oblastiach	83
Príloha 7 Kompetenčný profil vedúceho programu DofE a školiteľa a hodnotiteľa DE	84
Príloha 8 Formulácia cieľov	86
Príloha 9 Súbor otázok na opakovanie prvého dňa	87
Príloha 10 Príbeh Mentora	88
Príloha 11 Sieťovanie mentorov a mentoriek	89
Príloha 12 Päť pravidiel aktívneho počúvania	90
Príloha 13 Kvíz o dobrovoľníctve	91
Príloha 14 Spätná väzba na výučbu DofE	93
Príloha 15 Zhodnotenie predmetu vedúci programu DofE	95
Príloha 16 Sebareflexia študentov a študentiek	97
Príloha 17 20 podmienok dobrodružnej expedície	98
Príloha 18 Proces prípravy na dobrodružnú expedíciu	100
Príloha 19 Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície	102
Príloha 20 Čo so sebou na dobrodružnú expedíciu	103
Príloha 21 Plán trasy dobrodružnej expedície DofE	105
Príloha 22 Zoznam členov expedičného tímu	106
Príloha 23 Správa hodnotiteľa, bezpečnostný manuál	107

Program Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu

- ako príležitosť pre univerzity

INTERNATIONAL AWARD

THE DUKE OF EDINBURGH'S
INTERNATIONAL AWARD
SLOVAKIA

Keď sme sa rozhodli priniesť program Medzinárodná cena Vojvodu z Edinburghu (anglicky The Duke of Edinburgh's International Award, skrátene po slovensky aj program DofE alebo DofE) na univerzitnú pôdu, nevedeli sme úplne, čo nás čaká, ale vedeli sme, aké sú naše očakávania. Už niekoľko rokov sa na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici venujeme rozvoju stratégie service learning, v ktorej spájame vzdelávanie so službou v komunite. Implementácia tejto vyučovacej stratégie a jej prínosy nás presvedčajú o tom, že v univerzitnom prostredí je nutné neustále hľadať nové prístupy k pregraduálnej príprave študentov a študentiek a reagovať v nej na výzvy, s ktorými sa budú stretávať počas svojho profesionálneho pôsobenia. Zároveň si uvedomujeme, že úlohou univerzít nie je len formovať budúcich odborníkov a odborníčky, ale aj ľudí, ktorí chápu hodnotu ľudskej dôstojnosti, práv a demokracie a sú aktívnymi občanmi.

Zo špecifických potrieb mladej generácie, tzv. generácie Y a Z vyplývajú požiadavky na špecifické úlohy, prístupy, roly odborníkov a odborníčok pracujúcich s mládežou. Typické prejavy, potreby alebo špecifiká generácie Y a Z súvisia s mierou využívania moderných technológií, spochybňovaním autority tradičného učiteľa, mierou záujmu o veci verejné a ochotou angažovať sa a možnosťami učenia sa v prirodzenom, reálnom prostredí. V rebríčku hodnôt posúvajú slobodu slova a vyjadrenia ako i možnosť deliť sa o informácie veľmi vysoko.

Ako jedna z priorít vo vzťahu k špecifickým zručnostiam profesionálov v práci s ľuďmi sa javí tzv. **mentoring, mentorovanie**. S daným pojmom súvisia aj ďalšie, zaužívané v našom prostredí: facilitácia/sprevádzanie, tútoring/tútorovanie, tútorstvo, koučing/koučovanie a dokonca aj supervízia. Mentoring/mentorovanie sa vníma ako pojem zahŕňajúci v sebe ostatné spomenuté (pozri napr. Švec, 2008; Průcha, Walterová, Mareš, 2009; Lazarová, 2010).

Vo vzťahu k osobe, ktorá mentoruje, sa najčastejšie používajú výrazy ako školiteľ, poradca, konzultant, inštruktor, sprievodca a pod. Známý je príbeh z Homérovej Odyssey, keď Odysseus odchádzal z Tróje, poprosil svojho priateľa, starého múdreho Mentora, aby sa postaral o jeho syna Telemacha. V zásade ide o jeden z najstarších modelov rozvoja ľudského potenciálu, v súčasnosti súvisiaceho najmä s profesijným rozvojom, t. j. mentorovanie, ktoré je odborné, kolegiálne, plánované, dlhodobé.

Existujú rôzne **mentorské programy**, tie najlepšie z nich spĺňajú identifikované kritériá, ako napr., že mentori sa vyberajú na základe špecifických schopností (najdôležitejšia je schopnosť načúvať a byť empatický), sú schopní vytvárať vzťahy založené na dôvere a rešpekte, v rámci takéhoto mentorského programu majú zabezpečený výcvik, následnú podporu a nejakú formu ocenenia. **Dobrý mentor** by mal vedieť budovať a rozvíjať vzťah, efektívne komunikovať (najmä aktívne počúvanie, práca s otázkami a pod.), plánovať a reflektovať dianie, riešiť konflikty.

V pedagogickom ponímaní je mentorovanie spájané so špecifickou situáciou, ide o tzv. **uvádzanie nových, zväčša začínajúcich učiteľov, ale aj iných pomáhajúcich profesií či manažérov**. Hlavným cieľom je podpora a pomoc s adaptáciou a socializáciou v novom prostredí. Lazarová (2010) upozorňuje na viaceré výskumy, ktoré potvrdzujú význam a prínosy dobre vedeného mentoringu. Ukazuje sa, že nemá význam len pre samotných „mentorovaných“, ale môže pomáhať v situáciách, keď sme vystavení zmenám, taktiež má význam pre mentorov a celkovú klímu školy, prípadne inej organizácie. Ako vidieť, vzhľadom na dynamické zmeny vo formálnom i neformálnom vzdelávaní, má mentoring svoje opodstatnenie a špecifické zručnosti s ním spájané môžu procesy len obohatiť. Mentoring sa však v tomto kontexte nemôže spájať len s tzv. uvádzaním nových zamestnancov (začínajúcich). Mentoring je v súčasnosti vnímaný ako jedna z možných stratégií s reformným potenciálom. Pomáha meniť nazeranie učiteľov na rolu a postavenie učiteľa v procese rozvoja žiakov. Osobná skúsenosť s mentoringom už počas pregraduálnej prípravy vytvára priestor na rozvoj tých špecifických kompetencií budúcich učiteľov, ktoré môžu pomáhať transformovať „tereziánsky“ koncept vzdelávania. Takíto učitelia môžu podporovať u žiakov komunikačné zručnosti, aktívne občianstvo, samostatnosť, kritické a laterálne myslenie, rezilienciu, zvládanie stresu, stanovovanie vlastných cieľov, vnútornú motiváciu a pod.

V predloženej publikácii ponúkame model, ktorý umožňuje už počas vysokoškolského štúdia rozvinúť mentorské zručnosti budúcich učiteľov a učiteľiek, sociálnych pracovníkov a pracovníčok, psychológov a psychologičiek či akýchkoľvek profesionálov a profesionálok, ktorí budú pracovať s mladými ľuďmi. Tento model je založený na aplikácii celosvetovo rozšíreného a uznávaného rozvojového programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (anglicky The Duke of Edinburgh's International Award, skrátene po slovensky aj program DofE alebo DofE) do výučbového procesu na univerzite. Zámerom tohto modelu prípravy študentov a študentiek nie je len preškoliť či vyškoliť, ale aj umožniť a sprostredkovať zážitok s priamou prácou s mladým človekom, v tomto prípade s účastníkom/účastníčkou programu DofE. Prostredníctvom vedenia účastníka či účastníčky v danom rozvojovom programe v pozícii tzv. vedúceho programu či školiteľa a hodnotiteľa expedície na vlastnej skúsenosti zažívajú, čo to znamená pracovať s mladým človekom, ktorý má ambíciu v rámci programu splniť niekoľko výziev a prekonať sám seba.

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu je celosvetovo rozšírený rozvojový program pre mladých ľudí vo veku od 14 do 24 rokov. Mladí ľudia si ako účastníci a účastníčky programu v rámci kľúčových oblastí dobrovoľne stanovujú vlastné ciele, ku ktorým potom smerujú. Dlhodobo a pravidelne sa venujú aktivitám v štyroch kľúčových oblastiach: rozvoj talentu, dobrovoľníctvo, športová aktivita a dobrodružná expedícia. Na ceste k splneniu vlastných cieľov systematicky zaznamenávajú svoje pokroky a na konci cesty sú vždy ocenení. Účastníci programu si môžu vybrať, či sa zapoja do bronzovej, striebornej alebo najnáročnejšej zlatej úrovne. Napĺňaním ich osobných cieľov ich v programe sprevádzajú osoby, ktoré majú vymedzené špecifické roly. Mladí ľudia sa do programu zapájajú dobrovoľne, prostredníctvom licencovaných miestnych centier DofE na Slovensku. Tieto centrá je možné najčastejšie nájsť na stredných školách, v neziskových organizáciách, centrách voľného času a iných organizáciách. Po úspešnom absolvovaní každej úrovne programu dostane účastník/účastníčka na slávnostnom odovzdávaní Medzinárodnú cenu vojvodu z Edinburghu v podobe certifikátu a odznaku. Pri dosahovaní svojich cieľov a plnení programu by mladí ľudia mali byť vedení k využívaniu svojej predstavivosti, k prekonávaniu prekážok a skôr k vyhľadávaniu cieľov ako limitov. Program je založený na princípoch komplexného rozvoja mladého človeka prostredníctvom zážitkového učenia sa, dlhodobého a pravidelného venovania sa vybranej oblasti a aktivite. Na základe vlastného rozhodnutia má potom mladý človek možnosť sledovať svoje vlastné ciele a pritom sa môže oprieť o pomoc a podporu blízkeho človeka/blízkych ľudí, ktorí sú priamo či nepriamo do programu zapojení.

Model, ktorý ponúkame, sme testovali počas dvoch akademických rokov (2017/2018 a 2018/2019) a ešte stále sme v procese testovania, učenia sa a nachádzania optimálnej cesty pre všetky zúčastnené strany. Preto sme sa rozhodli ponúknuť v publikácii viaceré varianty. Aplikácia tohto modelu v univerzitnom prostredí nie je jednoduchá a aj my sme narazili na niekoľko prekážok, na ktoré priebežne upozorníme. Na druhej strane spätné väzby a reflexie našich študentov a študentiek nás presvedčujú o tom, že realizácia programu DofE je správnou cestou rozvoja viacerých kompetencií, ktoré budú v budúcnosti potrebovať.

Aplikácia rozvojového programu DofE vo výučbovom procese na Univerzite Mateja Bela by nebola možná bez troch kľúčových predpokladov.

V prvom rade je to spolupráca s Národnou agentúrou DofE na Slovensku, ktorej pracovníci a pracovníčky nás prizvali do projektu Award Goes to Universities a počas celej cesty pri nás stáli. Boli a sú naši podporovatelia, usmerňovatelia, kritici. Kládli nám množstvo otázok, ktoré nás posúvali a nútili nás uvažovať o našej práci i nás samých. Sú plnohodnotným partnerom, s ktorým nás spája viera v mladých ľuďoch a ich potenciál rastu, ako aj dôraz na kvalitu našej práce.

Druhým predpokladom je podpora vedenia Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, osobitne jej Pedagogickej fakulty. To, že autonómia učiteľa na vysokej škole nie je len fráza, sme sa mohli presvedčiť aj v tomto prípade. Dôvera vedenia a nepochybovanie o zmysluplnosti našej práce aj pri dôraze na úplne iné výkonové ukazovatele vysokoškolského učiteľa na Slovensku je pre učiteľov a učiteľky zapojených do modelu výučby, ktorý prezentujeme, zásadnou.

Tretím predpokladom, bez ktorého by tento model nevznikol, je tím učiteľov a učiteliek na Univerzite Mateja Bela, ktorý prijal túto výzvu. Každý z nich prispel svojou odbornosťou, nadšením, ochotou pracovať na sebe, rozvíjať sa, byť pre študentov a študentky partnerom a posúvať ich za hranice ich komfortných zón. Takýchto učiteľov a učitelky určite nájdete na každej vysokej škole. Tak prečo ich nezapojiť do programu DofE?

Alžbeta Brozmanová Gregorová, Robert Sabo

2. Pre koho je publikácia určená a čo v nej nájdete

je súbor vlastností vnímaných a užívaných okolím...

Vlastnosti charizmatičkých ľudí:

- vyžarovanie, ktoré vychádza z
- schopnosť zaujať,
- schopnosť očariť,
- Šarm,
- schopnosť medziľudske
- Presvedčivosť.

Charizmatičká prez

www.kozubik

Publikácia je určená pre učiteľov a učiteľky na vysokých školách, primárne pre tých, ktorí sa venujú príprave študentov a študentiek v rámci pomáhajúcich profesií. Keďže mentoringové zručnosti sú potrebné aj v rámci komerčnej sféry, napríklad pre ľudí v pozícii manažérov v rôznych sektoroch, môže byť zaujímavá aj pre kohokoľvek, kto sa venuje rozvoju týchto zručností vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Publikácia poskytuje základné informácie o programe Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, pozíciách a cykle v programe a ich špecifikách v univerzitnom prostredí. V druhej časti nájdete podrobné informácie o modeli vzdelávania študentov a študentiek s využitím programu DofE. V tejto časti poskytujeme podrobnú metodiku prípravy a následného vedenia študentov a študentiek ako vedúcich programu DofE. Objasňujeme tiež význam tútoringu a supervízie v procese práce so študentmi a študentkami. V poslednej časti ponúkame inšpirácie pre prácu s absolventmi a absolventkami programu.

Radi uvítame Vaše postrehy a v prípade, že sa rozhodnete program na univerzitnej pôde zaviesť, ochotne Vám poskytneme aj osobné konzultácie.

3. Stručne o programe Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu

V tejto časti predstavíme základy programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu. Za text, ktorý je súčasťou tejto kapitoly, je zodpovedný a je produktom autorského tímu publikácie. Obsah je prevzatý a reprodukován z publikácie The Duke of Edinburgh's International Handbook for Award Leaders (Seventh Edition, 2019) a slovenskej verzie príručky programu Príručky pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu z roku 2015, ktorá je prekladom The Duke of Edinburgh's International Handbook for Award Leaders (Sixth Edition, 2012). © 2020 The Duke of Edinburgh's International Award

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu je celosvetovo rozšírený rozvojový program pre mladých ľudí vo veku od 14 do 24 rokov. Mladí ľudia si ako účastníci a účastníčky programu v rámci kľúčových oblastí dobrovoľne stanovujú vlastné ciele, ku ktorým potom smerujú. Dlhodobo a pravidelne sa venujú aktivitám v štyroch kľúčových oblastiach: rozvoj talentu, dobrovoľníctvo, športová aktivita a dobrodružná expedícia. Na ceste k splneniu vlastných cieľov systematicky zaznamenávajú svoje pokroky a na konci cesty sú vždy ocenení. Účastníci programu si môžu vybrať, či sa zapoja do bronzovej, striebornej alebo najnáročnejšej zlatej úrovne. Pri napĺňaní ich osobných cieľov ich v programe sprevádzajú osoby, ktoré majú vymedzené špecifické roly. Mladí ľudia sa do programu zapájajú dobrovoľne, prostredníctvom licencovaných Miestnych centier DofE na Slovensku. Tieto centrá je možné najčastejšie nájsť na stredných školách, v neziskových organizáciách, centrách voľného času a iných organizáciách. Po úspešnom absolvovaní každej úrovne programu dostane účastník/účastníčka na slávnostnom odovzdávaní Medzinárodnú cenu vojvodu z Edinburghu v podobe certifikátu a odznaku. Pri dosahovaní svojich cieľov a plnení programu by mladí ľudia mali byť vedení k využívaniu svojej predstavivosti, k prekonávaniu prekážok a skôr k vyhľadávaniu cieľov ako limitov. Program je založený na princípoch komplexného rozvoja mladého človeka prostredníctvom zážitkového učenia sa, dlhodobého a pravidelného venovania sa vybranej oblasti a aktivite. Na základe vlastného rozhodnutia má potom mladý človek možnosť sledovať svoje vlastné ciele a pritom sa môže oprieť o pomoc a podporu blízkeho človeka/blízkych ľudí, ktorí sú priamo či nepriamo do programu zapojení.

História programu

Pôvodná myšlienka programu pochádza od Kurta Hahna. Tento pôvodcom nemecký pedagóg a politik pre svoju židovskú národnosť odišiel po roku 1930 do Veľkej Británie a zaslužil sa najmä o rozvoj zážitkovej pedagogiky. Stál pri zrode mnohých škôl a vzdelávacích inštitúcií, založených na jej princípoch, a to po celom svete. (Brestovanský, 2013) Kurt Hahn pomenoval šesť hlavných javov, ktoré podľa neho symbolizovali krízu vtedajšej spoločnosti. Veľký podiel na úpadku nemeckej spoločnosti mal podľa Hahna aj vtedajší vzdelávací systém. Medzi 6 úpadkov mládeže označil tieto:

1. Úpadok telesnej zdatnosti (kvôli moderným štýlom pohybu).
2. Úpadok iniciatívy a podnikavosti (kvôli pasivite a konzumácii).
3. Úpadok pamäti a predstavivosti (kvôli hektickosti a nestálosti moderného života).
4. Úpadok zručnosti a starostlivosti o talent (kvôli oslabeniu tradície remeselnej práce).
5. Úpadok sebadisciplíny (kvôli jednoduchej dostupnosti simulantov a upokojujúcich prostriedkov).
6. Úpadok súcitu (kvôli veľkému zhonu, ktorý ovláda moderný život).

Ako zakladateľ školy Gordonstoun v Škótsku a jej riaditeľ v roku 1933 vytvoril program vedúci k získaniu odznaku okresu Moray, prostredníctvom ktorého sa zoznámil s princom Philipom, manželom britskej kráľovnej Alžbety II. V túžbe rozšíriť program do ďalších krajín presvedčil princa Philipa na spoluprácu a v roku 1956 zostavil podobný program – Cena vojvodu z Edinburghu. (Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015) Tretou významnou osobnosťou v histórii programu DofE bol John Hunt, dôstojník britskej armády, skúsený horolezec a inštruktor špeciálnych jednotiek. Najviac sa preslávil ako vodca úspešnej expedície, ktorej členovia Edmund Hillary a Tenzing Norgay ako prví ľudia zdolali v roku 1953 vrchol Mont Everestu. Po návrate do Veľkej Británie bol za tento počin povýšený do šľachtického stavu. (Neuman, 2000) V roku 1956 sa stal prvým riaditeľom Ceny vojvodu z Edinburghu a túto funkciu zastával desať rokov. V roku 1966 bol za svoje zásluhy pri práci s mladými ľuďmi ocenený barónskym titulom, ktorý mu udelila britská kráľovná Alžbeta II.

Program DofE bol v roku 1956 pôvodne určený len chlapcom vo veku 15 a 18 rokov vo Veľkej Británii. Pôvodne ním zamýšľali vyplniť medzeru medzi školou a povinnou vojenskou službou. Od roku 1958 sa do programu mohli zapojiť aj dievčatá, i keď pre dievčatá program vyzeral formálne inak. V roku 1969 bol program chlapcov a dievčat zlúčený (začali robiť to isté). Horná veková hranica je od roku 1980 zvýšená a program získal svoju podobu: 3 úrovne, 4 oblasti, vekové limity 14 až 24 rokov. Od tej doby sa program nezmenil, jeho aktivity a spôsoby realizácie sa neustále vyvíjajú a prispôbujú tak, aby vyhovovali meniacim sa požiadavkám dnešného sveta a rozmanitým potrebám mladých ľudí. The Duke of Edinburgh's International Award Foundation bola založená v roku 1988, aby podporovala rast programu mimo Spojeného kráľovstva. Prvý milión účastníkov dosiahol tento program v roku 1975, neskôr v roku 1989 bola prekročená hranica dvoch miliónov účastníkov. V roku 2012 sa názov organizácie zmenil na Nadáciu Medzinárodnej ceny vojvodu z Edinburghu (anglicky The Duke of Edinburgh's International Award Foundation). Dodnes sa programu zúčastnilo takmer osem miliónov mladých ľudí vo viac ako 140 krajinách celého sveta. (Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015)

Na Slovensku sa začiatky rozvoja programu DofE spájajú s The British International School v Bratislave, ktorá získala licenciu na poskytovanie programu priamo z Nadácie Medzinárodnej ceny vojvodu z Edinburghu v roku 2007 a odvtedy sú prví Slováci oceňovaní priamo na Slovensku. Od vzniku programu v roku 1956 vo Veľkej Británii získalo ocenenie aj niekoľko slovenských študentov študujúcich na zahraničných univerzitách. Od decembra 2014 tím nadšencov zo sektoru vzdelávania s podporou lídrov z biznisu pripravoval pôdu na vznik národnej kancelárie na Slovensku. Po získaní skúšobnej licencie slovenská národná kancelária s pomocou The Duke of Edinburgh's International Foundation v Londýne pilotne testovala program od júna 2015 do júna 2016 v dvanástich miestnych centrách – školách a organizáciách v Bratislave a okolí. Vyškolených bolo prvých 29 dobrovoľníkov – vedúcich, školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií. Do programu bolo zapojených 179 účastníkov a účastníčok. Od 31. 3. 2016 je národná kancelária na Slovensku licencovaná. V júni 2016 si v Primaciálnom paláci v Bratislave 86 účastníkov a účastníčok programu prevzalo bronzové a strieborné ocenenie z rúk britského veľvyslanca Andrewa Gartha, slávnostnú ceremóniu svojou návštevou podporil aj vtedajší prezident SR Andrej Kiska. V roku 2019 bolo na Slovensku do programu DofE zapojených viac ako 160 miestnych centier a približne 3 000 účastníkov a účastníčok.

Základné princípy programu

Východiskom programu je desať základných princíпов. Pri ich priblížení vychádzame primárne z Príručky pre vedúcich programu DofE z roku 2015.

Bolo spomenuté, že Kurt Hahn sa podieľal na vzniku a rozvoji zážitkovej pedagogiky, proces zážitkového učenia chápal ako priestor získavania cenných poznatkov z priamej skúsenosti. Jeho výchovno-vzdelávacie programy sa orientovali na rozvoj charakteru, potom inteligencie až napokon na rozvoj vzdelania. Až po zážitku si človek hodnoty a významy zvnútorňuje a osvojuje. Cieľom jeho snaženia bolo, aby každé dieťa mohlo objaviť a rozvíjať svoje dosiaľ nepoznané schopnosti. Nachádzame to aj v siedmich princíпов jeho inter-nátnej školy v Saleme a v Gordonstoune, ako aj v združení United World Colleges:

1. Dajte deťom príležitosť na sebaobjavovanie.
2. Nechajte deti zažiť víťazstvo aj prehru.
3. Dajte deťom príležitosť na sebaavlozenie sa do spoločných vecí.
4. Postarajte sa o čas pokoja.
5. Precvičujte fantáziu.
6. Súťaže hrajú dôležitú, ale nie prevládajúcu úlohu.
7. Zbavte deti bohatých a mocných rodičov „zúfalého“ pocitu privilégia.¹

¹Podľa https://de.wikipedia.org/wiki/Kurt_Hahn.

Filozofiu programu môžeme vyjadriť aj mottom K. Hahna: „Dokážeš viac, ako si myslíš!“ V tomto výroku je obsiahnutá aj podstata programu DofE, a tou je osobná výzva. Osobné výzvy si účastník/účastníčka stavia za pomoci svojho vedúceho či mentorov a vychádzajú z jeho/jej záujmov, schopností a ambícií. Následne rozvíja svoje odhodlanie a vytrvalosť. Účastník/účastníčka začína na úrovni, ktorá mu najviac vyhovuje, čo predstavuje tzv. **individuálny prístup**, ako prvý zo základných princípov programu DofE.

S prvým princípom úzko súvisí aj druhý princíp programu – **dôraz na rozvoj** –, lebo program sa zameriava na osobnostný a sociálny rozvoj mladých ľudí. Účastníci a účastníčky posilňujú svoje sebavedomie a lepšie spoznávajú svoje okolie. Prostredníctvom zážitkového učenia rozvíjajú svoje hodnoty a tak sa z nich stávajú zodpovední dospelí ľudia. Program podporuje:

- sebavnímanie, sebavedomie, sebadôveru, odolnosť a vedomie silných a slabých stránok,
- samostatnosť, prijatie zodpovednosti a podnikavosť,
- nové alebo rozvinuté talenty a zručnosti, ako aj nové priateľstvá a vzťahy,
- zmysluplné plánovanie a využívanie času, ako aj schopnosť učiť sa od druhých a druhým niečo venovať,
- kompetencie ako orientácia na cieľ, riešenie problémov, prezentovanie, komunikácia, tímovosť a vedenie (z <https://dofe-germany.de/das-programm/allgemeines>, 2019).

Princíp **vyváženosti a komplexnosti** je tretí základný princíp programu. Sebarozvoj je charakteristický kalokagatiou, lebo má rovnomerne rozvíjať telo aj myseľ. V „štyroch pilieroch zážitkovej terapie“² K. Hahn vysvetľuje, že nestačí rozvíjať len seba, ale aj spolupatričnosť voči iným bytostiam a voči svojmu okoliu a to vďaka zapojeniu do aktivít v piatich odlišných oblastiach programu. Z nich najdôležitejšia oblasť je služba blížnemu.

Štvrtým princípom je **nesúťaživosť**, teda ak nepočítame sebaaprekonávanie a nechápeme svoju vôľu ako súpera. Výzvy sú stanovené, avšak nie niekým iným, ale vychádzajú od seba samého. Výkony niet voči komu porovnávať, lebo program je šitý na každého účastníka a účastníčku jedinečne. O to viac je dôležitejšia spolupráca, ktorá sa realizuje najmä pri dosahovaní spoločných cieľov počas dobrodružnej expedície.

Piaty princíp – **rastúce nároky** – spočíva v cyklickom osnovaní jednotlivých úrovní programu tak, aby každá ďalšia úroveň od účastníka/účastníčky vyžadovala viac času, zapojenia a zodpovednosti. Podnety slabšej intenzity alebo výzvy sú neúčinné a podnety extrémnych nárokov sú frustrujúce. Práve vyváženosť nárokov v jednotlivých stupňoch programu je jedným z kľúčových pedagogických princípov.

Šiesty princíp je **inšpirácia k cielavedomosti**, lebo človek bez cieľov je ako lod'ka na mori bez kompasu, sextantu či hviezdnej oblohy. Účastníci a účastníčky programu sú vedení k tomu, aby sa snažili splniť svoje stanovené ciele a tak sa zdokonalili. Vedomie cieľa je polovicou úspechu, druhou polovicou je aktívna práca. Bez stanovených cieľov by bola blúdením.

Siedmy princíp je **dobrovolnosť**. Vnútoraná motivácia je dôležitá pre akúkoľvek činnosť a reprezentuje sa dobrovoľnosťou konania. Hoci je program často ponúkaný školou, účasť v ňom musí byť vždy slobodnou voľbou, od účastníka požaduje časť jeho voľného času.

Ôsmy princíp je **dostupnosť pre všetkých**. Program môže absolvovať každý, kto sa preňho nadchne a je vo veku od 14 do 24 rokov bez ohľadu na počiatočné schopnosti, pôvod, pohlavie, národnosť či svetonázor.

Deviaty princíp tematizuje **dlhodobosť**, keďže ciele sebaaprekonávania a nadobúdania nových zručností vyžadujú dlhší čas. Realizácia programu sebarozvoja nie je záležitosť krátkodobého nadšenia, je potrebné odhodlanie a vytrvalosť, ktoré umožnia dosiahnutie stanovených cieľov sebaaprekonávania.

Desiaty princíp programu DofE je **zábavnosť**, lebo bez radosti z činnosti a uspokojenia

²Viac na <https://www.jugendprogramm.de/programm/einleitung/programm/1152>.

z naplnenia by k sebaaprekonávaniu dochádzalo veľmi ťažko. Radosť je motorom vnútornej motivácie a zábavnosť je jej katalyzátorom.

Oblasti programu

Program má štyri oblasti, ktoré tvoria vyvážený rámec osobnostného rozvoja mladých ľudí. Sú to:

- **Dobrovoľníctvo:** cieľom tejto oblasti je priviesť mladého človeka k zisteniu, akú hodnotu má pomoc ostatným a spoločnosti.
- **Rozvoj talentu:** táto oblasť podporuje rozvoj osobných záujmov, kreativity a/alebo praktických zručností.
- **Športová aktivita:** táto oblasť vedie mladého človeka k športovým a ďalším aktivitám s cieľom zlepšenia zdravia a fyzickej kondície.
- **Dobrodružná expedícia:** v tejto oblasti mladí ľudia rozvíjajú zmysel pre dobrodružstvo a objavovanie počas cesty v skupine.

V rámci zlatej úrovne programu sa mladí ľudia zúčastňujú ešte piatej aktivity pomenovanej **rezidenčný projekt**. Tá dopĺňa ich skúsenosti o stretnutie s novými ľuďmi na päťdňovom pobyte v neznámom prostredí. (Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015) Oblasťami dobrovoľníctvo, rozvoj talentu a športová aktivita sa účastníci a účastníčky musia venovať pravidelne. Aj keď nie je stanovené presné množstvo času, v priemere by im mali venovať aspoň hodinu týždenne.

Úrovně a minimálna dĺžka trvania programu

Program má tri úrovne: bronzovú, striebornú a zlatú. Na každej úrovni si účastníci a účastníčky stanovujú osobné ciele vo všetkých už opísaných oblastiach. Tieto ciele by mali byť dosiahnuteľné, ale zároveň by mali byť pre mladého človeka výzvou, aby sa pri splnení každého z nich dostavil pocit úspechu a uspokojenia.

Program DofE ani žiadnu z jeho oblastí nemožno absolvovať v kratšom čase intenzívnejšou prácou, pretože jeho cieľom je rozvíjať schopnosť pravidelne a vytrvalo sa venovať vybraným aktivitám. Účastníci a účastníčky musia program plniť aspoň počas tohto minimálneho obdobia:

Minimálny čas plnenia programu DofE pre každú úroveň a oblasť

úroveň	dobrovoľníctvo	športová aktivita	rozvoj talentu	navyše	dobrodružná expedícia
bronzová (pri priamom vstupe minimálne 6 mesiacov)	3 mesiace	3 mesiace	3 mesiace	Všetci účastníci absolvujú ďalšie 3 mesiace v jednej z vybraných oblastí dobrovoľníctvo, športová aktivita alebo rozvoj talentu.	2 dni a 1 noc
strieborná (pri priamom vstupe minimálne 12 mesiacov, pri predchádzajúcej úrovni 6 mesiacov)	6 mesiacov	6 mesiacov	6 mesiacov	Účastníci, ktorí nie sú absolventmi bronzovej úrovne, absolvujú ďalších 6 mesiacov v jednej z vybraných oblastí dobrovoľníctvo, športová aktivita alebo rozvoj talentu.	3 dni a 2 noci
zlatá (pri priamom vstupe minimálne 18 mesiacov, pri predchádzajúcej úrovni 12 mesiacov)	12 mesiacov	12 mesiacov	12 mesiacov	Účastníci, ktorí nie sú absolventmi striebornej úrovne, absolvujú ďalších 6 mesiacov v jednej z vybraných oblastí dobrovoľníctvo, športová aktivita alebo rozvoj talentu.	5 dní a 4 noci rezidenčný projekt

Zdroj: Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015.

Zásady pre poskytovateľov DofE

Táto kapitola je prevzatá len s miernymi úpravami z ostatnej verzie príručky pre poskytovateľov DofE z roku 2019 (The Duke of Edinburgh's International Award Handbook for Leaders – Seventh Edition, 2019) a slovenskej verzie Príručky pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu z roku 2015. Zásady vymedzujú základný rámec riadenia a poskytovania programu DofE. Ich zmyslom je v prvom rade zabezpečiť rovnaký základný rámec poskytovania programu naprieč krajinami sveta. Hlavnými prvkami tohto rámca je medzinárodná konštitúcia, základné zásady programu, organizačné zásady, kódex poskytovania programu a pravidlo vzájomnosti.

Medzinárodná konštitúcia

Podstatou programu je osobná výzva. Program je nesúťažný a mladí ľudia sa ho zúčastňujú dobrovoľne.

Základné zásady

Kritériom pre získanie ceny v programe je rozvoj osobnosti prostredníctvom vytrvalého úsilia o dosiahnutie lepších osobných výsledkov. Vychádza sa iba z počiatočných schopností účastníka/účastníčky a medzi sebou sa jednotliví účastníci a jednotlivé účastníčky neporovnávajú. Účasť je dobrovoľná a každý jednotlivec si môže úplne slobodne vybrať, ktorej z dostupných činností a aktivít sa v rámci jednotlivých oblastí bude venovať. Zúčastniť sa môžu mladí ľudia bez ohľadu na rasu, rod, náboženstvo a politickú príslušnosť.

Organizačné zásady

Účastníci a účastníčky musia byť vo veku medzi 14. a 25. narodeninami. Základná štruktúra programu DofE pozostáva zo štyroch povinných oblastí: rozvoj talentu, športová aktivita, dobrovoľníctvo a dobrodružná expedícia. Program má tri úrovne: bronzovú (pre účastníkov vo veku 14 rokov a starších), striebornú (pre účastníkov vo veku 15 rokov a starších) a zlatú (pre účastníkov vo veku 16 rokov a starších)³. Minimálne obdobie pre plnenie programu pri priamom vstupe je 6 mesiacov (maximálne 9) na bronzovej úrovni, 12 mesiacov (maximálne 18) na striebornej úrovni a 18 mesiacov (maximálne 24) na zlatej úrovni. V rámci zlatej úrovne účastníci a účastníčky programu absolvujú navyše rezidenčný projekt mimo domova, t. j. krajiny, v ktorej žijú.

Kódex poskytovania programu

- Udržiavať porovnateľné štandardy a kvalitu poskytovaného programu podľa pokynov nadácie a národnej kancelárie.
- Program DofE riadiť vo všetkých ohľadoch spravodlivo a nestranne.
- Zabezpečiť, aby bol program voľne dostupný všetkým mladým ľuďom príslušného veku.

Pravidlo vzájomnosti

Všetci poskytovatelia DofE (národné kancelárie aj miestne centrá) súhlasia s tým, že (pokiaľ je to podľa miestneho práva možné) umožnia mladým ľuďom z akejkoľvek inej krajiny zapojiť sa do programu, a zaväzujú sa uznávať platnosť výsledkov zaznamenaných ostatnými národnými kancelármi.

³Niektoré národné kancelárie umožňujú vstup aj mladým ľuďom vo veku 13 rokov a starších. Takto je zabezpečené, že účastníkmi môžu byť spolužiaci v jednom ročníku (tzv. zle vychádzajúce roky). V takomto prípade je určite potrebné kontaktovať národnú kanceláriu a získať súhlas.

4. Pozície v programe DofE a ich špecifiká na univerzite

Jednotlivé pozície pri aplikácii programu v univerzitnom prostredí sú v podstate identické so štruktúrou a pozíciami programu DofE mimo univerzitného prostredia. Sú tu však isté špecifiká, na ktoré upozorníme v tejto kapitole. Začneme však na úrovni základného etického rámca programu, ktorý majú rešpektovať všetky osoby zapojené do programu DofE.

Základné etické rámce programu DofE

Predpokladáme, že tak ako Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici i každá iná univerzita či vysoká škola má definované etické rámce pre svoje zamestnanectvo i študentstvo. Podobne je definovaný etický kódex pre dobrovoľníkov a dobrovoľníčky zapojených do programu DofE. Ak hovoríme o dobrovoľníkoch/dobrovoľníčkach, myslíme všetkých zapojených do programu, učiteľov/učiteľky, študentov/študentky i osoby z externého prostredia. Odporúča sa o týchto etických rámcach spoločne hovoriť a venovať im primeranú pozornosť. Skúsenosť nám potvrdila, že práve tieto rámce spoločne s odkazmi na filozofiu a základné princípy programu pomáhajú pri riešení konkrétnych situácií, príbehov, dilem, ktoré účasť v programe, resp. zapojenie do programu prináša. Zvlášť sa v diskusiách a rozhovoroch môžete ako učelia a učiteľky opierať u uvedené hodnotové rámce v pozícii tútorov a tútoriek počas stretnutí so študentmi a študentkami, ktorí vedú svojich účastníkov a účastníčky. Podobne je tomu na individuálnych alebo skupinových supervíznych stretnutiach, ktoré by mali byť prirodzenou súčasťou zapojenia do programu v pozícii študenta či zamestnanca univerzity.

Považujeme za dôležité upozorniť na fakt, že hodnotové rámce prezentované vo filozofii, princípoch a etickom kódexe DofE, ako i nižšie stručne naznačené hodnotové rámce v etických kódexoch pre zamestnancov, ako i študentov UMB sú v plnej miere kompatibilné s konceptom inkluzívneho vzdelávania, resp. v širšom ponímaní s konceptom sociálnej inklúzie. K. Vančíková, Š. Porubský, B. Kosová (2017) píše o hodnotových pilieroch inkluzívnej kultúry, ktoré definujú ako ľudská dôstojnosť, spravodlivosť a tolerancia. Všetky smerujú k tzv. pro-aktívnemu prístupu v podpore a pomáhaní. Princíp pro-aktivity je pritom ústredným princípom prezentovaným aj Európskou agentúrou pre špeciálne a inkluzívne vzdelávanie⁴. T. Booth a M. Ainscow (2007, 2016), rešpektovaní autori zásadných textov k problematike inkluzívneho vzdelávania, vyzdvihujú hodnoty ako rovnosť príležitostí, právo na účasť a zapojenie, úcta k rozmanitosti, poctivosť, odvaha, súcit, dôvera a iné.⁵ Spomenuté rámce by mali byť pravidelne obsahom spoločných diskusií a rozhovorov. Aj preto je dôležité pripomenúť, že Národná kancelária programu DofE na Slovensku odporúča okrem dialógu o týchto hodnotách a princípoch aj podpisovať existujúci **Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného v programe Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu na Slovensku** (pozri v prílohe), v ktorom sa podpisujúci zaväzuje, že bude „rešpektovať, dodržiavať a šíriť hodnoty programu“ a to na všetkých úrovniach (k jednotlivcovi, partnerom, miestnemu centru a nakoniec spoločnosti vo všeobecnosti). V tomto dokumente sa zdôrazňuje, že počas plnenia svojich povinností by mal byť človek pozitívnym vzorom a správať sa s úctou a slušne k účastníkom a účastníčkam programu, resp. všetkým zúčastneným aktérom. Dôležité je, aby sa snažil vytvárať bezpečné prostredie, v ktorom sa všetci budú cítiť prijatí a prijímaní.

V podobnom duchu sú definované hodnotové piliere vo vybraných dokumentoch na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. **Etická komisia Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici** sa okrem iného riadi dvomi základnými dokumentmi, etickými kódexami. **Etický kódex zamestnanca Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici**⁶ vyjadruje ašpiráciu „zamestnancov podporovať humánne hodnoty a vytvárať dôstojné akademické prostredie, v ktorom sa morálne a odborne profilujú mladí ľudia pre 21. storočie“ (Preambula). Ďalej sú v dokumente zdôraznené viaceré hodnoty, ako napr. tradície, akademická sloboda, zodpovednosť, zákonnosť, spravodlivosť, dôvera a ďalšie. V súvislosti s hodnotou „zodpovednosť“ je pritom zdôraznená zodpovednosť za kvalitu výučby študentov a pri „spravodlivosti“ sa hovorí o spravodlivom posudzovaní a hodnotení študentov, pričom by každý z nich mal mať rovnaké príležitosti vyniknúť. S odkazom na **etický kódex študentov**⁷ zdôrazníme, že študent má vyhľadávať, vyžadovať a šíriť nové vedecké poznatky a pri svojom štúdiu

⁴Bližšie pozri na <https://www.european-agency.org/>.

⁵Porovnaj napr. aj <http://www.indexforinclusion.org/avaluesframework.php>.

⁶Prístupný na <https://www.umb.sk/univerzita/univerzita/o-univerzite/akademicka-etika-umb/eticka-komisia/eticky-kodex-zamestnanca-univerzity-mateja-bela-v-banskej-bystrici.html>.

⁷Prístupný na <https://www.umb.sk/studium/student/know-how-pre-studenta/eticky-kodex-studenta.html>.

a výskume reagovať na potreby praxe (v časti Inovatívnosť). V časti Humanizmus sa píše, že „študent rešpektuje osobnosť každého človeka i jeho osobné potreby. Presadzuje hodnoty súvisiace s humanitou v celom svojom konaní“.

Etické princípy programu DofE definované na medzinárodnej úrovni nachádzame v tzv. Code of Conduct. Nadácia kladie dôraz nielen na riadnu kontrolu dodržiavania vnútroštátnych noriem a súladu s vnútroštátnymi ustanoveniami na ochranu detí, mladých osôb a zraniteľných dospelých osôb, ale zverejnila aj Kódex správania, ktorý určuje konkrétne požiadavky týkajúce sa jednotlivcov a organizácií, ktorých sú členmi, ako aj minimálne normy správania. Od všetkých dobrovoľníkov sa bez ohľadu na pozíciu alebo úlohu vyžaduje, aby ho dodržiavali. Do úvahy treba brať aj možnú potrebu dodržiavania ďalších noriem špecifikovaných vnútroštátnymi právnymi predpismi a politikou, ktoré ustanovujú miestni oceňovatelia alebo príslušné organizácie.

Všetky dospelé osoby, ktoré sa podieľajú na oceňovaní, sú povinné podľa Kódexu správania minimálne:

1. za všetkých okolností dodržiavať Kódex správania,
2. správať sa ku každému s úctou a rešpektom,
3. ísť ostatným príkladom,
4. vyhnúť sa protekcionárstvu,
5. plánovať aktivity v rámci programu tak, aby pri nich bola prítomná minimálne jedna ďalšia osoba, prípadne by sa mali odohrávať tak, aby boli videné a počuté inými osobami. Platí to pre všetky zložky programu,
6. brať do úvahy všetky kontrolné ukazovatele ustanovené príslušnými inštitúciami (ako aj inštitúciami zodpovednými za program),
7. rešpektovať právo človeka na súkromie,
8. vyhnúť sa nežiaducim dôverným osobným vzťahom, ako je napríklad sexuálny pomer medzi zodpovednou osobou alebo hodnotiteľom a niektorým účastníkom/účastníčkou programu. Takýto pomer je neakceptovateľný aj v prípade, že účastník/účastníčka programu už dosiahol hranicu dospelosti,
9. zabezpečiť oddelené ubytovanie s vlastným lôžkom pre mladých ľudí a dospelé osoby a dodržiavať všetky ostatné pravidlá ustanovené ich vlastnými inštitúciami alebo inštitúciami, ktoré zodpovedajú za realizáciu programu,
10. dať mladým ľuďom možnosť otvorene hovoriť o svojich obavách,
11. povzbudzovať ostatných, aby sa nebáli postaviť názorom alebo správaniu, ktoré sa im nepáči,
12. nenechať sa vyviesť z rovnováhy nevhodným správaním vyvolaným potrebou pútať na seba pozornosť, ako sú napríklad záchvaty hnevu a agresivity,
13. oboznámiť všetkých (mladých ľudí, rodičov a opatrovateľov, vedúcich programu, škôlitelov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií) s ochrannými opatreniami ich inštitúcie,
14. postupovať v súlade s Kódexom správania v citlivých situáciách, ako je napríklad pomoc obeti týrania alebo zneužívania, alebo pri práci s osobou, ktorá utrpela stratu blízkeho človeka,
15. vždy informovať ostatné dospelé osoby, kde sa daný účastník nachádza a čo robí,
16. mať na pamäti, že hoci konáte s najlepšimi úmyslami, Vaše zámery môžu ostať nepochopené,
17. brať vážne každé podozrenie alebo obavu zo zneužívania a okamžite konať v súlade s postupmi nahlásovania takýchto skutočností stanovenými príslušnou inštitúciou alebo inštitúciou, ktorá zodpovedá za program,
18. nikdy nezlahčovať zneužívanie,

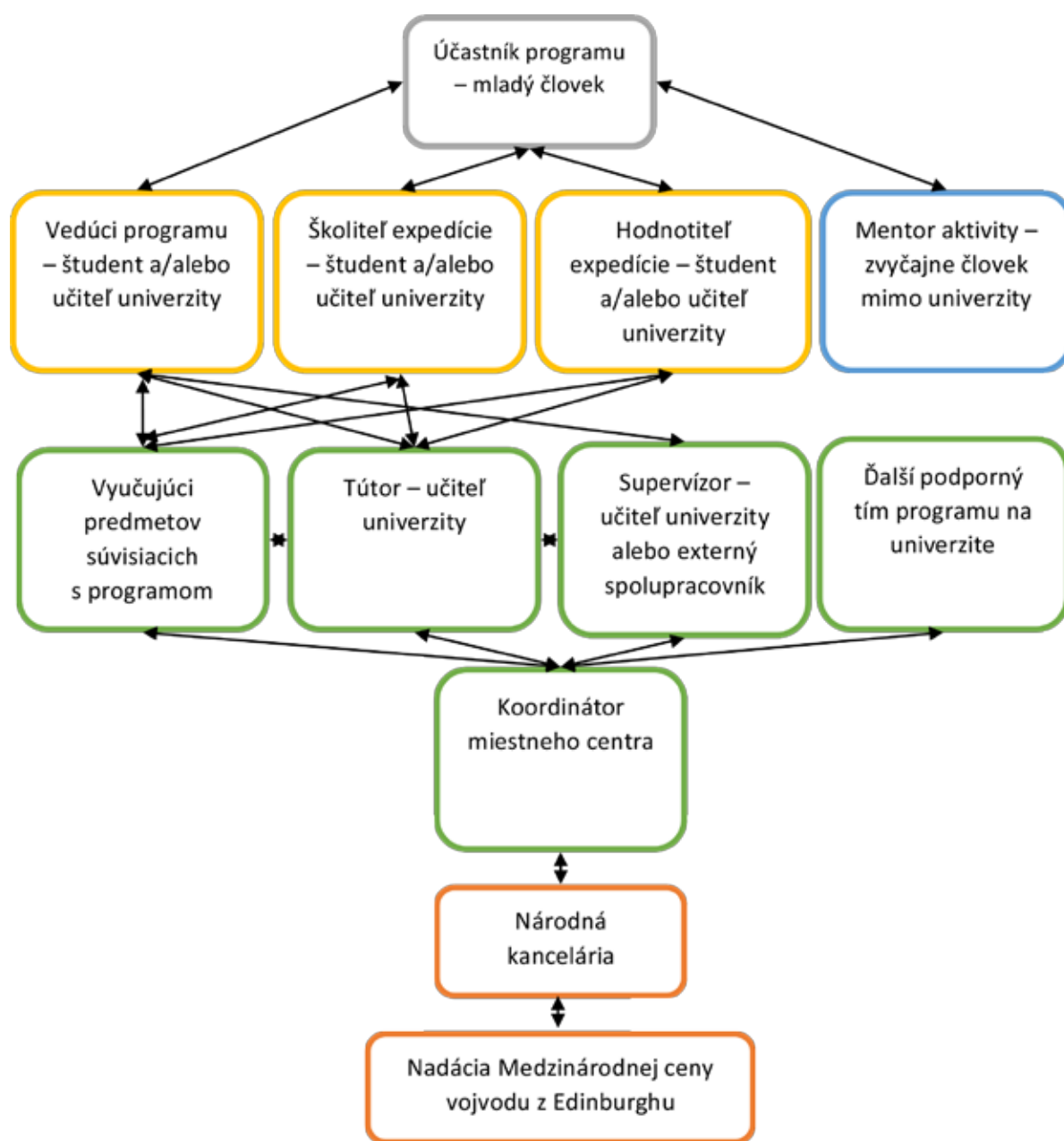
19. nikdy neudržiavať vzťah s mladou osobou alebo zraniteľnou dospelou osobou, v ktorom by mohlo byť zneužitie ich zraniteľné postavenie alebo by mohlo dôjsť k jej ovplyvňovaniu,
20. netolerovať žiadnu formu utláčania, ako sú napríklad prijímacie rituály alebo šikanovanie,
21. nezúčastňovať sa nevhodného správania alebo kontaktu, či už fyzického, verbálneho, alebo sexuálneho,
22. nezúčastňovať sa hier, ktoré zahŕňajú fyzický kontakt s deťmi, mladými osobami alebo zraniteľnými dospelými osobami,
23. vyhnúť sa nevhodným poznámkam na adresu detí, mladých osôb a zraniteľných dospelých osôb alebo sa im čo i len zo žartu vyhrážať,
24. v písomnom styku, pri telefonovaní, písaní e-mailov alebo pri používaní internetu nikdy nepoužívať nevhodný jazyk,
25. obvinenia, podozrenia alebo obavy zo zneužívania za každých okolností hlásiť,
26. pri používaní internetu alebo digitálnych metód komunikácie konať v súlade s Kódexom správania,
27. nikdy sa nespoliehať na to, že účastníka chráni dobré meno, dobré meno jeho inštitúcie alebo dobré meno programu.

Z uvedeného vyplýva, že všetci aktéri, na ktorejkoľvek pozícii, ako predstavíme nižšie, by mali spĺňať vysoké nároky nielen odborné, ale aj morálne a etické. Len tak je možné udržať kvalitu programu a byť v súlade s kľúčovými zásadami, ktoré sme predstavili v kapitole 2. Jednou z nich je, aby bol program dostupný všetkým v rovnakej, porovnateľnej kvalite kdekdekoľvek na svete. Ďalšou je, aby bol riadený spravodlivo. K tomuto zámeru má napomáhať i jasná štruktúra programu DofE a relatívne presne definované roly zúčastnených v programe.

Štruktúra programu DofE na univerzite

Začlenenie programu DofE do univerzitného prostredia je možné v dvoch základných modeloch. Univerzita sa môže stať miestnym centrom programu DofE. V tomto modeli funguje program tak ako v každej inej inštitúcii, ktorá je miestnym centrom. V publikácii však ponúkame model, v ktorom univerzita nie je len miestnym centrom programu, ale v ktorom je program DofE začlenený do vysokoškolskej prípravy študentov a študentiek. V tomto prípade má fungovanie miestneho centra na univerzite špecifickú štruktúru a roly/pozície. Ide o pozície vyučujúcich a tútorov študentov a študentiek, ktorí sú v pozíciách vedúcich programu, a o pozíciu supervízora. Základný prehľad o pozíciách v programe DofE na univerzite v rámci druhého modelu prezentujeme v ďalšej časti. Uvádzame len kľúčové pozície a popisujeme bližšie ich úlohy a roly v programe. Podrobnejší prehľad o štruktúre programu s ďalšími pojmami a pozíciami je uvedený v publikácii Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu – základy mentoringového vedenia mladých ľudí v praxi z roku 2020.

Štruktúra programu DofE na univerzite

Národná kancelária (z anglického originálu National Award Authority NAA alebo National Office) – má väčšie právomoci pri sub-licencovaní poskytovateľov programu, najčastejšie miestnych centier. Národná kancelária sa stará o fungovanie a rozširovanie programu v danej krajine, ponúka metodickú podporu a školenia pre miestne centrá, informuje o zaujímavých ponukách a možnostiach, organizuje slávnostné odovzdávanie ceny na striebornej a zlatej úrovni. (Slovník pojmov pre školiteľov, 2016)

Miestne centrum a otvorené miestne centrum (z anglického originálu Award Unit alebo Open Award Unit) – zvyčajne jedna organizácia sub-licencovaná národnou kanceláriou, ktorá implementuje program a je vedená jedným koordinátorom. Miestne centrum ponúka program výlučne pre svojich študentov alebo členov, kým otvorené miestne centrum môže program ponúkať aj nečlenom. Obe môžu poskytovať program pre viacero rôznych skupín účastníkov a účastníčok. (Slovník pojmov pre školiteľov, 2016) Pre fungovanie programu na univerzitnej úrovni je potrebné, aby univerzita bola otvoreným miestnym

centrom, t. j. aby účastníkmi a účastníčkami programu mohli byť nielen študenti a študentky univerzity, ale aj mladí ľudia mimo nej.

Opis jednotlivých pozícií

Účastník (z anglického originálu Participant) – mladý človek vo veku medzi 14. a 25. narodeninami so chválenou registráciou účasti v programe DofE. Účast v programe je podmienená vyplnením prihlášky a motivačného listu, potvrdením zákonných zástupcov (pokiaľ je účastník vo veku do 18 rokov), zaplatením účastníckeho poplatku (pokiaľ nie je odpustený na základe stanovených pravidiel). Účastník môže byť nový (z originálu new entrant) alebo priamo vstupujúci (z originálu direct entrant), ak začína program priamo na striebornej úrovni bez predošlej účasti na bronzovej alebo na zlatej úrovni bez predošlej účasti na striebornej. V prípade, že účastník splní všetky povinnosti na danej úrovni a má ich aj schválené miestnym centrom a národnou kanceláriou, stáva sa absolventom DofE (z originálu Award Holder). (Slovník pojmov pre školiteľov, 2016)

Vedúci programu (z anglického originálu Award Leader) je zodpovedný za zapájanie mladých ľudí do programu DofE, ich inšpiráciu, mentorovanie a asistovanie im od začiatku až po dokončenie programu. Vedúci programu môže mať na starosti aj zapájanie a manažovanie ostatných ľudí zainteresovaných do programu. Vedúci programu môže tiež zastávať rolu mentora aktivity, školiteľa alebo hodnotiteľa dobrodružnej expedície, pokiaľ má na to vhodné predpoklady. Vedenie účastníkov a účastníčok spočíva v pomoci, ktorú vedúci programu poskytuje svojmu účastníkovi programu – a to prostredníctvom vedenia a rád. Vedúci programu ako staršia skúsenejšia osoba pomáha mladšiemu mentorovanému pri dosahovaní cieľov. Vedúci slúži účastníkovi ako vzorový model, podľa ktorého sa vedený účastník programu správa a vďaka ktorému sa môže rozvíjať. Vzťah medzi vedúcim programom a účastníkom je neformálneho charakteru a je založený na dôvere a partnerskom vzťahu. Vedúci programu by mal byť v ideálnom prípade v kontakte s účastníkom po celú dobu, keď účastník plní program. Vedúci programu sa so svojím mentorovaným účastníkom alebo účastníčkou, prípadne skupinou účastníkov stretáva raz týždenne, obvykle maximálne na jednu hodinu. Môže to však byť aj menej často, ak kontakt prebieha prostredníctvom internetu. Jednoducho povedané: proces, ktorým vedúci programu, mentor konkrétnej aktivity a účastník prejdú pri absolvovaní každej oblasti, sa začína plánovaním a končí sa hodnotením. Pred začatím programu by si účastníci mali v spolupráci so svojím vedúcim programom vybrať aktivity vo všetkých štyroch oblastiach (a na zlatej úrovni tiež rezidenčný projekt) a zostaviť uskutočniteľný a realistický plán. Kompetencie vedúceho programu sú bližšie opísané v ďalšej kapitole. Na univerzite, v rámci modelu, ktorý prezentujeme, je vedúcim programu študent alebo študentka, ktorý je zapísaný na predmety pripravujúce vedúcich programu DofE a ktorý v rámci tejto prípravy vedie účastníka alebo účastníčku programu. Môžu byť nimi tiež absolventi týchto predmetov. Zároveň sú vedúcimi programu učitelia a učiteľky, ktorí boli na túto pozíciu vyškolení a ktorí sa zapájajú do procesu vedenia účastníkov a účastníčok programu.

Školiteľ dobrodružnej expedície (z anglického Adventurous Journey Supervisor) je vhodne kvalifikovaná, vytrénovaná a skúsená dospelá osoba zodpovedná za bezpečnosť skupiny účastníkov a účastníčok pri príprave a realizácii dobrodružnej expedície. Táto osoba je zodpovedná za adekvátny výcvik expedičných tímov, dohliada na prípravu a priebeh cvičných a kvalifikačných expedícií, posudzuje schopnosti účastníkov a účastníčok i celého expedičného tímu ako celku podniknúť samostatne kvalifikačnú expedíciu a potvrdzuje v účastníckej knižke, že je účastník na kvalifikačnú expedíciu dostatočne pripravený. Rola školiteľa dobrodružnej expedície môže byť nahradená vedúcim programu, ale len za prítomnosti hodnotiteľa dobrodružnej expedície. Školiteľom dobrodružnej expedície môže byť v rámci univerzity učiteľ/učiteľka vyškolená na túto pozíciu alebo v prípade, že sú na univerzite zavedené predmety pripravujúce školiteľov dobrodružných expedícií, môžu byť nimi aj študenti a študentky univerzity.

Hodnotiteľ dobrodružnej expedície (z anglického Adventurous Journey Assessor) je vhodne kvalifikovaná, vytrénovaná a skúsená dospelá osoba, ktorá má za úlohu zhodnotenie výpravy a udelenie potvrdení, či dobrodružná expedícia bola v súlade s dvadsiatimi základnými podmienkami. Hodnotiteľ expedície svojím podpisom v účastníckej knižke potvrdzuje, že jej držiteľ absolvoval dobrodružnú expedíciu v súlade s medzinárodnými

štandardmi. Pri bronzovej a striebornej expedícii môže byť hodnotiteľom osoba z daného miestneho centra. Pri zlatej expedícii to za účelom zachovania medzinárodných štandardov musí byť externá osoba. Inštitúcie si externého hodnotiteľa môžu nájsť samy, prípadne im s tým môže pomôcť národná kancelária. V oboch prípadoch je však za náklady externého hodnotiteľa zodpovedná inštitúcia, ktorá expedíciu organizuje. Pri začlenení programu DofE na univerzite môžu byť podobne ako v prípade školiteľov expedícií hodnotiteľmi dobrodružnej expedície učiteľia a učiteľky alebo študenti a študentky.

Mentor (z anglického Activity Coach) vedie účastníka v dosahovaní cieľa v jednej z troch oblastí, v ktorej je odborníkom. Môže byť aj hodnotiteľom aktivity v Online Record Book (ORB). Pre všetky oblasti je odporúčaný expertný mentor. Nejde len o pomoc pri náročnejších cieľoch, ktoré si má účastník zadať. Ide aj o proces učenia sa, ako má mladý človek v živote hľadať niekoho, kto mu môže pomôcť a poradiť. Program DofE je príležitosť vytvoriť si dlhodobý vzťah s takým človekom. Z toho dôvodu nemá byť mentorom člen rodiny alebo veľmi dobrý kamarát. Účastníci majú s pomocou svojho vedúceho programu vyhľadať dospelú osobu, ktorá má v rámci nimi zvolenej aktivity vedomosti a skúsenosti a môže im pomôcť stanoviť náročné, ale zároveň realistické ciele. Mentor aktivity nemusí byť detailne oboznámený so všetkými podrobnosťami, ktoré súvisia s programom. Musí však poznať jeho podstatu a filozofiu. Vedúci programu zabezpečí, aby si bol mentor vedomý hlavného princípu: **mladý človek si má stanoviť náročné osobné ciele, pravidelne sa venovať určitej aktivite a zlepšiť sa v nej**. Nejde o to, aby dosiahol špičkové výsledky alebo sa stal odborníkom, aj keď mnohým účastníkom sa to môže podariť. Rolu mentora aktivity môže vykonávať aj hodnotiteľ tejto aktivity alebo vedúci programu. (Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015)

Hodnotiteľ aktivity v ORB (z anglického Award Assessor) je dospelá osoba určená či schválená vedúcim programu, ktorá hodnotí účastníkovu vybranú aktivitu v určitej oblasti programu a potvrdí, že účastník splnil požiadavky v tejto oblasti. Môže zároveň ísť o mentora tejto aktivity. (Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015)

Koordinátor miestneho centra (z anglického Coordinator) je dospelá osoba vystupujúca ako hlavná kontaktná osoba v miestnom centre alebo otvorenom miestnom centre. Je zodpovedný za budovanie a vedenie programu DofE v centre, podporovanie vedúcich programu a ďalších osôb pracujúcich s účastníkmi programu, vzdialený dohľad nad účastníkmi a účastníčkami, vedenie záznamov a nutnej dokumentácie a za komunikáciu s národnou kanceláriou. (Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, 2015) Pozícia koordinátora miestneho centra na univerzite je špecifická okrem už uvedených zodpovedností aj tým, že koordinuje tím vyučujúcich predmetov a tútorov študentov a študentiek.

Vyučujúci predmetov súvisiacich s programom DofE je učiteľ univerzity, ktorý sa podieľa na výučbe predmetov súvisiacich s implementáciou programu DofE na univerzite. Zodpovedá za teoretickú časť prípravy študentov a študentiek. Ideálne je, ak ide o tím učiteľov a učiteľiek. Vybraní vyučujúci pôsobia v programe aj v pozícii tútorov a tútoriek študentov a študentiek, prípadne supervízora či koordinátora miestneho centra.

Tútor je osoba spomedzi vyučujúcich predmetov súvisiacich s programom DofE na univerzite. Jeho rola je špecifická v tom, že vykonáva „dohľad“ nad študentmi a študentkami, ktorí boli vyškolení ako vedúci programu či školitelia a hodnotitelia dobrodružnej expedície a vedú účastníkov a účastníčky programu. Tútor je osoba, ktorá sprevádza študenta alebo skupinu študentov, konzultuje s nimi priebeh, výzvy a udalosti počas celého procesu, v ktorom vedú účastníkov programu.

Supervízor vykonáva supervíziu študentov a študentiek, ktorí boli vyškolení ako vedúci programu či školitelia a hodnotitelia dobrodružnej expedície a vedú účastníkov programu. Supervízor je človek s vysokým odborným aj ľudským potenciálom. Je expertom na komplexný proces celého účastníckeho programu DofE, organizuje reflexiu práce supervidovaných študentov a študentiek a napomáha pri nachádzaní nových možností, perspektív, nadhľadu, vízií a výziev. Zároveň poskytuje odbornú supervíziu vyučujúcim zapojeným do výučby a vedenia študentov a študentiek.

5. Cyklus programu DofE v univerzitnom prostredí

Nasledujúce časti sú vytvorené na základe modifikácie klasického cyklu programu DofE, ktorý je prezentovaný Národnou kanceláriou programu DofE na Slovensku. Tento cyklus sme modifikovali na základe špecifik súvisiacich s univerzitným prostredím, ako aj s modelom, v ktorom nie je zmyslom len poskytovať program pre účastníkov a účastníčky, ale najmä rozvíjať vedomosti a zručnosti študentov a študentiek pre ich pôsobenie v pozícii vedúcich programu, prípadne školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií. Najprv priblížime kroky, ktoré je potrebné absolvovať, ak s programom univerzita začína. Následne sa venujeme opisu cyklu programu a to z pohľadu vedenia účastníkov a účastníčok, ako aj z pohľadu samotnej prípravy študentov a študentiek.

5.1. Kroky rozvoja programu DofE na univerzite

Základné kroky implementácie programu DofE v univerzitnom prostredí prezentuje obrázok.

Kroky rozvoja programu DofE na univerzite

Založenie otvoreného miestneho centra DofE na univerzite	
Výber a zaškolenie tímu vyučujúcich	
Príprava predmetov súvisiacich s programom DofE	Vytvorenie systému práce s účastníkmi programu DofE na univerzite
Propagácia predmetov a nábor študentov	Propagácia programu a nábor účastníkov
Výučba predmetov, tútoring a supervízia študentov	Vedenie účastníkov programu
Vyhodnotenie	Ukončenie práce s účastníkmi

A. Založenie otvoreného miestneho centra DofE na univerzite

Samotnej implementácii programu DofE predchádza niekoľko dôležitých krokov súvisiacich s administráciou a získaním oficiálnej licencie poskytovateľa Medzinárodnej ceny vojvodu z Edinburghu. Odporúčame, aby ste od začiatku uvažovali nad otvoreným miestnym centrom. Tento typ miestneho centra umožňuje prijímať ako účastníkov a účastníčky akýchkoľvek mladých ľudí. Ukazuje sa totiž, že v prostredí vysokej školy môže byť problém s motiváciou študentov a študentiek k účasti v programe v pozícii účastníkov. Otvorené miestne centrum tiež rozširuje možnosť získania účastníkov sprostredkované cez študentov a študentky, ktorí absolvujú predmety pripravujúce ich ako vedúcich programu, prípadne školiteľov a hodnotiteľov dobrodružnej expedície.

Je potrebné v prvom rade **založiť miestne centrum DofE a získať oficiálnu licenciu**. Tomu predchádza získanie podpory zo strany vedenia na úrovni fakulty i samotnej univerzity. Samozrejme, ideálne je tento úmysel komunikovať aj na úrovni katedry, kde daný učiteľ/učiteľka pôsobí. V tejto fáze odporúčame komunikovať najmä obsahy súvisiace s filozofiou programu, jeho princípmi, zameraním a možným prínosom pre prípravu budúcich tzv. pomáhajúcich profesií. Všetky ďalšie podrobnosti a informácie sú prístupné na oficiálnej stránke DofE Slovensko v sekcii „Ako poskytovať“ a v podsekcii „Prihlásiť organizáciu“.⁸ Okrem samotnej licenčnej zmluvy, ktorú musí podpísať štatutár univerzity (zvyčajne rektor) a ktorá je pripravená národnou agentúrou, je potrebné pripraviť aj ďalšie oficiálne dokumenty, ako napr. prihlášku účastníka, list rodičom a súhlas pre zákonných zástupcov, záznam o poučení o ochrane osobných údajov v rámci inštitúcie. Niektoré z dokumentov nájdete v prílohách.

⁸Pozri bližšie <https://www.dofe.sk/sk/prihlasit-organizaciju/>.

Miestne centrum DofE koordinuje koordinátor miestneho centra DofE, ktorý po získaní oficiálnej licencie absolvuje zaškolenie realizované národnou kanceláriou DofE. Toto školenie je zamerané na získanie prehľadu o potrebných postupoch a kompetenciách pre vedenie programu DofE vo vzťahu k zapájaniu účastníkov programu, spolupráce s ďalšími vedúcimi, školiteľmi, mentormi, ako aj užitočné rady a návody pri práci s ORB.

B. Výber a zaškolenie tímu učiteľov a učiteľiek pre program DofE na univerzite

Pri rozvoji programu DofE v rámci akéhokolvek typu a stupňa školy je dôležité, aby pri jeho realizácii spolupracovali minimálne dvaja zaškolení učitelia/učiteľky. Jeden z učiteľov musí byť vyškolený v pozícii vedúci programu DofE a koordinátor miestneho centra a druhý z učiteľov musí byť vyškolený v pozícii školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície.

V rámci projektu Award Goes to Universities sme v spolupráci s národnou kanceláriou DofE zrealizovali dve školenia, na ktoré boli pozvaní vybraní učitelia a učiteľky univerzity. Naším zámerom bolo zapojiť ľudí z rôznych fakúlt a katedier univerzity a tým zabezpečiť aj multidisciplinárnu spoluprácu v tíme. To sa ukázalo počas realizácie projektu ako veľká výhoda, pretože sme mohli osobité vedomosti a skúsenosti učiteľov a učiteľiek úspešne implementovať aj do výučbového procesu. Je ideálne, ak sú v tíme zastúpení kolegovia a kolegyně so zameraním a odhodlaním pre inovatívne prístupy vo vzdelávaní na vysokých školách. Ich počet je dôležité dimenzovať vo vzťahu k úlohám a zaťaženiu súvisiacim s aplikáciou programu v tomto prostredí. Pri tvorbe tímu je dôležité zvážiť tieto vedomosti a skúsenosti členov a členiek: skúsenosť so samotným programom DofE (v ktorejkoľvek pozícii), skúsenosť s neformálnym vzdelávaním, skúsenosť a zameranie na jednu či viaceré z týchto oblastí: pedagogika, sociálna práca, šport a turizmus, umenie.

V našom projekte si učitelia a učiteľky mali možnosť vybrať, či chcú absolvovať jedno školenie a stať sa vedúcim programu DofE alebo obe školenia a stať sa zároveň aj školiteľom a hodnotiteľom dobrodružných expedícií. Odporúčame, aby oboma blokmi prešli všetci členovia a členky tímu. Aj keď sa nebudú všetci v rovnakej miere venovať príprave vedúcich programu a zároveň aj školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií, je dôležité, aby poznali štruktúru programu a jeho zameranie.

C. Príprava predmetov

Nasleduje príprava predmetov, v rámci ktorých pripravujeme študentov a študentky na pôsobenie v pozícii vedúci programu a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície. Je tiež možné vybrať len predmety súvisiace s prípravou na rolu vedúceho programu DofE a do prípravy a realizácie dobrodružných expedícií študentov a študentky nezačleňovať. Podľa našich skúseností začlenenie študentov a študentiek do prípravy a realizácie dobrodružných expedícií je náročné pre vyučujúcich aj pre študentov a študentky a vyžaduje to ďalšieho samostatného koordinátora. Je to najmä preto, že v rámci prípravy na rolu školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície by mali mať študenti a študentky nielen vlastnú skúsenosť s expedíciou, ale aj s tým, ako iných mladých ľudí na expedíciu pripraviť.

Príprava predmetov spočíva vo vytvorení informačných listov predmetov, pridaní predmetov do ponuky predmetov v akademickom informačnom systéme, príprave prezenčnej výučby, v rozdelení jej personálneho zabezpečenie a dohodnutí časového harmonogramu s ohľadom na cyklus programu.

Počas realizácie projektu sme vyskúšali niekoľko modelov prípravy študentov a študentiek a realizácie predmetov. Výslednú podobu ponúkame v samostatnej kapitole. Samotný model je založený na skúsenostnom učení, t. j. jeho základnou zložkou je vedenie účastníka programu DofE, ktoré je podporené individuálnym tútoringom, skupinovú supervíziou a priebežnou reflexiou.

D. Vytvorenie systému práce s účastníkmi a účastníčkami zapojenými do programu DofE na univerzite

Paralelne s prípravou predmetov je potrebné vytvoriť systém práce s účastníkmi a účastníčkami programu DofE. V tomto prípade existuje na základe našich skúseností niekoľko alternatív:

1. Univerzita nadviaže spoluprácu so základnou alebo strednou školou, na ktorej prezentuje program a možnosti zapojenia sa mladých ľudí do programu s pomocou univerzity (táto škola nemusí byť miestnym centrom), alebo nadviaže spoluprácu s iným miestnym centrom programu a ponúkne pomoc študentov a študentiek pri vedení účastníkov a účastníčok. V tomto prípade je potrebné vyjasniť si, v ktorom miestnom centre budú účastníci vedení a zároveň v prípade osôb mladších ako 18 rokov komunikovať o programe s ich zákonnými zástupcami. Túto možnosť sme vyskúšali v prvom roku realizácie a javí sa ako koordinačne aj administratívne najnáročnejšia.
2. Druhou možnosťou je, že pre účasť v programe osloví svojich študentov a študentky, t. j. zrealizuje nábor medzi nimi.
3. Tretia možnosť je, že úlohu zabezpečiť účastníkov programu zveríme samotným študentom a študentkám, ktorí sa pripravujú na rolu vedúceho programu v rámci predmetov. K tejto možnosti sme pristúpili po konzultácii so študentmi a študentkami a testovali sme ju v akademickom roku 2019/2020. Táto alternatíva sa javí ako vhodná z viacerých dôvodov. Jednak si študenti a študentky rozvinú ďalšie zručnosti, ale tiež je predpoklad, že nadviažu kontakt s niekým, s kým budú mať bližší vzťah. Zároveň sa môžu stať širitelmi programu DofE na stredných školách alebo podporiť svojou pomocou fungovanie iných miestnych centier.

Okrem vedenia samotných účastníkov a účastníčok je potrebné myslieť aj na to, kto bude zodpovedný za realizáciu cvičných a kvalifikačných dobrodružných expedícií a ako sa budú realizovať. Na základe našich skúseností sú možné tieto alternatívy:

1. Zapojenie študentov a študentiek do prípravy a realizácie expedícií. Táto možnosť je naviazaná na realizáciu predmetu školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície. V tomto prípade sú síce za realizáciu expedícií zodpovední učitelia a učiteľky na univerzite, ktorí boli vyškolení na rolu školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií, ale zároveň sú pre študentov a študentky tútormi a tútorkami a sprevádzajú ich v procese prípravy a realizácie expedícií. Výhodou tohto modelu je, že príprava a realizácia expedícií je súčasťou pedagogického procesu a učitelia a učiteľky sú v tomto prípade „v práci“.
2. Príprava a realizácia expedícií učiteľmi a učiteľkami univerzity bez účasti študentov a študentiek, prípadne v spolupráci s externými spolupracovníkmi. V tomto prípade sa príprava a realizácia expedícií realizuje mimo vyučovacieho procesu. Keďže sa expedície väčšinou realizujú v čase víkendov, učitelia a učiteľky sú na nich ako dobrovoľníci a dobrovoľníčky. V tomto prípade je možné uzatvoriť s nimi zmluvu o výkone dobrovoľníckych činností. Vzor uvádzame v prílohe.
3. Za prípravu a realizáciu expedícií je zodpovedné iné miestne centrum programu, ktorého účastníci a účastníčky sú vedení študentmi a študentkami.

E. Propagácia a nábor študentov a účastníkov

Propagáciu realizujeme v dvoch smeroch. Jednak propagujeme samotný program DofE na univerzite a to s cieľom získať účastníkov a účastníčky, ale aj s cieľom samotného zviditeľnenia programu a zároveň propagujeme predmety súvisiace s programom DofE. Oba tieto smery sú navzájom prepojené, pretože zvyšovanie povedomia o programe prispieva aj k zvyšovaniu záujmu o predmety.

V rámci propagácie programu DofE primárne s cieľom náboru účastníkov a účastníčok môžete využiť tieto postupy:

- ✓ propagácia programu v rámci zápisu študentov a študentiek do prvého ročníka štúdia na univerzite;
- ✓ vytvorenie špecifického propagačného materiálu (plagát, leták) o programe DofE pre univerzitného študenta;
- ✓ zaslanie vytvoreného propagačného materiálu spolu s listom o prijatí študenta na univerzitu;
- ✓ oslovenie študentských spolkov a organizácií;
- ✓ vytvorenie nástenky o programe v priestoroch fakúlt;
- ✓ propagačné video o programe a možnosti zapojiť sa do neho na univerzite;
- ✓ propagácia programu v rámci prezentačných materiálov univerzity alebo fakulty.

V rámci náboru študentov a študentiek na predmety súvisiace s programom DofE sa nám overili tieto postupy:

- ✓ vytypovanie a oslovenie konkrétnych študentov a študentiek, u ktorých predpokladáme záujem a aktívny prístup k štúdiu;
- ✓ propagácia predmetu v rámci úvodných a záverečných hodín iných predmetov;
- ✓ realizácia infostánkov s úspešnými absolventmi a absolventkami predmetov;
- ✓ propagačné video o predmetoch.

Najideálnejším študentom/študentkou predmetov súvisiacich s programom DofE sú absolventi a absolventky programu.

Odporúčame tiež zriadiť a pravidelne aktualizovať webovú stránku DofE na univerzite, kde záujemca získa základné údaje o možnostiach zapojenia sa do programu ako účastník, ale aj o predmetoch. Užitočné sú tiež základné informácie o samotnom programe, propagačné fotky a videá realizovaných aktivít, kontakty na vyučujúcich a iné.

Oblíbeným propagačným médiom sú aj sociálne siete. Je dobré, ak sú na nich pravidelne aktualizované informácie o živote programu DofE na univerzite, ak má tím administrátorov vytvorenú základnú kostru mediálnej stratégie.

F. Výučba predmetov a vedenie účastníkov programu DofE

V rámci prezentovaného modelu je systém vedenia účastníkov DofE prepojený s prípravou študentov a študentiek na pôsobenie v pozíciách vedúci programu a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície. Účastníci a účastníčky sú vedené študentmi a študentkami, ktorí sa chcú stať vedúcimi programu DofE alebo školiteľmi a hodnotiteľmi dobrodružnej expedície. Keďže ide často o prvú skúsenosť študentov s mentoringom iných ľudí, pomáhajú im tútori (vysokoškolskí učitelia alebo skúsenejší vedúci programu). Tieto procesy sú bližšie popísané ďalej.

G. Ukončenie práce s účastníkmi programu DofE a vyhodnotenie

Poslednou fázou začlenenia programu DofE na univerzite je vyhodnotenie. To sa týka jednak samotného hodnotenia študentov a študentiek, ale rovnako hodnotenia celého procesu výučby, vedenia účastníkov a účastníčok, ako aj spolupráce medzi učiteľmi a učiteľkami. V prípade, že univerzita spolupracovala s ďalšími partnermi, je vhodné zamerať sa aj na vyhodnotenie tohto partnerstva. Vyhodnotenie sa obvykle realizuje po prvom akademickom roku fungovania programu DofE a jeho začlenenia do výučby. Je možné, že v tomto čase ešte nebudete mať ukončených účastníkov a účastníčky, ale aby sa uzavrel cyklus výučby, je vhodné zrealizovať toto vyhodnotenie aj napriek tomu.

Na Univerzite Mateja Bela pri výučbe predmetu používame tieto nástroje na evalváciu z pohľadu študentov a študentiek:

- evalvačný dotazník Spätná väzba na výučbu DofE,
- evalvačný dotazník Zhodnotenie predmetu vedúci programu DofE,
- sebareflexie študentov a študentiek.

Nástroje uvádzame v prílohe.

V prvom roku implementácie predmetov sme pripravili evalvačnú správu. Na základe vyhodnotenia všetkých evalvačných nástrojov môžeme konštatovať všeobecnú spokojnosť študentov a študentiek s predmetmi. Všetci študenti a študentky mali výborný celkový dojem z predmetov a odporučili by ho iným študentom s týmito argumentmi:

- Je odlišný, pútavý a efektívny;
- Má zmysel, potenciál, neskutočnú silu, ktorá obsahuje zážitky, skúsenosti, otvorenie myslenia;
- Je skvelý na upevnenie silných stránok a vo vychádzaní zo svojej komfortnej zóny;
- Užitočný pre tých, ktorí radi pracujú s ľuďmi a chcú pomáhať druhým napredovať;
- Veľa človeka naučí;
- Mnoho dá, nič nevezme;
- Je veľmi prenosný, prestížny, aktívny, príjemný, niekedy dojemný, poučný, skvelý!;
- Poskytuje niečo nové, čo tu doteraz nebolo, čo naučí človeka prekonávať samého seba;
- Užitočný do života. Poskytuje poznanie, ktoré sa dá zúročiť v budúcnosti, a zručnosti, ktoré sa dajú využiť aj v práci;
- Skvelý v tom, že dáva príležitosť naučiť sa viesť ľudí už počas štúdia.

Svoju spokojnosť vyjadrovali študenti a študentky aj v otvorených výpovediach:

„Tento predmet ma prinútil prekonať samu seba, tým bol iný. A tiež bol zaujímavý tým, že som zistila, že vyučujúci napriek tomu, že je autorita, je ,tiež len človek‘ a môže byť aj super kamarát. A bola tam vždy uvoľnená atmosféra a nemala som ani pocit, že som v škole a že je to vlastne predmet.“

„Super kontakt s učiteľmi, inovatívne podané školenia a stretnutia (supervízie), pohodlná atmosféra, bol ten najlepší...! Príprava do budúcnosti – poskytol mi nadhľad nielen v školstve, ale i celkovo v živote. Tento predmet mi skutočne dal niečo, čo môžem použiť v budúcnosti, aj to, keď sa len budem uchádzať o zamestnanie, je to veľké plus a, samozrejme, predpokladám, že u nás miestne stredisko nie je, čiže uvažujem aj o tom, že by som priniesla DofE aj do nášho regiónu.“

O spokojnosti svedčia aj niektoré podakovania, ktoré adresovali študenti a študentky v časti voľnej výpovede:

„Ďakujem za skvelý, užitočne strávený čas s Vami. Všetko sa dá spraviť v živote lepšie, ale nemyslím si, že by mi napadlo niečo, čo by ste mohli spraviť lepšie Vy. Pretože od ľudí cez atmosféru po skvelé aktivity som sa cítila konečne skvele na tejto škole. A dokonca sa mi zmenil pohľad na svoj život a na svoje ciele. A vďaka DofE získavam skúsenosti v tej najťažšej oblasti, a to vo vedení ľudí.“

„Ďakujem Vám krásne za splnenie sna, že som sa mohla zúčastniť DofE a dokonca školenia vedúceho programu DofE (aj napriek zdravotným obmedzeniam), stretli sme sa úžasný kolektív a príjemná atmosféra zmazala rozdiely veku, vzdelania a postavenia. Oceňujem, že všetko bolo v príjemnej, kamarátskej atmosfére aj napriek tomu, že to bola výučba, mala som pocit, že sa len hráme. A dávno som sa tak dobre nenasmiala ako na týchto tréningoch. :)“

Kedže pri implementácii programu DofE na univerzite spolupracuje tím vyučujúcich, evalvácia je zameraná aj na ich pôsobenie v programe, sebarozvoj a rozvoj pedagogických zručností a prácu v tíme. Na hodnotiacom stretnutí s učiteľmi a učiteľkami sme sa zamerali napríklad na tieto otázky:

- Čo nové som sa naučil/naučila o sebe?
- Čo nové som sa naučil/naučila o iných ľuďoch (študentoch, pedagógoch)?
- V čom konkrétne ma účasť v programe DofE posunula ako učiteľa/učiteľku?
- Ako môžem to, čo som sa naučil/naučila, využiť v ďalšej práci?
- Ako sa vidím ja v tíme? Aká je moja rola? Ako ma vidia iní?
- Aké je fungovanie nášho tímu? Je to dobré alebo potrebujeme fungovať inak?

5.2. Cyklus programu DofE na univerzite

Cyklus programu DofE v univerzitnom prostredí má svoje špecifiká a odlišuje sa od štandardného cyklu v iných miestnych centrách, ktorými sú v prevažnej miere na Slovensku stredné školy, prípadne organizácie pracujúce s deťmi a mládežou. Vzhľadom na to, že akademický rok na vysokých školách nie je ohraničený začiatkom septembra a koncom júna, vzniká tlak spôsobený kratším časovým úsekom, kedy je možné stihnúť všetky potrebné náležitosti tak, aby účastníci a účastníčky programu mali šancu uzavrieť oblasti a absolvovať expedíciu pokiaľ možno v rámci jedného akademického roku. Uvedené platí primárne pre úroveň bronzovú, prípadne striebornú, pokiaľ účastník/účastníčka pokračuje na striebornej úrovni z bronzovej. V oboch prípadoch je totiž minimálny čas plnenia aktivít v troch oblastiach 6 mesiacov. Pokiaľ účastník/účastníčka nastupuje priamo na striebornú úroveň, minimálny čas sa v jednej z troch oblastí zvyšuje na 12 mesiacov. Národná kancelária DofE na Slovensku zvolila stratégiu spočívajúcu v rozdelení cyklu do piatich fáz. Každá z nich je časovo vymedzená a v každej z nich je potrebné myslieť na konkrétne kroky. Podobne je tomu v prostredí univerzitnom, avšak všetko musí prebehnúť v kratších časových úsekoch. Týchto 5 fáz sme pre univerzitné prostredie upravili, čím sme zároveň zvýšili šancu na úspešné ukončenie programu zapojeným účastníkom a účastníčkam. Cyklus programu je rozdelený do týchto fáz:⁹

- Fáza 1: Príprava ročného cyklu (marec až jún a prvá polovica septembra).
- Fáza 2: Nábor a registrácia nových účastníkov (marec až apríl a prvé dni po začatí semestra v druhej polovici septembra).
- Fáza 3: Nastavovanie cieľov účastníkov (október a november – bezo zmien v porovnaní s citovaným materiálom).
- Fáza 4: Priebežné stretnutia a expedičná príprava (počas celého roka, súvisí najmä s tým, že úlohou vyučujúcich je tútoring zverených študentov a študentiek počas celého trvania programu).
- Fáza 5: Realizácia expedícií a schvalovanie absolventov (apríl až júl, ideálne však apríl až koniec mája – zvlášť v prípadoch, keď sú účastníkmi študenti vysokej školy).

Tento cyklus je podrobne opísaný a rozpracovaný v Príručke pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (2015).

V nasledujúcich kapitolách sa snažíme opísať špecifiká jednotlivých fáz s ohľadom na semestre, ktoré sú základnou organizačnou jednotkou v prostredí vysokých škôl a zároveň s prepojením na výučbu predmetov súvisiacich s programom DofE. V celej histórii programu DofE je registrovaných len málo pokusov aplikovať program do výučby v prostredí univerzity. Myslíme si, že to súvisí s niektorými špecifikami tohto prostredia. Jedným z kľúčových faktorov ovplyvňujúcich úspešnosť zavádzania programu je práve časový faktor,

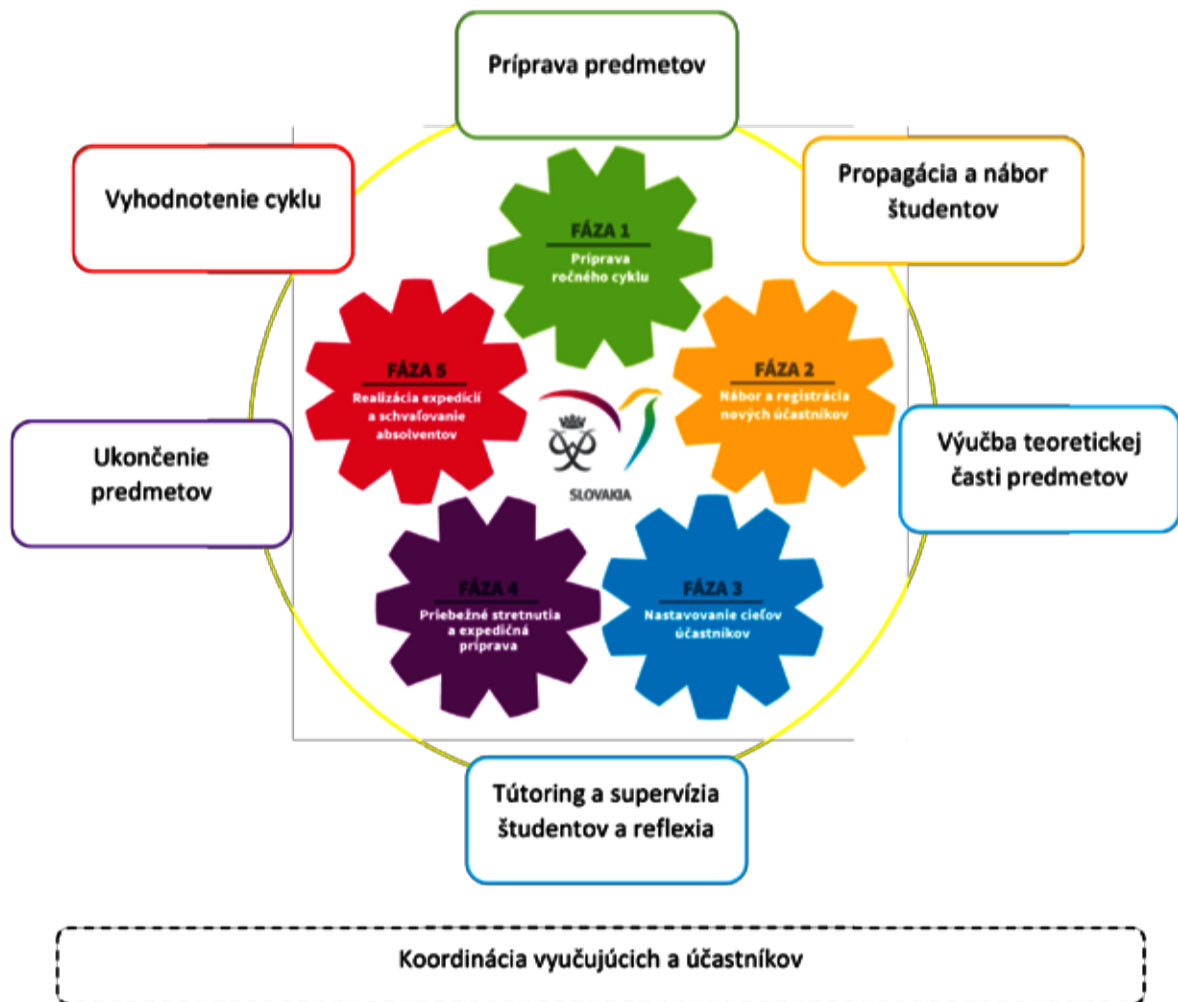
⁹ CYKLUS PROGRAMU DofE. Príručka pre koordinátorov. Bratislava : The Duke of Edinburgh's International Award Slovakia, Verzia 1, august 2018.

a teda výučba v dvoch na seba nadväzujúcich semestroch s dvomi dlhšími prestávkami (v prostredí slovenských vysokých škôl a v štátoch s podobnou organizáciou výučby):

- zimné sviatky a skúškové obdobie medzi zimným a letným semestrom,
- skúškové obdobie po letnom semestri a následné letné prázdniny.

Práve tento fakt si vyžaduje kvalitnú prípravu a precízne plánovanie jednotlivých aktivít. V porovnaní so štandardnými, najviac rozšírenými miestnymi centrami, ktorými sú na Slovensku vo vyše 66 % stredné školy¹⁰, je okrem času dôležitým faktorom i to, že na univerzite sa do programu v prípade otvoreného miestneho centra môžu prihlásiť v podstate akíkoľvek mladí ľudia. Uvedené si, samozrejme, vyžaduje tím vysokoškolských učiteľov, ktorí rozumejú zmyslu a významu programu pre mladých ľudí.

Cyklus programu DofE na Univerzite

¹⁰Analyza aktívnych účastníkov DofE v roku 2017. DOFE SK_Analyza aktivnych ucastnikov DofE v roku 2017 – Power Point. Nepublikovaná prezentácia využívaná v rámci školení organizovaných Národnou kanceláriou DofE na Slovensku.

5.3. Model prípravy študentov a študentiek na rolu vedúci programu DofE a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície

Prípravu študentov a študentiek na rolu vedúci programu DofE a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície sme na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici začali realizovať v akademickom roku 2017/2018. Následne sme po vyhodnotení a reflexiách vytvorený model prípravy a školenia upravili a znova sme ho overovali v akademickom roku 2018/2019. Vzhľadom na ďalšie možnosti rozvoja programu nielen na našej univerzite sme po diskusii s Národnou kanceláriou DofE na Slovensku nakoniec pre akademický rok 2019/2020 pripravili podobný model, len sme jeho ponuku rozšírili aj pre študentov a študentky iných univerzít.

Model prípravy študentov a študentiek na rolu vedúci programu DofE a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície

Príprava na rolu vedúci programu DofE	Príprava na rolu školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície
Zimný semester	
Teoretická príprava	Teoretická príprava
Spojenie s účastníkom	Vlastná cvičná expedícia
Skupinová supervízia	Vyhodnotenie cvičenej expedície + reflexia
Vedenie účastníka + tútoring + reflexia	
Skupinová supervízia	
Uzatvorenie semestra	Uzatvorenie semestra
Letný semester	
Vedenie účastníka + tútoring + reflexia	Príprava účastníkov na expedíciu v spolupráci s vyučujúcimi
Skupinová supervízia	Cvičná expedícia účastníkov
Vedenie účastníka + tútoring + reflexia	Kvalifikačná expedícia účastníkov
Záverečné hodnotiace stretnutie	Záverečné hodnotiace stretnutie
Ukončenie semestra	Ukončenie semestra

Na začiatku akademického roka sa študenti a študentky oboznámia s cieľmi predmetu, jeho obsahom a systémom hodnotenia. V zimnom semestri je dominantná prípravná časť zameraná na zvládnutie roly vedúci programu DofE a školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície DofE, nasleduje samotná skúsenosť s vedením účastníka/účastníčky programu pod vedením tútora alebo tútorke, absolvovanie skupinových supervízií a priebežná reflexia. V prípade, že sa študent/študentka nechce zúčastniť letného semestra, má možnosť nezapísať si predmet, ale nezíska certifikát vedúci programu DofE alebo školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície o absolvovaní školenia z národnej kancelárie DofE, a túto pozíciu nemôže zastávať.

Na začiatku zimného semestra je v prípade predmetu pripravujúceho na pozíciu vedúci programu DofE dôležité so študentmi a študentkami komunikovať ich zodpovednosť za vedenie účastníka aj v prípade, že predmet ukončia, ale účastník ešte nebude mať splnené všetky oblasti, prípadne nebude mať absolvovanú expedíciu. Študenti a študentky by teda mali zostať s účastníkmi v kontakte aj po ukončení akademického roka a zápise predmetov v informačnom systéme.

Východiskom pri koncipovaní modelu výučby predmetov boli kompetenčné profily vedúceho programu a školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície.

Profil absolventa predmetov pripravujúcich na pozíciu vedúci programu DofE

- pozná históriu, filozofiu, štruktúru a princípy DofE,
- pozná úlohy/roly jednotlivých pozícií v programe,

- má informácie o tom, ako program koordinovať a aký má vplyv na mladých ľudí,
- pozná techniku SMART a iné techniky stanovovania cieľov,
- pozná techniku GROW a iné techniky kladenia otázok,
- pozná jednotlivé zložky a aspekty mentoringu – aktívne počúvanie, kladenie otvorených otázok, spätná väzba,
- pozná pojem a proces poskytovania spätnej väzby,
- chápe, ako motivovať ľudí, aby sa zapojili do DofE,
- pozná motivačné faktory a špecifikácie motivácie mladých ľudí,
- ovláda techniku SMART a iné techniky pri nastavovaní cieľov,
- je pripravený využiť mentoring pri sprevádzaní účastníka programu DofE,
- je pripravený využiť techniku GROW a iné techniky kladenia otázok pri mentorovaní účastníkov DofE,
- používa príručku, postupuje podľa vypracovaných školiacich materiálov DofE a vie, kde ich nájde,
- vie, ako sa správne prijíma, dáva a spracováva spätná väzba, s cieľom vyššej motivácie účastníka,
- verí, že každý mladý človek má šancu uspieť,
- uvedomuje si potrebnosť vzťahov, ktoré majú vplyv na vzdelávanie,
- uvedomuje si vlastnú zodpovednosť a osobný príklad pri vedení účastníka v DofE,
- je zodpovedný voči národnej kancelárii (komunikácia), má vzťah k ORB a vníma ORB ako dôležitú súčasť DofE,
- vie vytvoriť také podmienky, aby mohol mladý človek bezpečne získať vzdelávacie príležitosti a možnosti a poučiť sa z vlastných skúseností.

Profil absolventa predmetov pripravujúcich na pozíciu školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície:

- pozná históriu, filozofiu, štruktúru a princípy DofE,
- pozná úlohy/roly jednotlivých pozícií v programe,
- má informácie o tom, ako program koordinovať a aký má vplyv na mladých ľudí,
- pozná jednotlivé zložky a aspekty mentoringu – aktívne počúvanie, kladenie otvorených otázok, spätná väzba,
- pozná pojem a proces poskytovania spätnej väzby,
- vie, ako sa správne prijíma, dáva a spracováva spätná väzba, s cieľom vyššej motivácie účastníka,
- chápe, ako motivovať ľudí, aby sa zapojili do DofE,
- je pripravený využiť mentoring pri sprevádzaní účastníka programu DofE,
- používa príručku, postupuje podľa vypracovaných školiacich materiálov DofE a vie, kde ich nájde,
- uvedomuje si potrebnosť vzťahov, ktoré majú vplyv na vzdelávanie,
- uvedomuje si vlastnú zodpovednosť a osobný príklad pri vedení účastníka v DofE,
- je zodpovedný voči národnej kancelárii (komunikácia), má vzťah k ORB a vníma ORB ako dôležitú súčasť DofE,
- vie vytvoriť také podmienky, aby mohol mladý človek bezpečne získať vzdelávacie príležitosti a možnosti a poučiť sa z vlastných skúseností,
- rozumie zásadám pobytu v prírode (legislatíva, možnosti vykonávania aktivít a športov),

- rozumie členeniu outdoorových aktivít a športov a ich využitiu v procese DofE,
- má potrebné vedomosti a zručnosti pre aktivity a pobyt v prírode z pohľadu plánovania, realizácie a zhodnotenia,
- pozná zásady risk manažmentu (nebezpečenstvo na horách, prvá pomoc atď.).

Metodika teoretickej prípravy na rolu vedúci programu DofE

Pri príprave študentov a študentiek na vedenie účastníkov a účastníčok DofE využívame metodiku neformálneho vzdelávania. Príprava spočíva v niekoľkých blokoch, ktoré vedú viacerí vyučujúci a ktorých cieľom je pripraviť študentov a študentky na mentoringové vedenie mladých ľudí. Bloky sú prepojené energizujúcimi aktivitami a založené na zážitkových, participatívnych aktivitách, ich reflexii a prepojení s teóriou.

Plán teoretickej prípravy je rozpracovaný na dva dni, samozrejme, je možné lekcie prepísať aj v inom formáte (viac dní...). Na základe našich skúseností odporúčame vzdelávanie zrealizovať v dvoch po sebe nasledujúcich dňoch (tzv. bloková výučba).

Uvedená minútáž pri jednotlivých lekciami je orientačná a môže sa meniť v závislosti od počtu účastníkov a účastníčok, od materiálnych a priestorových podmienok.

Uvedený plán kopíruje, samozrejme, so špecifickými úpravami pre vysokoškolské prostredie, oficiálnu metodiku školenia pre vedúcich programu organizovaných národnou kanceláriou DofE (verzia august 2019).

V jednotlivých lekciami sa používajú okrem nami vytvorených príloh a pracovných listov aj oficiálne „materiály na školenia“ (prílohy, dokumenty a prezentácie), ktoré sú dostupné na <https://www.dofe.sk/sk/na-stiahnutie/> v dokumente „Príručka pre vedúcich programu“. Okrem toho, hneď ako sa vaša škola stane oficiálnym miestnym centrom programu DofE, dostanete kompletnú oficiálnu sadu materiálov na školenie.

Počas realizácie jednotlivých lekciami odporúčame do plánu zaznamenávať poznámky, pripomienky, skutočný čas a pod.

Metodika teoretickej prípravy (plán jednotlivých lekcí) – DEŇ 1

Názov lekcie	Trvanie (v minútach)	Ciele	Témy lekcie
Lekcia 1 Úvod do predmetu	90 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť program DofE Vysvetliť základné podmienky absolvovania predmetu Vzájomne zoznámiť študentov a študentky a učiteľov a učiteľky Pomenovať a vyjasniť očakávania a obavy študentov a študentiek Formulovať pravidlá práce a komunikácie 	<p>Úvod do predmetu a program DofE</p> <p>Zoznámenie sa</p> <p>Očakávania, obavy a pravidlá práce</p>
PRESTÁVKA 15 minút			
Lekcia 2 História a organizačná štruktúra programu DofE	35 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť históriu programu Predstaviť organizačnú štruktúru programu 	<p>História</p> <p>Organizačná štruktúra</p>
Lekcia 3 Filozofia a princípy programu DofE Cyklus zážitkového učenia	30 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť 10 kľúčových princípov a základný hodnotový rámec programu Predstaviť cyklus zážitkového učenia 	<p>Princípy</p> <p>Rámec</p> <p>Etický kódex</p> <p>Cyklus zážitkového učenia</p>
PRESTÁVKA 10 minút			
Lekcia 4 Výhody, prínosy a vplyvy programu DofE	45 minút	<ul style="list-style-type: none"> Formulovať potenciálne výhody a prínosy pre mladých ľudí a ich okolie Formulovať možné vplyvy programu na mladých ľudí a ich okolie 	<p>Výhody a prínosy</p> <p>Vplyvy</p>
PRESTÁVKA 30 minút			
Lekcia 5 Základy programu DofE	40 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť štruktúru programu DofE, podmienky účasti, oblasti, úrovne a časovú náročnosť Predstaviť roly v programe 	<p>Štruktúra</p> <p>Podmienky</p> <p>Oblasti</p> <p>Úrovne a časová náročnosť</p> <p>Roly v programe</p>
Jednotlivé roly v programe DofE	20 minút		
PRESTÁVKA 10 minút			
Lekcia 6 Cyklus programu DofE v organizácii	60 minút	<ul style="list-style-type: none"> Objasniť zmysel existencie cyklu programu a kľúčové termíny 	<p>Cyklus</p> <p>Termíny</p>
PRESTÁVKA 10 minút			
Lekcia 7 Oblasti programu DofE	60 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť jednotlivé oblasti programu a typy dobrodružných expedícií 	<p>Oblasti programu</p> <p>Typy dobrodružných expedícií</p>
PRESTÁVKA 10 minút			
Lekcia 8 Profil vedúceho programu/ školiteľa a hodnotiteľa expedície	25 minút	<ul style="list-style-type: none"> Pomenovať a reflektovať predpoklady pre rolu/pozíciu vedúceho programu a školiteľa/hodnotiteľa dobrodružnej expedície 	<p>Predpoklady – vedúci programu</p> <p>Predpoklady – školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície</p>
Lekcia 9 Ukončenie dňa, reflexia, úlohy	15 minút	<ul style="list-style-type: none"> Reflektovať priebeh dňa, definovať úlohy na ďalší deň školenia 	<p>Spätná väzba, hodnotenie, návrhy, otázky...</p>

Poznámka:

Cellkový čistý čas 420 minút = 10,5 vyučovacích hodín (40-minútových) = 7 štandardných hodín (60-minútových).

LEKCIA 1 ÚVOD DO PREDMETU			
Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
1.1. Úvod do predmetu a programu DofE	Študenti a študentky poznajú podmienky absolvovania a ukončenia predmetov a systém práce v rámci predmetov.	prezentácia, komentár	45 minút
1.2. Zoznámenie sa	Študenti a študentky poznajú svoje mená a sú otvorení práci v kolektíve. Zároveň sa naladia na využívanie metód neformálneho vzdelávania.	zoznamovacie aktivity	15 minút
1.3. Očakávaná, obavy a pravidlá práce	Študenti a študentky pomenujú svoje motivácie, očakávania a neistoty vo vzťahu k predmetom a zároveň sa dohodnú na spoločných pravidlách práce.	diskusia, rozhovor	30 minút

1.1. Úvod do predmetu a programu DofE	
Trvanie	45 minút
Priebeh	<p>Pravidlá – pri prezenčnej odtlačkom prsta potvrdia pravidlá, ku ktorým sa neskôr vrátite.</p> <p>Pred vstupom do miestnosti dáme účastníkom na stoličky nové workbooks „pracovné zošity“ – príručku pre vedúcich programu alebo učebnicu k predmetom</p> <p>Predstavenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavenie vyučujúcich (čo robia, čomu sa venujú) - predstavenie projektu na UMB (web stránka + základné informácie) - predstavenie priestorov - motivačné video o vedúcich programu - motivačné video o dobrodružnej expedícii - predstavenie podmienok na absolvovanie a ukončenie predmetov - predstavenie programu dňa na viditeľnom mieste <p><i>Intro: „po tom, ako sa vyškolíte, môžu mladí ľudia prostredníctvom Vás zažiť zaujímavý program, ktorý zlepšuje cielavedomosť, vytrvalosť, dáva zažiť úspech a pomáha objaviť nové záujmy. Bude to Vaša energia a čas, veríme, že bude prínosný a bude mať vplyv na Vaše vzťahy s mladými ľuďmi, na to, ako budú motivovaní...“</i></p> <p>Práca s pravidlami, spoločne sa komunikujú a formulujú pravidlá (napr. dochvilnosť, vzájomný rešpekt, otvorenosť, tolerancia...).</p>
Pomôcky a handouty	<p>Prezenčná listina, lepy, program na flipcharte, menovky pre všetkých členov skupiny vrátane vyučujúcich, program dňa, fixy.</p> <p>Motivačné video o vedúcich programu DofE „Pripravujeme mladých ľudí do života“ (dĺžka 2:34) https://www.youtube.com/watch?v=OUvoJSDdgCc</p> <p>Web DofE na UMB – www.dofe.umb.sk</p> <p>Video z ukončenia predmetu ŠaHDE UMB (1:47) https://www.youtube.com/watch?v=j4Wq8ak_yBA&t=35s</p> <p>Video o DofE na UMB (dĺžka 2:08) https://youtu.be/Ki1E2etds54</p>

1.2. Zoznámenie sa	
Trvanie	15 minút
Priebeh	<p>Bingo – všetci dostanú list s prázdnyimi kolónkami na doplnenie mena. Vyhľadávajú v rámci skupiny, kto spĺňa danú požiadavku. Vyhráva ten, kto má prvý zapísané mená vo všetkých kolónkach.</p> <p>Tipy: Existuje obrovské množstvo zoznamovacích aktivít. Je na zvážení vyučujúcich, ktorú použijú (napr. karty storytelling, dixit karty a pod.).</p>
Pomôcky a handouty	Bingo

1.3. Očakávania, obavy a pravidielá

Trvanie	45 minút
Priebeh	<p>Učiteľ/učiteľka požiada študentov a študentky, aby napísali na odlišné farebné post-it lístky všetko, čo zodpovedá nasledujúcim otázkam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čo očakávam od tohto školenia? • Čo očakávam od tejto skupiny? • Čo očakávam od seba? • Čoho sa obávam? Čokoľvek, čo nechcem, aby sa stalo počas výučby tohto predmetu. <p>Po 5 minútach individuálnej práce študenti a študentky prídu k tabuli, na ktorej je strana rozdelená podľa otázok, a nalepia/pripnú hárok do príslušného stĺpca. Zároveň podajú vysvetlenie celej skupine.</p> <p>Učiteľ/učiteľka uvedie komentár k očakávaniam a zdôrazní, ako ich tento predmet môže splniť. Pokiaľ niektoré očakávania nemôžu byť naplnené počas predmetu, učiteľ/učiteľka navrhne, čo alebo kto môže pomôcť.</p> <p>Učiteľ/učiteľka reaguje na obavy so snahou dobre ich objasniť alebo sa opýta, čo by ich mohlo zredukovať.</p> <p>V druhej časti prejde učiteľ/učiteľka k objasneniu pravidiel práce, ktoré sú dopredu pripravené. Pravidlá sa môžu prípadne doplniť.</p> <p>V prípade potreby sa vyjasnia ďalšie otázky študentov a študentiek ohľadom absolvovania predmetov.</p> <p>Tipy: Pravidlá môžeme všetci potvrdiť odtlačkom prsta namočeného vo farbe na plagát s pravidlami.</p> <p>Osvedčil sa v súvislosti s dynamikou v skupine tzv. inštitút dočasného tykania, kde je dôležité sa uistiť, že si všetci môžeme navzájom tykať.</p> <p>V prípade, že sú viacerí študenti z jedného študijného odboru, odporúčame takúto skupinku rozdeliť, aby bola skupina čo najrozmanitejšia.</p>
Pomôcky a handouty	Pravidlá práce, farebné post-it lístky, flipchart, písacie potreby.

LEKCIA 2 HISTÓRIA A ŠTRUKTÚRA PROGRAMU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
2.1. História programu DofE	Študenti a študentky poznajú významné roky v histórii programu a kľúčové osoby v rámci programu.	ukážka, komentár a diskusia	25 minút
2.2. Organizačná štruktúra programu DofE	Študenti a študentky poznajú základnú štruktúru programu na medzinárodnej i národnej úrovni a špecifiká štruktúry v univerzitnom prostredí.	ukážka a komentár	10 minút

2.1. História programu DofE

Trvanie	25 minút
Priebeh	<p>V miestnosti je pripravený špagát, na ktorý je možné upevniť papiere s významnými rokmi a udalosťami v rámci histórie programu DofE.</p> <p>Vyzveme účastníkov, aby si spomenuli na rok narodenia svojich rodičov, prípadne starých rodičov (jedného z nich) a svoj dátum narodenia.</p> <p>Postupne priradujeme jednotlivé roky a obrázky/fotky súvisiace s históriou programu. Krátko komentujeme aktuálne dianie vo svete a u nás v daných rokoch (podľa uváženia, krátko a stručne).</p> <p>Upozorníme na významné dátumy v rámci „slovenskej“ histórie programu DofE.</p> <p>Tipy: Študentov a študentky môžeme vyzvať, aby hádali, čo sa asi tak mohlo stať v danom roku, prípadne čo sa dialo vo svete a u nás...</p>
Pomôcky a handouty	Dostatočne silný špagát (umiestniť tak, aby nerušil a bol naň dobrý výhľad a mohol ostať počas celého školenia na svojom mieste), štipce, zalaminované jednotlivé roky (dôležité roky a krátke popisy k nim). Súvisiace obrázky a fotky sú dostupné na https://www.dofe.sk/sk/na-stiahnutie/ v dokumente „Príručka pre vedúcich programu“, prípadne ich získate v rámci kompletnej oficiálnej sady materiálov na školenie (osvedčilo sa všetky zalaminovať).

2.2. Organizačná štruktúra programu DofE

Trvanie	10 minút
Priebeh	Postupne ukladáme na samostatných listoch napísané jednotlivé súčasti (inštitúcie, roly, osoby) v rámci organizačnej štruktúry programu DofE. Stručne opíšeme Medzinárodnú nadáciu programu DofE; národnú kanceláriu; miestne centrum. Opíšeme ich základné úlohy, môžeme stručne opísať situáciu na Slovensku a necháme priestor na otázky. Zdôrazníme špecifické roly v rámci univerzitného prostredia (tútor a supervízor). Upozorníme na základný rámec programu, ktorý bude nasledovať v ďalšej lekcii k filozofii. Dôležité v súvislosti s udržateľnosťou programu samotného, ako i jeho kvality.
Pomôcky a handouty	Zalaminované listy s popismi inštitúcií v programe. Lepiacu hmotu na pripevnenie listov na viditeľné miesto a možnú manipuláciu s nimi.

LEKCIA 3 FILOZOFIA A PRINCÍPY PROGRAMU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
3.1. Princípy, rámec a etický kódex programu DofE	Študenti a študentky poznajú základnú filozofiu programu a dokážu opísať vlastnými slovami 10 princípov programu. Podpíšu „Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného do programu DofE“.	samostatný prejav, diskusia	40 minút
3.2. Cyklus zážitkového učenia	Študenti a študentky poznajú Kolbov cyklus zážitkového učenia.	prezentácia, komentár, diskusia	5 minút

3.1. Princípy, rámec a etický kódex programu DofE

Trvanie	45 minút
Priebeh	<p>Pod stoličkami sú vopred pripevnené princípy na farebných papieroch (ideálne zalaminované, príloha Základné princípy DofE). Všetkých vyzveme, aby si ich prečítali. Následne premýšľajú, čo daný princíp znamená. Pokračujeme v riadenej diskusii, kde každý opisuje svoj princíp bez toho, aby použil daný výraz či slovné spojenie. Ostatní hádajú, o čo môže ísť.</p> <p>Potrebujeme zdôrazniť, že princípy majú dôležitú úlohu a je dôležité ich poznať, majú potenciál pomôcť riešiť rozmanité situácie v rámci programu DofE. Ubezpečíme študentov a študentky, že sa k nim budeme pravidelne vracat a diskutovať o nich.</p> <p>Všetci slávnostne podpíšeme „Etický kódex...“ – upozorníme, že to nie je len symbolický akt, ale dôležité a významné pre udržanie kvality programu, ale hlavne pre BEZPEČNOSŤ mladých ľudí, budúcich účastníkov v programe. Ako aj našu vlastnú.</p> <p>Tipy: Podľa počtu členov v skupine môžeme zvážiť, či na jednotlivých listoch papiera bude len jeden princíp alebo viacero (prípadne jeden princíp na viacerých listoch papiera). Potom ich môžeme vyzvať, aby vyhľadali tých, ktorí majú na papieri to isté, a spoločne najprv krátko prediskutovali, čo daný princíp/princípy predstavujú.</p> <p>Tipy: Zadáme úlohu členom skupiny, aby vypracovali pracovný list – základné princípy (príloha Základné princípy DofE) na základe toho, čo dnes prežili (môžeme včleniť do reflexie na konci dňa).</p>
Pomôcky a handouty	<p>Princípy na farebných papieroch primeranej veľkosti, ideálne zalaminované.</p> <p>Odporúčame mať pripravené nasledovné verzie (súvisí s počtom členov skupiny):</p> <ul style="list-style-type: none"> - jeden princíp na jednom liste papiera - jeden princíp na viacerých listoch papiera - viacero princípov na viacerých listoch papiera <p>Odporúčame mať pripravené všetky princípy na jednom liste papiera aj s krátkymi opismi (dostatočný formát, aby sme ho mohli vyvesiť v školiacej miestnosti na viditeľné miesto).</p> <p>Etický kódex v primeranom počte podľa členov skupiny (príloha Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného do programu DofE).</p>

3.2. Cyklus zážitkového učenia

Trvanie	5 minút
Priebeh	Vyučujúci predstaví Kolbov cyklus zážitkového učenia ako kľúčový pedagogický koncept programu DofE. Položí otázku: „Ktoré princípy a čím podľa vás súvisia s cyklom zážitkového učenia podľa Kolba?“ Komentáre a krátku diskusiu smeruje k princípom programu a zdôrazňuje paralely.
Pomôcky a handouty	Dostatočne veľký formát Kolbovho cyklu na samostatnom liste papiera, ideálne zalaminovaný (príloha Kolbov cyklus učenia).

LEKCIA 4 VÝHODY A PRÍNOSY PROGRAMU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
4.1. Výhody, prínosy a vplyvy programu DofE	Študenti a študentky dokážu opísať vlastnými slovami možné výhody, prínosy a vplyvy programu. Tieto kategórie dokážu rozlišovať.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	30 minút

4.1. Výhody, prínosy a vplyvy programu DofE

Trvanie	30 minút
Priebeh	<p>Členov skupiny rozdelíme do dvojíc, prípadne malých skupín po troch s inštrukciou, aby si premysleli jedno, dve slová, ktoré predstavujú podľa nich možné výhody a prínosy účasti v programe (z pozície študenta/študentky, prípadne v pozícii účastníka/účastníčky v programe). Na tieto výrazy majú vymyslieť krátky veršík. Motivujeme ich k zábave a humoru (jeden z princíпов DofE). Následne všetci prezentujú v celej skupine. Prezentácia „výhod“ a „prínosov“ (ako sú definované v podporných materiáloch) s krátkym komentárom. Vyzdvihneme v komentároch študentov a zdôrazňujeme rozdiely medzi týmito kategóriami. Výhody sa viažu k formátu programu a prínosy k možným ziskom účastníka programu DofE. V učebnici pre študentov je samostatná kapitola venovaná prínosom zapojenia sa do programu.</p> <p>Tipy: Skupinu rozdelíme na dve časti a ich úlohou je zozbierať po miestnosti rozložené výhody a prínosy DofE a spoločne o nich diskutovať – uložiť na viditeľné miesto, aby sme sa k nim mohli všetci priblížiť.</p> <p>V dvoch skupinách s intenzívnou podporou vyučujúcich sa snažíme spoločne pomenovať možné vplyvy DofE na seba samého a moje okolie. Následne prezentujeme druhej skupine.</p>
Pomôcky a handouty	Nastrihané výhody a prínosy na samostatných listoch papiera (príloha Výhody a prínosy programu DofE). Flipchart a štítky. Motivačné video „5 dôvodov jedinečnosti DofE“ (dĺžka 1:46) https://www.youtube.com/watch?v=Yv4NoReY1FI

LEKCIA 5 ZÁKLADNÝ RÁMEC PROGRAMU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
5.1. Rámec Podmienky Oblasť Úrovne a časová náročnosť	Členovia skupiny poznajú základný rámec programu DofE, podmienky účasti. Rozlišujú a rozumejú zmyslu jednotlivých oblastí programu a troch úrovní náročnosti. Poznajú časové vymedzenia pre jednotlivé úrovne.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	40 minút
5.2. Roly v programe	Poznajú a rozlišujú spoločné a odlišné úlohy a povinnosti jednotlivých pozícií/rol v programe. Rozumejú špecifickej situácii v univerzitnom prostredí a svojej úlohe v pozícii vedúcich programu.	skupinová práca, tvorivá výtvarná aktivita	20 minút

5.1. Rámec, podmienky, oblasti, úrovne a časová náročnosť

Trvanie	40 minút
Priebeh	<p>Na vytlačenej tabuľky (príloha Základný rámec DoFE) nalepiť primerane zložitý obrázok napr. nejakej maľby vystrihnutej z časopisu. Rozstrihať na 20 až 30 kúskov, vložiť do obálok.</p> <p>V skupinách po štyroch je úlohou poskladať rozstrihaný obrázok. Tento majú za úlohu olepiť priesvitnou lepiacou páskou tak, aby ho mohli prevrátiť. Na druhej strane je tabuľka so základným rámcom programu DoFE.</p> <p>Krátko predstavíme zmysel definovaných podmienok, úrovni a vymedzenej časovej náročnosti.</p> <p>Tipy: Vyberte skutočne vizuálne náročný obrázok, ktorý nie je jednoduché zložiť do konečnej podoby, musí byť rozstrihaný na dostatočný počet dielov, dbáme na približne rovnakú náročnosť pre všetky skupiny. Osvedčili sa napr. replíky diel kubistov.</p>
Pomôcky a handouty	V dostatočnom množstve vytlačenej tabuľky základného rámca programu DoFE (príloha Základný rámec DoFE), dostatočne zložitý obrázok, priesvitná lepiaca páska, nožnice.

5.2. Roly v programe

Trvanie	20 minút
Priebeh	<p>Spomenieme organizačnú štruktúru z lekcie 2 a zdôrazníme, že na každej úrovni sú špecifické roly/zamestnanci so svojimi prioritami a úlohami. Zameriame sa na miestne centrum. Opisy jednotlivých rol umiestnime na viditeľné miesto.</p> <p>Vyučujúci predstavia vhodným doplnením oblečenia a simulovaným monológom alebo dialógom jednotlivé roly v miestnom centre (vedúci programu, školiteľ dobrodružnej expedície, hodnotiteľ dobrodružnej expedície, koordinátor miestneho centra, mentor aktivity). Skupina háda, ktorá to je. Osobitne spomenieme roly tútora a supervízora na univerzite.</p> <p>Pýtame sa študentov, aké úlohy majú ľudia v jednotlivých rolách.</p> <p>Spomením Online Record Book a ako s ňou pracovať, upozorníme na videá.</p>
Pomôcky a handouty	Opisy úloh jednotlivých rol (odporúčame vytvoriť podľa opisu rol uvedených v texte), lepiaca hmota, štipce.

LEKCIA 6 CYKLUS PROGRAMU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
6.1. Cyklus Termíny	Členovia skupiny poznajú cyklus programu v organizácii/miestnom centre a rozlišujú 5 fáz s kľúčovými termínmi v rámci roka. Rozumejú úlohám v rámci jednotlivých fáz a zmyslu existencie cyklu.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	60 minút

6.1. Cyklus programu

Trvanie	60 minút
Priebeh	<p>Pracuje sa v piatich skupinách. Úlohou je priradovať nastrihané opisy jednotlivých úloh k správnym fázam cyklu.</p> <p>Fázy cyklu znázornené ako ozubené kolieska logicky rozmiestnime po miestnosti tak, aby sa členovia skupiny mohli pomedzi voľne pohybovať a bol tam priestor na uloženie nastrihaných úloh.</p> <p>Tipy: Vyučujúci si musí byť vedomý, že cyklus v štandardnom miestnom centre (väčšinou stredná alebo základná škola) sa odlišuje od cyklu DoFE na univerzite (školský rok vs. semestre). V učebnici pre študentov je uvedený štandardný cyklus programu DoFE.</p>
Pomôcky a handouty	Nastrihané opisy úloh a činností v miestnom centre v dostatočnom množstve. Vizualizácie piatich fáz (ozubené kolieska), ideálne zalaminované. Uvedené materiály sú dostupné na https://www.dofe.sk/sk/na-stiahnutie/ v dokumente „Príručka pre vedúcich programu“, prípadne ich získate v rámci kompletnej oficiálnej sady materiálov na školenie (osvedčilo sa všetky zalaminovať).

LEKCIA 7
OBLASTI PROGRAMU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
7.1. Oblasti programu	Členovia skupiny poznajú jednotlivé oblasti a dokážu pomenovať svoje silné stránky i rezervy vo vzťahu k nim. Pomenujú niekoľko konkrétnych aktivít v jednotlivých oblastiach. Navrhujú niekoľko konkrétnych osôb, prípadne miesta, kde je možné hľadať budúcich mentorov pre vybrané aktivity. Rozumejú všetkým trom oblastiam aj základnej charakteristike dobrodružných expedícií a dokážu pomenovať niekoľko primeraných aktivít pre každú z nich.	individuálna práca, skupinová práca, prezentácia výsledkov, brainstorming, spätná väzba	60 minút

7.1. Oblasti programu

Trvanie	60 minút
Priebeh	<p>Najprv individuálna práca s pracovným listom k aktivitám v oblastiach (príloha Moje aktivity v oblastiach) – maximálne 15 minút, každý si sám za seba premyslí (uvažuje v pozícii účastníka programu) v jednej oblasti konkrétnu aktivitu, ktorej by mohol venovať svoj čas. Uvažuje aj v zmysle, v akých oblastiach je „doma“ a mohol by byť pre účastníkov aj v pozícii mentora vybranej aktivity.</p> <p>Následne pracujeme v primeranom množstve skupín, ideálne troch. Výstupom každej skupiny má byť opis jednej oblasti, jej zmysel pre komplexný rozvoj človeka, príklady aktivít, niekoľko príkladov dôvodov/motivácie, prečo by to mladí ľudia mohli skúsiť. Skupiny motivujeme aj k tomu, aby sa pokúsili navrhnúť nejaké aktivity vo všetkých oblastiach.</p> <p>Každá skupina prezentuje svoj výstup a získa spätnú väzbu od ostatných. Spoločne, metódou brainstormingu navrhujeme niekoľko konkrétnych osôb, prípadne miest, kde je možné v budúcnosti nachádzať mentorov pre konkrétne aktivity (príloha Sietovanie mentorov a mentoriek).</p> <p>Tipy: Je možné spomenúť niekoľko dôležitých poznámok k jednotlivým oblastiam, ako napr.:</p> <p>šport – ak sa pravidelne venujem športovej aktivite, ukazuje sa podľa neurologických výskumov, že dotýčny má lepšie výsledky v škole; dobrovoľníctvo – riešenie problémov, ktoré mladí vnímajú vo svojom okolí, sa týka prevažne občianskej aktivity a angažovanosti;</p> <p>talent – nemusí ísť o niečo, čomu sa už venujú, v zásade ide o rozvoj v rámci nejakej zručnosti (z anglického skill), napr. analýza tanečných figúr a príprava prezentácie o nich je rozvíjanie talentu, samotné tancovanie je športová aktivita.</p> <p>Najdôležitejšie je, že má ísť o výzvu, snaha a vynaložené úsilie v jednotlivých oblastiach v ideálnom prípade súvisí s budúcou profesiou, prípadne sa z toho vyvinie nový koníček pre dotýčnú osobu. Odkazujeme na princípy.</p> <p>Pokiaľ je v skupine človek, ktorý má vlastnú skúsenosť s účasťou v programe DofE, vyzveme ho, aby nám v krátkosti opísal svoje aktivity, ciele a niekoľko zážitkov.</p>
Pomôcky a handouty	Flipchart papiere, fixy, uvedené pracovné listy.

LEKCIA 8
PROFIL VEDÚCEHO PROGRAMU A ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA DOBRODRUŽNEJ EXPEDÍCIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
8.1. Predpoklady – vedúci programu Predpoklady – školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície	Členovia skupiny pomenujú a pokúsia sa identifikovať niekoľko kľúčových predpokladov na pozície vedúceho programu a školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície.	individuálna práca, skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	25 minút

8.1. Predpoklady VP a ŠaHDE

Trvanie	25 minút
Priebeh	V primerane veľkých skupinách (v zásade stačia dve) všetci pracujú na profile „ideálneho“ vedúceho programu alebo školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície. Svoj výstup prezentujú ostatným. Skupinu posilňujeme a motivujeme, aby boli nápadiť, kreatívni, odvážni a najmä so zmyslom pre humor. Vyučujúci krátko komentuje výstupy zo skupín s kompetenčnými profilmi vedúceho programu a školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície (príloha Kompetenčný profil vedúceho programu a školiteľa a hodnotiteľa DE).
Pomôcky a handouty	Flipchart papiere, fixy, farebné ceruzky/pastelky, výstrižky z novín, lepidlo, farebný papier, lepiaca páska, kúsky farebnej látky (ústrižky), bavlnky, gombíky. Kompetenčné profily primerane vizuálne spracované.

LEKCIA 9 UKONČENIE DŇA, REFLEXIA, ZADANIE ÚLOH

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
9.1. Ukončenie dňa, reflexia, zadanie úloh	Členovia skupiny reflektujú priebeh dňa, jednotlivé súčasti, formulujú prípadné otázky, poznajú úlohy do ďalšieho dňa.	spätná väzba	15 minút

9.1. Ukončenie dňa, reflexia, zadanie úloh

Trvanie	15 minút
Priebeh	<p>Vysvetlíme zmysel úlohy a rozdáme pripravené pracovné listy (príloha Formulácia cieľov) s krátkym zadaním, ktoré členovia skupiny spracujú do ďalšieho dňa. Úlohou je čo najkonkrétnejšie naformulovať cieľ v troch oblastiach pre vybrané aktivity.</p> <p>K reflexii dňa vyučujúci pripraví najrozmanitejšie drobné predmety, ako napr. budík, kompas, škrupiny z orechov, otvárač, rôzne plastové figúrky zvierat, farebné sklíčka a pod. V rámci reflexie si každý vyberie jeden predmet a postupne povie niekoľko slov k dnešnému dňu. Vyučujúci reflektujú deň tiež.</p> <p>Tipy: Podobným spôsobom je možné využiť obrázky, fotky, špecifické karty a pod., prípadne jednoduché hudobné nástroje, rôznorodé pohybové aktivity.</p>
Pomôcky a handouty	Primerané množstvo pracovných listov, pomôcky pre vybranú formu reflexie.

Metodika teoretickej prípravy (plán jednotlivých lekcí) – DEŇ 2

Názov lekcie	Trvanie (v minútach)	Ciele	Témy lekcie
Lekcia 1 Úvod	15 minút	<ul style="list-style-type: none"> Vyzbierať otázky na „parkovisko“, ku ktorým sa v priebehu dňa postupne vraciame Predstaviť program dňa a kľúčovú tému 	<p>Otázky súvisiace so včerajším dňom (prípadne akékoľvek)</p> <p>Mentoring Ciele</p>
Lekcia 2 Mentoringový prístup	70 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť príbeh o Mentorovi Definovať rozdiely vo vedení účastníka programu vedúcim programu a mentorom aktivity Predstaviť súčasti mentoringového prístupu pri práci s deťmi a mládežou 	<p>Príbeh o Mentorovi Rozdiely medzi vedúcim programu a mentorom aktivity</p> <p>Aktívne počúvanie Práca s otázkami Spätná väzba</p>
PRESTÁVKA 20 minút			
Lekcia 3 Ciele v programe DoFE	90 minút	<ul style="list-style-type: none"> Priblížiť význam procesu formulácie cieľa samotným účastníkom/účastníčkou Sprostredkovať uvedenie si vlastných potrieb, záujmov, snov – ako východiská pre formuláciu kongruentných cieľov Predstaviť princípy formulácie cieľov v oblasti dobrovoľníctva Predstaviť princípy formulácie cieľov v oblastiach šport a talent Predstaviť minimálne štandardy cieľov na jednotlivých úrovniach programu 	Ciele
PRESTÁVKA 10 minút			
Lekcia 4 Aktívne počúvanie Práca s otázkami Spätná väzba	50 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť základné pravidlá aktívneho počúvania Predstaviť zásady a pravidlá práce s otázkami Predstaviť základné zásady a pravidlá práce so spätnou väzbou 	<p>Aktívne počúvanie</p> <p>Otázky</p> <p>Spätná väzba</p>
PRESTÁVKA 30 minút			
Lekcia 5 Mentoringový prístup – prípadové štúdie Práca s cieľmi z minulosti – ukážky cieľov reálnych účastníkov	70 minút	<ul style="list-style-type: none"> Reflektovať navrhnuté riešenia prípadových štúdií Reflektovať podnety a otázky k vybraným ukážkam cieľov reálnych účastníkov 	<p>Prípadové štúdie a ich riešenia – problémové situácie</p> <p>Ciele reálnych účastníkov</p>
PRESTÁVKA 15 minút			
Lekcia 6 Online Record Book – ORB Prehľad o dátach v organizácii data.dofE.sk	30 minút	<ul style="list-style-type: none"> Predstaviť online nástroj a aplikáciu Online Record Book Predstaviť systém práce s prehľadom dát v miestnom centre 	<p>ORB</p> <p>DATA DOFE</p>
PRESTÁVKA 5 minút			
Lekcia 7 Záver, ukončenie	60 minút	<ul style="list-style-type: none"> Dohodnúť spôsob vzájomnej komunikácie Predstaviť prácu s reflexným denníkom Pripomenúť spôsob a podmienky ukončovania predmetu Prijatá a poskytnúť spätnú väzbu k absolvovanému školeniu Odovzdať certifikáty 	<p>Dohoda o komunikácii</p> <p>Reflexný denník</p>

Poznámka:

Celkový čistý čas 395 minút = 9,875 vyučovacích hodín (40-minútových) = 6,6 štandardných hodín (60-minútových).

LEKCIA 1 ÚVOD

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
1.1. Úvod	Členovia skupiny reflektujú včerajší deň a odpovedajú na krátky zábavný kvíz, formulujú vlastné otázky. Poznajú program dňa a časový harmonogram.	individuálna práca	15 minút

1.1. Úvod

Trvanie	15 minút
Priebeh	Skupinu motivujeme, aby si premysleli otázky spájajúce sa s predchádzajúcim blokom a na pripravené papieriky formulujú otázky, ktoré im napadnú. Všetky sa zozbierajú a umiestnime ich na viditeľné miesto, tzv. parkovisko. V zábavnom kvíze formou súťaže medzi trojicami čo najrýchlejšie odpovedajú na otázky súvisiace a témami predchádzajúceho bloku. Predstavíme program a stručne vysvetlíme opodstatnenie plánovaných lekcí.
Pomôcky a handouty	Flipchart, lepky, fixky, perá, kvíz s otázkami k témam z predchádzajúceho bloku, súbor otázok (príloha Súbor otázok na opakovanie prvého dňa).

LEKCIA 2 MENTORINGOVÝ PRÍSTUP

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
Mentoringový prístup	Študenti poznajú príbeh o Mentorovi a kľúčové informácie o mentoringovom prístupe.	prezentácia, komentár, individuálna práca	15 minút
Rozdiely VP a mentor	Dokážu definovať základné rozdiely vo vedení účastníka programu DoFE z pozície vedúceho programu a mentora aktivity.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	30 minút
Kľúčové súčasti mentoringového prístupu	Poznajú 3 kľúčové súčasti mentoringového prístupu pri práci s deťmi a mládežou a ich základné charakteristiky.	riadená diskusia	25 minút

2.1. Mentoringový prístup

Trvanie	15 minút
Priebeh	Prečítame príbeh o Mentorovi (na pozadí pripravíme niekoľko obrázkov s touto tematikou a postupne ich premietame). Skupina následne odpovedá na niekoľko otázok viažucich sa k príbehu. Následne si členovia skupiny majú spomenúť na situáciu zo svojho života, keď podobný prístup zažili, a poznačiť si do poznámok charakteristické vlastnosti človeka, na ktorého si spomenuli.
Pomôcky a handouty	Papier, perá, text s príbehom o Mentorovi (príloha Príbeh Mentora), vhodný obrázok, napr. https://en.wikipedia.org/wiki/Mentor_(Odyssey)#/media/File:Telemachus_and_Mentor1.JPG .

2.2. Rozdiely medzi vedúcim programu a mentorom

Trvanie	30 minút
Priebeh	V dvoch skupinách je úlohou na flipchart zaznamenať k jednému z pojmov „mentor aktivity“ a „mentoringový prístup vedúceho programu“ vlastnosti a požiadavky na danú osobu, ako aj špecifické činnosti a úlohy, ktoré sa s jednotlivými pozíciami spájajú. Počas aktivity v oboch skupinách proces aktívne reflektujeme a snažíme sa študentov nabádať k formulácii konkrétnych činností spojených s danou pozíciou (zručnosť súvisiacich s aktívnym počúvaním, kladením otázok a poskytovaním spätnej väzby). Využijeme pri aktivite 2.3. Nasleduje krátka prezentácia výsledku oboch skupín a spoločná diskusia. Zdôrazníme fakt, že vedúci programu môže, ale nemusí byť mentorom aktivity (a dôvody, kedy áno a prečo nie vždy). Upozorníme tiež na to, že mentor aktivity nemusí mať s DoFE v zásade nič spoločné, ale je dôležité, aby mal základné informácie. Spoločne urobíme zoznam práve tých kľúčových informácií, ktoré by mali byť mentorovi aktivity o programe DoFE komunikované.
Pomôcky a handouty	Flipchart, fixy, obrázky z časopisov, lepidlo.

2.3. Klúčové súčasti mentoringového prístupu

Trvanie	25 minút
Priebeh	<p>Z predchádzajúcej aktivity zdôrazníme práve tie špecifické činnosti a úlohy vedúceho programu (upozorníme, že práve tak to platí o „ideálnom“ mentorovi aktivity), ktoré priamo súvisia s tromi klúčovými súčastami mentoringového prístupu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktívne počúvanie - kladenie otázok - spätná väzba <p>Tipy: Na výstupoch z aktivity 2.2. farebne označíme práve tie formulácie, ktoré sa týkajú spomenutých troch súčastí. Doplníme o ďalšie, ktoré s nimi súvisia, a pýtame sa, o čo teda podľa nich ide.</p> <p>Na viditeľnom mieste umiestnime 5 pravidiel aktívneho počúvania (príloha Päť pravidiel aktívneho počúvania). Zdôrazníme, že sa im budeme venovať v ďalšej lekcii v rámci rolových hier. Využijeme prezentáciu k typológii otázok. V dvojiciach si vyskúšame formulovať niekoľko otvorených otázok. V súvislosti so spätnou väzbou zdôrazníme, že má byť zameraná na rozvoj, povzbudenie a ocenenie. V riadenej diskusii študenti voľne reagujú na otázku: „S ktorými desiatimi princípmi programu DoFE dané skutočnosti najviac súvisia?“</p>
Pomôcky a handouty	Päť pravidiel aktívneho počúvania (príloha Päť pravidiel aktívneho počúvania). Prezentácia k téme otázky (prístup k prezentácii získate v rámci kompletnej oficiálnej sady materiálov na školenie).

LEKCIA 3 AKTÍVNE POČÚVANIE, PRÁCA S OTÁZKAMI, SPÄTNÁ VÄZBA

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
3.1. Aktívne počúvanie	Predstaviť základné pravidlá aktívneho počúvania.	rolové hry	15 minút
3.2. Práca s otázkami	Predstaviť zásady a pravidlá práce s otázkami.	rolové hry	20 minút
3.3. Spätná väzba	Predstaviť základné zásady a pravidlá práce so spätnou väzbou.	rolové hry	15 minút

3.1. Aktívne počúvanie

Trvanie	15 minút
Priebeh	<p>V prvom kole sa v trojiciach rozdelia roly (počúvajúci, hovoriaci, pozorovateľ). Odporúčame to urobiť tak, aby <i>hovoriaci</i> a <i>pozorovateľ</i> nepočul inštrukciu pre <i>počúvajúceho</i>.</p> <p>Inštrukcia pre počúvajúceho znie: „Pozorne počúvajte hovoriaceho, kývajte hlavou, vyjadrujte sa mimikou, gestikuláciou, blízkosťou tela, pohybmi, prejavujte záujem otázkami, opakovaním toho, čo počujete... Na dohodnutý signál od vyučujúceho postupne, je dôležité, aby to prebehlo plynule, pomaly začnite strácať záujem, napr. tak, že prestanete kľásť otázky, mierne sa odtiahnite, prestaňte udržiavať očný kontakt, začnite hľadať telefón alebo niečo vo vrecku, pozerajte von oknom...“</p> <p>Inštrukcia pre hovoriaceho znie: „Premyslite si nejaký príbeh, ktorý môžete prerozprávať. Snažte sa vybrať si taký, ktorý je pre vás skutočne výnimočným zážitkom, prípadne viete, že môže byť zaujímavým pre počúvajúcich.“</p> <p>Inštrukcia pre pozorovateľov znie: „Snažte sa pozorne sledovať dvojicu a to, čo medzi nimi prebieha. Zapamätajte si, prípadne poznačte, keď zaznamenáte zmenu v správaní sa niektorého z nich.“</p> <p>Po približne troch minútach hovoru dáme dohodnutý signál počúvajúcim (ten pre nich znamená prestať postupne počúvať hovoriaceho). Situáciu necháme pokračovať približne ďalšie dve až tri minúty.</p> <p>Následne vyzveme hovoriacich, čo si všimli, ako sa v danej situácii cítili. Podobne vyzveme do diskusie aj pozorovateľov. Následne objasníme inštrukciu pre počúvajúcich a zhrnieme základné pravidlá aktívneho počúvania.</p> <p>Tipy: Pokiaľ študentov nie je možné rozdeliť do trojíc, vyučujúci sa môžu zapojiť tiež, mali by byť v pozícii počúvajúcich. Jeden musí ostať, aby mohol dať dohodnutý signál pre počúvajúcich, na základe ktorého začnú pomaly meniť svoje správanie. Je dôležité, aby inštrukciu pre počúvajúcich počuli len oni.</p>
Pomôcky a handouty	Papier na poznámky, písacie potreby.

3.2. Práca s otázkami

Trvanie	20 minút
Priebeh	V tých istých alebo premiešaných trojiciach sa postupne vystriedajú všetci vo všetkých rolách – vedúci programu, účastník programu DoFE, pozorovateľ. Úlohou je v priebehu troch minút simulovať situáciu, keď sa účastník rozpráva so svojim vedúcim programu a nevie si rady s výberom aktivity v jednej z oblastí. Pozorovatelia by sa mali snažiť zachytiť čo najviac poznámok súvisiacich s odporúčaniami k pravidlám aktívneho počúvania a najmä čo najviac otázok. Vyžaduje si to skutočné sústredenie. Ideálne je, aby si dokázali zaznamenať aspoň tri-štyri otázky, ktoré v rozhovore sformuluje vedúci programu svojmu účastníkovi. Na záver vyzveme skupinu, aby nahlas prečítali niektoré zaznamenané otázky, a poskytneme krátky komentár s ohľadom na zásady a pravidlá práce s otázkami.
Pomôcky a handouty	Papier na poznámky, písacie potreby.

3.3. Spätná väzba

Trvanie	15 minút
Priebeh	Stručne predstavíme základné zásady poskytovania spätnej väzby. Vyzveme všetkých prítomných, aby sa postavili, a jeden z vyučujúcich si vyberie niektorého z prítomných a poskytne mu spätnú väzbu v súvislosti s týmto školením (môže sa týkať čohokoľvek – ako sa zapája do aktivít, aké myšlienky prináša do skupiny, čím je zaujímavý jeho verbálny a neverbálny prejav, čím procesy obohacuje, ako na ňu pôsobí vo všeobecnosti a pod.), mala by spĺňať v programe DoFE preferované zásady – motivujúca, bez hodnotenia danej osoby, popisujúca a konkrétna, stručná a zrozumiteľná. Tipy: Popri tom, ako si navzájom poskytujeme spätnú väzbu – každý raz a mali by sa všetci vystriedať –, vždy hodíme kľbko špagátu tomu, komu poskytujeme spätnú väzbu. Kľbko takto na konci vytvorí sieť. Vzniknutú sieť môžeme využiť na metafory o sietovaní, vzťahoch, spolupatričnosti, vzájomnej závislosti a pod.
Pomôcky a handouty	Kľbko dostatočne pevného, nie príliš hrubého špagátu.

LEKCIA 4 CIELE V PROGRAME DOFE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
4.1. Ciele v programe DoFE	Študenti rozumejú nenahraditeľnému významu procesu formulácie cieľa samotným účastníkom. Študenti si uvedomia a reflektujú vlastné potreby, záujmy, sny – ako východiská pre formuláciu kongruentných cieľov.	individuálna práca, diskusia	30 minút
4.2. Ciele – dobrovoľníctvo	Študenti poznajú a rozumejú princípom formulácie cieľov v oblasti dobrovoľníctva.	dotazník, diskusia	20 minút
4.3. Ciele – šport a talent	Študenti poznajú a rozumejú princípom formulácie cieľov v oblastiach šport a talent.	práca v skupine, diskusia	20 minút
4.4. Ciele – minimálne štandardy	Predstaviť minimálne štandardy cieľov na jednotlivých úrovniach programu.	komentár, prezentácia	20 minút

4.1. Ciele v programe DofE

Trvanie	30 minút
Priebeh	<p>Začneme otázkou: „Za akých podmienok sú ciele pre človeka a jeho život zmysluplné?“ Členov skupiny vyzveme, aby sa pokúsili odpovedať, a výpovede zaznačíme na pripravený flipchart. Priebeh následnej diskusie komentuje v zmysle: „Za kongruentný cieľ môžeme pritom považovať len taký cieľ, ktorý si jedinec sám zvolil bez toho, aby ho ovplyvňovalo jeho okolie. Len ciele, ktoré vyšli z prežívania danej osoby, z jeho vnútorného sveta, môžu človeka naplňovať zmyslom a radosťou z ich dosahovania...“ (zdôrazniť vzťah, vzájomné spoznávanie sa s účastníkom). Kľúčové sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spätosť s potrebami, záujmami, snami, - súlad s hodnotovým svetom človeka, - primeranosť. <p>Aktivitu „Časová revolúcia“ (spätosť s potrebami, záujmami, snami) začneme inštrukciou: „Dnešný deň je pre našu planétu výnimočný. Pred niekoľkými hodinami sa k Zemi priblížil meteorit obrovských rozmerov. Kozmológovia zostali zaskočení. Nielenže nedokázali predvídať jeho príchod, ale prekvapili ich aj dôsledky. Nevedia si vysvetliť, prečo pomerne silný záchvev nebol pocitovaný obyvateľmi Zeme. Vedia však, že Zem spomalila svoj pohyb a od dnešného dňa bude každý deň trvať o 4 hodiny dlhšie. Ako využiješ tieto 4 hodiny navyše? Akým činnostiam a aktivitám sa budeš venovať počas týždňa? Psychológovia odporúčajú, aby sme sa chopili šance a investovali takto získaný čas na relax, na realizáciu svojich záľub, koníčkov a pod. Jednoducho, aby sme robili všetko to, na čo nám doteraz 24-hodinový deň nestačil.“</p> <p>Úlohou študenta je zachytiť na papier všetky činnosti, ktoré by robil počas týždňa v rámci získaných extra 4 hodín času. Vyučujúci usmerňuje, aby činnosti boli zamerané na psychohygienu. Nabáda, aby sa nebáli hovoriť aj o niečom, o čom doposiaľ iba snívajú.</p> <p>Najprv pracuje každý samostatne (asi 5 minút), potom postupne uvedú niekoľko príkladov z toho, čo si napísali. Vyučujúci premostí otázkami k tým, čo nahlas prečítali svoje úvahy, a následne vyzve ostatných, aby sformulovali niekoľko otázok danému človeku.</p> <p>Pokračujeme znovu každý sám s inštrukciou: „Čo z toho, čo som si napísal, sa týka vlastností, hodnôt, záujmov a potrieb?“</p> <p>Tipy: Na viditeľné miesto môžeme umiestniť tabuľku s prepočtom takto získaného času na hodiny, dni, týždne, mesiace, rok: 1460 hodín; 60,83 dní; 8,69 týždňov; 2 mesiace za ROK.</p>
Pomôcky a handouty	Papier, písacie potreby, tabuľka s prepočtom hodín na rok.

4.2. Ciele – dobrovoľníctvo

Trvanie	20 minút
Priebeh	<p>Študenti si vyplnia Kvíz DofE o dobrovoľníctve (príloha Kvíz o dobrovoľníctve). V troch skupinách sa delia o výsledky a hľadajú súlad medzi tým, čo im vyšlo, a ich vlastnosťami, potrebami, hodnotami, túžbami. Jeden za každú z troch skupín urobí krátky súhrn diskutovaných tém pre celú skupinu. Vyučujúci sprevádzajú každú z troch skupín a upozornia na zaujímavé momenty. Zaujímavé postrehy sa snažíme zaznamenať na viditeľnom mieste.</p>
Pomôcky a handouty	Dostatočný počet kvízu, písacie potreby, papier formátu flipchart.

4.3. Ciele – šport a talent

Trvanie	20 minút
Priebeh	<p>Vo dvojiciach, trojiciach, prípadne väčších skupinách (záleží od dynamiky v skupine a možností vyučujúcich procesy facilitovať) sa rozprávajú o aktivitách, ktoré si zaznamenali v úlohách z príloh k aktivitám v oblastiach a k cieľom (zamerajte sa na šport a talent).</p> <p>Spoločne zhrnieme kľúčové postrehy, odporúčania k formulácii cieľov v oblastiach šport a talent.</p>
Pomôcky a handouty	Spracované úlohy v prílohách Moje aktivity v oblastiach a Formulácia cieľov, písacie potreby, papier formátu flipchart.

4.4. Ciele – minimálne štandardy

Trvanie	20 minút
Priebeh	Študenti vo dvojiciach dostanú 3 prázdne papiere. Ich úlohou je sformulovať 3 zásady pri tvorbe dobrého cieľa (všeobecne pre všetky tri oblasti – dobrovoľníctvo, šport, talent). Každá dvojica prezentuje a zdôvodní svoje návrhy. Rozdáme nastrihané minimálne štandardy formulácie cieľov a úlohou je rozdeliť ich podľa toho, ku ktorej úrovni podľa nich patria. Krátko komentujeme a prípadne upravíme. Vyzveme skupinu, aby vlastnými slovami štandardy opísali a diskutovali o nich.
Pomôcky a handouty	Písacie potreby, papier formátu flipchart, dostatočný počet čistých papierov na poznámky. Súbor štandardov je dostupný na https://www.dofe.sk/sk/na-stiahnutie/ v dokumente „Príručka pre vedúcich programu“, prípadne ich získate v rámci kompletnej oficiálnej sady materiálov na školenie (osvedčilo sa všetky zalaminovať).

LEKCIA 5 MENTORINGOVÝ PRÍSTUP – PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
5.1. Prípadové štúdie k mentoringovému prístupu	Študenti navrhujú konkrétne riešenia predložených prípadových štúdií.	individuálna práca, skupinová práca, rolové hry	35 minút
5.2. Prípadové štúdie k cieľom účastníkov	Študenti formulujú podnety a otázky k predloženým cieľom z reálneho života programu DofE.	individuálna práca, skupinová práca, rolové hry	35 minút

5.1. Prípadové štúdie k mentoringovému prístupu

Trvanie	35 minút
Priebeh	Študenti v skupinách po troch/štyroch dostanú od vyučujúcich primeraný počet prípadových štúdií. Najprv o situáciách diskutujú v skupinke a potom návrhy riešení prezentujú pred celou skupinou. Vyučujúci doplnia a komentujú ich riešenia v súlade s princípmi a pravidlami programu DofE. Môžu prezentovať správne riešenia prostredníctvom prezentácie. Zdôrazníme a pripomenieme najmä princípy a filozofiu programu DofE, ako aj organizačnú štruktúru, úlohy a zmysel existencie jednotlivých pozícií v programe DofE.
Pomôcky a handouty	Prípadové štúdie, ktoré získate v rámci kompletnej oficiálnej sady materiálov na školenie (osvedčilo sa všetky zalaminovať).

5.2. Prípadové štúdie k cieľom účastníkov

Trvanie	35 minút
Priebeh	Ciele z reálneho života programu DofE od reálnych účastníkov upravíme tak, aby nespĺňali minimálne štandardy cieľov na príslušnej úrovni. Takto upravené rozdáme do skupiniek a úlohou je identifikovať, čo dané ciele nespĺňajú. Ďalšou úlohou je naformulovať niekoľko otázok účastníkovi, ktoré majú potenciál ho naviesť na doplnenie formulácie cieľa. Zdôrazníme a pripomenieme princípy a filozofiu programu DofE, organizačnú štruktúru, úlohy a zmysel existencie jednotlivých pozícií v programe DofE, najmä však minimálne štandardy formulácie cieľov. Tipy: V prípade, že nemáme k dispozícii ciele účastníkov z vlastného miestneho centra, použijeme na túto aktivitu ciele z dokumentu alebo prezentácie „Metodika nastavovania cieľov“ (získate v rámci kompletnej oficiálnej sady materiálov na školenie).
Pomôcky a handouty	Dostatočné množstvo cieľov na rôznych úrovniach z data.dofe.sk. Môžeme rozdať i rovnaké alebo mierne odlišne upravené ciele. Metodika nastavovania cieľov (z oficiálnej sady materiálov na školenie).

LEKCIA 6 ONLINE RECORD BOOK – ORB DÁTA V PROGRAME DOFE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
6.1. Online Record Book – ORB	Študenti poznajú prostredie ORB a orientujú sa vo svojich povinnostiach a právomociach.	prezentácia, komentár	15 minút
6.2. Dáta v programe DofE	Študenti poznajú prostredie data.dofe.sk a rozumejú možnostiam využitia údajov.	prezentácia, komentár	15 minút

6.1. Online Record Book – ORB

Trvanie	15 minút
Priebeh	Prostredie ORB predstavíme priamo v online priestore na reálnej ukážke z pozície vedúceho programu. Ukážeme a vysvetlíme, kedy a ako zapisuje správu mentor aktivity. Upozorníme na „10 tipov, ako efektívne využívať čas pri vedení DofE“ a najmä množstvo video návodov, ako postupovať v prostredí ORB. Zároveň zdôrazníme, koho a kde môžu osloviť v prípade potreby. Odporúčame zdôrazniť postupnosť, ktorá súvisí so špecifickou situáciou v univerzitnom prostredí – teda, že najprv študent využije video návody z https://www.dofe.sk/sk/orb-instruktazne-video/ , potom osloví svojho tútora z radov vyučujúcich a až následne koordinátora miestneho centra, ktorý jediný komunikuje s národnou kanceláriou.
Pomôcky a handouty	Notebook s pripojením na internet, dataprojektor, mobilný telefón, 10 tipov, ako efektívne využívať čas pri vedení DofE – prístupné na https://www.dofe.sk/sk/na-stiahnutie/ .

6.1. Dáta v programe DofE

Trvanie	15 minút
Priebeh	Prostredie data.dofe.sk predstavíme priamo v online priestore. Uvedieme príklad s tým, že ukážeme, koľko času si vyžaduje vyhľadať dané informácie v ORB pri jednom a viacerých účastníkoch. Upozorníme, že momentálne prístup nebudú potrebovať, ale keď budú pôsobiť v nejakom miestnom centre, prípadne v pozícii koordinátora miestneho centra, budú tento nástroj potrebovať.
Pomôcky a handouty	Notebook s pripojením na internet, dataprojektor, mobilný telefón.

LEKCIA 7 UKONČENIE, ZÁVER

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
7.1. Dohoda ďalšej komunikácie a povinností	Študenti poznajú spôsob vzájomnej komunikácie a spôsob práce s aplikáciou online reflexného denníka.	prezentácia, ukážka, komentár	20 minút
7.2. Spätná väzba ku školeniu a ukončenie	Študenti poznajú všetky nevyhnutné podmienky ukončenia predmetu a poskytnú spätnú väzbu k absolvovanému školeniu.	dotazník, verbálna spätná väzba	40 minút

7.1. Dohoda ďalšej komunikácie a povinností

Trvanie	20 minút
Priebeh	Predstavíme spôsoby komunikácie medzi vyučujúcimi a študentmi. Pripomenieme jednotlivé pozície a ich úlohy a právomoci. Zdôrazníme význam pravidelnej komunikácie. Vysvetlíme spôsob práce s reflexným denníkom a dohodneme si frekvenciu a termíny zápisov. Dohodneme termíny skupinových supervízií. Zdôrazníme, že neukončenie programu účastníkom nie je nič výnimočné (úspešnosť ukončenia je približne 50 % začatých).
Pomôcky a handouty	Notebook s pripojením na internet, dataprojektor, mobilný telefón, tabuľka s kľúčovými termínmi a kontaktmi.

7.2. Spätná väzba ku školeniu a ukončenie

Trvanie	40 minút
Priebeh	Všetci vyplnia pripravené dotazníky. Zodpovedáme všetky otázky z parkoviska, ktoré neboli v dostatočnej miere zodpovedané. V záverečnom bloku vyjadria študenti spätnú väzbu ku školeniu. Môžeme použiť obrázky, fotky, karty s príbehmi, dixit karty, prípadne najrozmanitejšie drobné predmety, modely zvierat a pod. Študenti sú vedení k tomu, aby poskytli spätnú väzbu v zmysle: <i>Školenie mi prinieslo tento kľúčový poznatok...</i> <i>Pocity súvisiace so školením najviac vystihuje...</i>
Pomôcky a handouty	Dotazníky v dostatočnom počte, písacie potreby, pomôcky pre vybranú formu reflexie.

Čo sme sa na UMB naučili z príprav študentov a študentiek na rolu vedúci programu DofE:

- Vnímali sme potrebu rozšíriť rozvoj mentoringových zručností študentov nielen o dôležité informácie, ale najmä o nácvik rôznych situácií a postupov vedenia účastníkov.
- Vnímali sme ako potrebné rozšíriť časti prípravy súvisiace s rozvojom zručností študentov v oblasti nastavovania cieľov s účastníkmi.
- Pomedzi jednotlivé bloky sme zaviedli pracovné listy, ktoré pomohli študentom jednak spracovať a vrátiť sa k tomu, čo zažili na predchádzajúcom bloku, a zároveň pripraviť a nastaviť sa na nasledujúci blok (pracovné listy sú súčasťou príloh).

Metodika prípravy na rolu školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície

Vzhľadom na skutočnosť, že osoba, ktorá sa uchádza o pozíciu školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície, má špecifické postavenie a priamu zodpovednosť za bezpečnosť účastníkov, očakávajú sa od nej už pri vstupe určité skúsenosti s problematikou pobytu v prírode a outdoorovými aktivitami. Preto je vhodné po prihlásení potencionálnych školiteľov získať o ich praxi čo najviac informácií a realizovať výber.

Pre zopakovanie si skúsme priblížiť, kto to školiteľ a hodnotiteľ DofE je a čo od neho očakávame.

Školiteľ a hodnotiteľ DE je osoba, ktorá má inú kvalifikáciu, kompetencie a zručnosti ako vedúci programu DofE. Rola školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície vyžaduje praktické zručnosti a priamu angažovanosť v procese cvičnej expedície a kvalifikačnej expedície (všetko to, čo absolvujú účastníci, musí absolvovať aj školiteľ). Adepti na túto rolu by mali mať už pred absolvovaním školenia na túto rolu špecifické zručnosti a vedomosti z pobytu v prírode, skúsenosti s rôznymi typmi turistického presunu a hlavne pozitívny a aktívny vzťah k turistickým aktivitám. Je to spôsobené hlavne požiadavkami na pobyt v prírode, kde hrozí objektívne a subjektívne nebezpečenstvo pri realizácii uvedených aktivít. Prínosom programu DofE je fakt, že práve na bezpečnosť účastníkov sa kladie veľký dôraz.

Vzdelávanie je organizované blokovo formou. V rámci efektivity využívame v úvodnom bloku, v prvom dni spoločné vzdelávanie a aktivity s vedúcimi DofE. Prvý spoločný blok nás oboznamuje s filozofiou, štruktúrou a ďalšími podstatnými informáciami celého vzdelávacieho programu DofE.

Ďalšie, samostatne realizované bloky nám slúžia na orientáciu a vzdelávanie už priamo v oblasti problematiky dobrodružnej expedície.

Filozofia dobrodružnej expedície

Dobrodružná expedícia je výzvou na prekonanie obáv z neznámeho, príležitosťou vyraziť so skupinou na niekoľko dní a objavovať zaujímavé miesta na Slovensku, ako aj v zahraničí. Pre mnohých mladých ľudí je výzvou, pri ktorej sa dostávajú za hranice bežných zážitkov. Jej štruktúra a filozofia vychádza z 20 podmienok dobrodružnej expedície. Ich znalosť má priniesť absolventovi DofE samostatnosť, ale aj schopnosť pracovať v tíme, získať potrebné zručnosti a vedomosti na pohyb a pobyt v prírode (Príručka pre vedúcich programu DofE, 2015).

Expedície s vopred dohodnutým účelom sa podnikajú v malom tíme 4-7 členov v neznámom prostredí a jej dokončenie vyžaduje odhodlanie, fyzické úsilie, vytrvalosť a spoluprácu. Hlavnými prvkami tejto oblasti sú tímová práca pri plánovaní a absolvovaní expedície a vzájomná pomoc a kooperácia pri prekonávaní ťažkostí v neznámom prostredí. Vybrané prostredie by malo byť náročné, ale tímom zvládnuteľné. Medzi hlavné prínosy dobrodružnej expedície pre účastníkov určite patria:

- Rozvoj schopnosti spolupráce v tíme.
- Porozumenie skupinovej dynamike, úlohe účastníka skupiny a úloh ostatných členov v tíme.
- Zlepšenie líderských schopností.
- Zlepšenie plánovacích a organizačných schopností a zmyslu pre detail.
- Získanie skúsenosti robiť rozhodnutia a niesť ich následky.
- Spoznanie pocitu úspechu a uspokojenia z prekonania ťažkostí.
- Rozvoj samostatnosti a nezávislosti.
- Absolvovanie pobytu pod šírým nebom a osvojenie si správneho správania v prírode.
- Využitie predstavivosti a tvorivosti pri výbere expedície.
- Zlepšenie pátracích, hodnotiacich a prezentačných schopností.
- Skúsenosť a učenie sa s adaptáciou na dočasné nepohodlie (pobyt mimo zóny komfortu).
- Schopnosť zaobísť sa po určitú dobu bez vymožeností techniky.
- Poznanie svojich silných a slabých stránok a naučiť sa s nimi pracovať.
- Rozvinutie si schopnosti reagovať na nepredpokladané a rozmanité situácie, vedieť flexibilne improvizovať.
- Zažitie pocitu úspechu a uspokojenia zo spoločne prekonaných problémov.
- Získanie znalostí a schopností potrebných pre bezpečné cestovanie.

Metodika prípravy (plán jednotlivých lekcií) – DEŇ 2

Názov lekcie	Trvanie (v minútach)	Ciele	Témy lekcie
Lekcia 1 Úvod	40 minút	<ul style="list-style-type: none"> Poohliadnutie sa po prvom dni-bloku školenia, zjednotenie si predstáv o programe DoFE a jeho štruktúre Predstaviť program dňa a kľúčovú tému: filozofiu DoFE Profil školiteľa a hodnotiteľa DE – opakovanie, poznanie úloh školiteľa a hodnotiteľa DE počas expedície 	<p>Otázky súvisiace s predchádzajúcim blokom (prípadne akékoľvek)</p> <p>Diskusiu zopakovať princípy, štruktúru, úrovne DoFE</p> <p>Oboznámenie sa s prínosmi a filozofiou DoFE</p> <p>Zjednotenie si predstáv o profile a osobnosti školiteľa DoFE, predstavenie úloh školiteľa a hodnotiteľa DE</p>
Lekcia 2 20 podmienok DE	30 minút	<ul style="list-style-type: none"> Oboznámiť sa s princípmi a podmienkami DE Formovanie skupiny Oboznámenie sa so štruktúrou realizácie DE 	20 podmienok DE
PRESTÁVKA 20 minút			
Lekcia 3 Vzdelávací účel expedície	50 minút	<ul style="list-style-type: none"> Pochopenie zmyslu a účelu expedície Prezentovanie vlastných skúseností a zážitkov, vzbudenie záujmu skupiny o rôzne oblasti kultúrno-poznávacej činnosti Cieľ, ktorý je atraktívny pre celú skupinu, si stanovuje expedičný tím spoločne Sprostredkovať uvedomenie si vlastných potrieb, záujmov, snov – ako východiská pre formuláciu kongruentných cieľov Vyladenie komunikácie a záujmov v tíme 	Vzdelávací účel expedície
PRESTÁVKA 10 minút			
Lekcia 4 Príprava cvičnej expedície	90 minút	<ul style="list-style-type: none"> Rozvíjanie schopnosti tímovej spolupráce Zistenie silných a slabých stránok skupiny Hľadanie vhodnej formy komunikácie v skupine 	<p>Rozdelenie si úloh a kompetencií v tíme pri realizácii cvičnej expedície</p> <p>Plánovanie trasy cvičnej expedície</p> <p>Forma komunikácie v medziobdobí</p>
PRESTÁVKA 30 minút			
Lekcia 5 Reflexia bloku	70 minút	<ul style="list-style-type: none"> Študenti na základe realizácie bloku hodnotia úroveň práce v tíme Zhodnotenie prípravy na cvičnú expedíciu Študenti na základe prípravy prezentujú individuálnu zručnosť naplánovať trasu cvičnej expedície 	<p>Reflexia bloku</p> <p>Práca v medziobdobí do predexpedičného stretnutia</p>

Metodika teoretickej prípravy (plán jednotlivých lekcií) – DEŇ 3

Názov lekcie	Trvanie (v minútach)	Ciele	Témy lekcie
Lekcia 6 Predexpedičné stretnutie	80 minút	<ul style="list-style-type: none"> Študenti na základe prípravy v medziobdobí preukazujú schopnosť plánovania a prípravy expedície Študenti ovládajú systém práce hodnotiteľa DE 	<p>Výber účelu a trasy expedície</p> <p>Systém práce hodnotiteľa</p>

Metodika praktickej prípravy (plán jednotlivých lekcí) – DEŇ 4+5

Názov lekcie	Trvanie	Ciele	Témy lekcie
Lekcia 7 Realizácia cvičnej expedície	2 dni + 1 noc	<ul style="list-style-type: none"> Študenti preukážu pri realizácii cvičnej expedície jednotlivu aj skupinovo praktické zručnosti a vedomosti potrebné na realizáciu presunu a pobytu v prírode 	Realizácia cvičnej expedície

Metodika teoretickej prípravy (plán jednotlivých lekcí) – DEŇ 6

Názov lekcie	Trvanie	Ciele	Témy lekcie
Lekcia 8 Poexpedičné stretnutie	120 minút	<ul style="list-style-type: none"> Študenti preukážu schopnosť zhodnotiť priebeh a realizáciu cvičnej expedície jednotlivu aj skupinovo Študenti zvládnu potrebné postupy na uzavretie oblasti DE Študenti poznajú všetky nevyhnutné podmienky ukončenia predmetu a poskytnú spätnú väzbu k absolvovanému školeniu 	Poexpedičné stretnutie – oslava a zhodnotenie ORB, správa školiteľa a hodnotiteľa Spätná väzba ku školeniu a ukončenie

LEKCIA 1 FILOZOFIA DE, PROFIL ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA DE – OPAKOVANIE + ÚLOHY ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA DE POČAS EXPEDÍCIE			
Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
1.1. Otázky súvisiace s predchádzajúcim blokom	Členovia skupiny spoločne pomenujú filozofiu programu DoFE, zjednotia svoje predstavy, zopakujú si štruktúru, ciele, oblasti a úrovne programu DoFE. Oboznámenie sa s prínosmi a filozofiou DE.	skupinová práca	10 minút
		skupinová práca, brainstorming	10 minút
1.2. Filozofia DE	Členovia skupiny pomenujú a pokúsia sa identifikovať niekoľko kľúčových predpokladov pre pozície školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície. Na základe vytvorenia tohto profilu sa zameriame na úlohy školiteľa a hodnotiteľa DE. Sebahodnotenie úrovne praktických zručností v jednotlivých oblastiach.	skupinová práca	20 minút
1.3. Predpoklady – školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície a ich úlohy počas DE		sebareflexia, diskusia	

1.2. Filozofia DE	
Trvanie	10 minút
Priebeh	Vyučujúci zopakuje filozofiu DE. V skupine všetci spoločne formou brainstormingu hľadajú prínosy DE pre účastníkov (osobnostné kompetencie, prínosy tímovej spolupráce, zamerať sa aj na konkrétne zručnosti a vedomosti). Zisťujeme, aké očakávania od absolvovania dobrodružnej expedície majú študenti.
Pomôcky a handouty	Flipchart a lepiace papiere, fixy.

1.3. Predpoklady – školiteľ a hodnotiteľ DE a ich úlohy počas DE

Trvanie	20 minút
Priebeh	<p>V skupine všetci spoločne pracujú na profile „ideálneho“ školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície. Spoločne zostavujú a diskutujú o kľúčových kompetenciách, zručnostiach a vedomostiach, ktoré by mal mať „ideálny“ školiteľ. Téma reflektuje získané predstavy a sumarizuje informácie z predchádzajúceho dňa/bloku. Vyučujúci krátko komentuje výstup s kompetenčným profilom školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície (príloha Kompetenčný profil vedúceho programu a školiteľa a hodnotiteľa DE). Vyučujúci oboznámi skupinu s úlohami školiteľa a hodnotiteľa DE (príloha Úlohy školiteľa a hodnotiteľa počas expedície) a spoločne o nich diskutujú.</p> <p>Oboznámime študentov s tréningovou metodikou školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií. Na základe sebahodnotenia zistíme úroveň zručností v jednotlivých oblastiach (prvá pomoc, orientácia v prírode, práca s mapou atď.). Využijeme napr. koláčový graf a so stupnicou 1 až 5, kde 1 je žiadna skúsenosť, 5 je profí ovládanie).</p>
Pomôcky a handouty	Flipchart a lepiace papiere, fixy, Tréningová metodika školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií, 2016.

LEKCIA 2 20 PODMIENOK DE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
2.1. 20 podmienok DE	Členovia skupiny sú oboznámení s 20 podmienkami DE, orientujú sa v nich a vedia podľa nich postupovať.	skupinová práca, spätná väzba	30 minút

2.1. 20 podmienok DE

Trvanie	30 minút
Priebeh	Členovia skupiny sa oboznamujú postupne s 20 podmienkami DE. Postupne každý z nich oboznamuje skupinu s jednotlivými podmienkami DE, čím vysvetľuje ich zmysel a vtahuje do diskusie zvyšok skupiny. Vyučujúci spresňuje a dopĺňa informácie. Zároveň zdôrazňujeme aj priebeh a proces prípravy dobrodružnej expedície na základe prílohy Proces prípravy na dobrodružnú expedíciu.
Pomôcky a handouty	Príloha 20 podmienok DE, príloha Proces prípravy na dobrodružnú expedíciu.

LEKCIA 3 VZDELÁVACÍ ÚČEL EXPEDÍCIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
3.1. Vzdelávacie účel expedície	Členovia skupiny sú oboznámení so zásadami a štruktúrou tvorby vzdelávacieho cieľa expedície, orientujú sa v ňom a vedia ho vytvárať a uchovávať.	skupinová práca	50 minút

3.1. Vzdelávacie účel expedície

Trvanie	50 minút
Priebeh	Prezentujeme štruktúru a zmysel vzdelávacieho účelu expedície. Jednotlivci následne prezentujú svoje postrehy a skúsenosti z horstiev či oblastí, ktoré na základe svojich turistických aktivít poznajú. Na základe záujmu vyberajú spoločnú oblasť, ktorú by chceli spoznať a navštíviť, a skupinovú prácou (dvojice, trojice) (za použitia aj internetu) realizujú prieskum oblasti. Zameriavajú sa napr. na kultúrno-historickú geologický aspekt, faunu, flóru atď. Následne po skupinkách prezentujú výsledky prieskumu a formujú účel expedície. Na koniec im prezentujeme videá z už realizovaných expedícií (zdroj youtube).
Pomôcky	Perá, internet, mapy atď.

LEKCIA 4 PRÍPRAVA CVIČNEJ EXPEDÍCIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
4.1. Rozdelenie si úloh a kompetencií v tíme pri realizácii cvičnej expedície	Študenti sú schopní rozdeliť si právomoci a úlohy v tíme. Objasňujeme mieru individuálnej zodpovednosti a zdôrazňujeme pravidlá spolupráce v tíme.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	20 minút
4.2. Plánovanie trasy cvičnej expedície	Študenti na základe zadania vytvoria podklady k realizácii cvičnej expedície.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	50 minút
4.3. Forma komunikácie v medziobdobí	Študenti si vyberajú a prezentujú formu skupinovej komunikácie pri práci v medziobdobí (do realizovania cvičnej expedície).	skupinová práca, diskusia, prezentácia výsledkov, spätná väzba	20 minút

4.1. Rozdelenie si úloh a kompetencií v tíme pri realizácii cvičnej expedície

Trvanie	20 minút
Priebeh	Na základe prílohy Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície si študenti rozdelia právomoci a úlohy. Dbáme na to, aby každá úloha bola pripravovaná minimálne dvomi osobami (vyhneme sa situácii, že niekto opustí skupinu a nebude kompetentná osoba). Na základe jednotlivých úloh priamo prebieha samostatná a skupinová práca. Výsledkom je zistenie aktuálneho materiálo-technického zabezpečenia členov skupiny (pracuje sa aj s prílohou Čo so sebou na dobrodružnú expedíciu). Študenti v tejto fáze neplánujú trasu a cestovný plán.
Pomôcky a handouty	Príloha Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície a príloha Čo so sebou na dobrodružnú expedíciu.

4.2. Plánovanie trasy cvičnej expedície

Trvanie	50 minút
Priebeh	Študenti si so školiteľom určujú dátum realizácie cvičnej expedície, ako aj dátum predexpedičného stretnutia. Na základe konkrétneho určenia lokality (zadaním napr. NP Veľká Fatra) si študenti skupinovú formou vytvoria prieskum lokality (k vzdelávaciemu účelu expedície môže byť internet), vyberú a vypočítajú trasu (príloha Plán trasy dobrodružnej expedície DofE) už bez internetu, len s využitím mapy. Dbáť na rozdelenie úloh pri plánovaní. Po splnení úlohy prezentácia trasy a reflexia školiteľa na výber trasy. V prípade potreby doplnenie informácií a vypracovanie cestovného plánu.
Pomôcky a handouty	Na prieskum internet, mapa príslušnej oblasti, buzola.

4.3. Forma komunikácie v medziobdobí

Trvanie	15 minút
Priebeh	Na základe predchádzajúcich aktivít zdôrazníme potrebu efektívnej komunikácie a komplexnej prípravy cvičnej expedície. Študenti dostanú zadanie najst aspoň tri spoločné termíny a miesta, kde by sa spoločne stretli na prípravu (fyzicky). Počas tejto aktivity môžu vzniknúť konfliktné situácie, ktoré si vyžadujú kompromisné riešenia. Zdôrazňujeme výhody a nevýhody komunikácie inou formou (napr. sociálnymi sieťami). Na konci konštatujeme, že pre skupinu dodržanie termínov stretnutí nie je záväzná, je to na skupine. Zdôrazňujeme zodpovednosť jednotlivcov a skupiny k výsledkom prípravy.
Pomôcky a handouty	Fixy, papier.

LEKCIA 5 REFLEXIA BLOKU

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
5.1. Reflexia bloku	Študenti na základe realizácie bloku hodnotia úroveň práce v tíme. Zhodnotenie prípravy na cvičnú expedíciu.	reflexia, sebareflexia	20 minút
5.2. Práca v medziobdobí do predexpedičného stretnutia	Študenti na základe prípravy prezentujú individuálnu zručnosť naplávať trasu cvičnej expedície.	skupinová práca, prezentácia výsledkov, spätná väzba	10 minút

5.1. Reflexia bloku

Trvanie	20 minút
Priebeh	Reflexia bloku. Vrátime sa k sebahodnoteniu jednotlivých oblastí, ktoré sme realizovali na začiatku bloku s využitím <i>Tréningovej metodiky školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií</i> . Na základe posunu vytipujeme oblasti, ktoré si po skupinkách pripravujú, a budeme sa nimi zaoberať na cvičnej expedícii.
Pomôcky a handouty	Fixy, Tréningová metodika školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií, 2016.

5.2. Práca v medziobdobí do predexpedičného stretnutia

Trvanie	10 minút
Priebeh	Študenti na základe individuálneho výberu (školiteľ môže ovplyvniť výber z pohľadu dostupnosti či iných parametrov) si pripravujú do predexpedičného stretnutia (odporúčame minimálne tri dni pred realizáciou cvičnej expedície) návrhy trasy + vyplnené prílohy, prípravy prezentujú individuálnu zručnosť napláňovať trasu cvičnej expedície podľa prílohy (príloha Plán trasy dobrodružnej expedície DofE) a návrh vzdelávacieho účelu expedície. Preukážu tak schopnosť samostatne pláňovať trasu a účel expedície. Zároveň si na základe reflexie bloku pripravujú po skupinkách oblasti, ktorým sa budeme prioritne venovať na expedícii. Využijeme sebareflexiu (graf z lekcie 1) a dáme do skupiniek za oblasti spolu tých najslabších, aby boli nútení sa pripraviť (systém univerzity „Až vtedy tomu porozumieš, keď si nútený to naučiť iných“). V prípade pochybností môže školiteľ požiadať o kontrolu základného vybavenia na predexpedičnom stretnutí (donesú si konkrétne vybavenie).
Pomôcky a handouty	Príloha Plán trasy dobrodružnej expedície DofE.

LEKCIA 6 PREDEXPEDIČNÉ STRETNUTIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
6.1. Výber účelu a trasy expedície	Študenti na základe prípravy v medziobdobí preukazujú schopnosť plánovania a prípravy expedície. Prezentácia skupinového výsledku prípravy expedície.	prezentácia výsledkov, skupinová práca, spätná väzba	60 minút
6.2. Systém práce hodnotiteľa	Študenti sa dozvedia o systéme práce hodnotiteľa DE.	diskusia	20 minút

6.1. Výber účelu a trasy expedície

Trvanie	60 minút
Priebeh	Študenti na základe prípravy v medziobdobí preukazujú schopnosť plánovania a prípravy expedície. Na základe prezentácií si skupina vyberá trasu a spoločne spresňuje vzdelávacie účel expedície. Po jednotlivých osobách na základe prílohy Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície školiteľ kontroluje pripravenosť skupiny na expedíciu. Skupina dokončuje cestovný plán. V prípade pochybností môže školiteľ požiadať o kontrolu základného vybavenia.
Pomôcky a handouty	Papier na poznámky, písacie potreby, príloha Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície.

6.2. Systém práce hodnotiteľa

Trvanie	20 minút
Priebeh	Študentov oboznámime so systémom práce hodnotiteľa, tlačivami a prílohami týkajúcimi sa tejto roly, bezpečnostným manuálom a prílohou Zoznam členov expedičného tímu a prílohou Správa hodnotiteľa.
Pomôcky a handouty	Príloha Zoznam členov expedičného tímu, príloha Správa hodnotiteľa, bezpečnostný manuál.

LEKCIA 7
REALIZÁCIA CVIČNEJ EXPEDÍCIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
7.1. Realizácia cvičnej expedície	Študenti preukážu pri realizácii cvičnej expedície jednotlivo aj skupinovo praktické zručnosti a vedomosti potrebné na realizáciu presunu a pobytu v prírode.	individuálna práca, skupinová práca, spätná väzba	2 dni + 1 noc

7.1. Realizácia cvičnej expedície 1/2

Trvanie	1 deň: odporúčaný základný typ cvičnej expedície s cieľným úsilím min. 6 hodín
Priebeh	<p>Školiteľ na mieste začiatku vykoná kontrolu povinného vybavenia, ako aj dohodnutých úloh. Skontroluje systém zbalenia vecí. Odporúčame „preváženie“ batohov z pohľadu proporcionality hmotnosti v rámci skupiny.</p> <p>Presun v rámci naplánovanej trasy – skupina sa spoločne presúva v rámci trasy. Školiteľ postupne poveruje jednotlivé osoby v tíme vedením skupiny, pričom nezasahuje do ich rozhodnutí. Skupina minimálne zasahuje do rozhodnutí „vedúceho“ skupiny. Zasahuje iba v prípade, ak „vedúci“ požiada o pomoc, aj to nie opakovane. V prípade straty orientácie, t. j. „zablúdenia“ školiteľ prenechá riešenie situácie na skupinu. Skupina aj jednotlivci preukážu zručnosti z navigácie a zručnosti pri presune prostredím. Počas presunu a v rámci prestávok využíva skupina čas na plnenie účelu expedície, ako aj študenti plnia domáce úlohy v rámci prezentácie k témam navigácia v sťažených podmienkach, prvá pomoc a postupy v núdzových situáciách, nevyhnutné vybavenie a jeho používanie. Školiteľ využíva simulácie napr. úrazu, straty orientácie a pod. na overenie si pripravenosti študentov na riešenie krízových situácií. Používa otázky „Ako by ste postupovali, keby...?“ Po príchode na táborisko školiteľ nezasahuje do stavania tábora vrátane výberu a prípravy jedla. Sleduje dodržiavanie časového harmonogramu. Po splnení uvedených podmienok by mala nasledovať večerná reflexia dňa, zvládnutia jednotlivých úloh a preukázanie jednotlivých zručností jedincov, ako aj fungovania celej skupiny. Odporúčame vytvorenie vhodnej atmosféry (napr. oheň, hudobný nástroj) a realizáciu prvkov zážitkového učenia, ako sú cieľné skupinové aktivity zamerané na vzájomné spoznávanie, rozvíjanie osobnosti atd. Vhodné je aj rozprávanie pozvaného hosťa napr. iného školiteľa.</p>
Pomôcky a handouty	Papier, písacie potreby, podľa typu programových prostriedkov.

7.1. Realizácia cvičnej expedície 2/2

Trvanie	Druhý deň
Priebeh	Ráno sa zameriame na rannú reflexiu (ako sa Vám spalo, vnímanie noci v neznámom prostredí, zdravotný stav atď.). Trváme na teplých raňajkách (čaj + napr. kaše). Vnímame rannú prácu jednotlivcov, vytvárame podklady k celkovej reflexii, nezasahujeme. Druhý deň expedície netrváme na cieľnom úsilí väčšieho rozsahu v rámci presunu, skôr sa zameriavame na vytvorenie priestoru na špecifiká jednotlivých oblastí, v ktorých skupina či jednotlivci zaostávajú.
Pomôcky a handouty	Podľa potreby a plánovania aktivít.

LEKCIA 8
POEXPEDIČNÉ STRETNUTIE

Téma	Výsledky vzdelávania	Metódy	Trvanie
8.1. Poexpedičné stretnutie – oslava a zhodnotenie	Študenti preukážu schopnosť zhodnotiť priebeh a realizáciu cvičnej expedície jednotlivo aj skupinovo.	skupinová práca, spätná väzba, sebareflexia, hodnotenie	60 minút
8.2. ORB, správa školiteľa a hodnotiteľa	Študenti zvládnu potrebné postupy na uzavretie oblasti DE.	prezentácia, ukážka, komentár	20 minút
8.3. Spätná väzba ku skoleniu a ukončenie	Študenti poznajú všetky nevyhnutné podmienky ukončenia predmetu a poskytnú spätnú väzbu k absolvovanému školeniu.	dotazník, verbálna spätná väzba	40 minút

8.1. Poexpedičné stretnutie – oslava a zhodnotenie

Trvanie	60 minút
Priebeh	V dohľadnej dobe nasleduje v rámci výučby posledné stretnutie skupiny, kde sa zameriavame na zhodnotenie priebehu a realizácie cvičnej expedície. Skupina prezentuje naplnenie vzdelávacieho účelu expedície (záverečná správa, prezentácia, fotky, video atď.). Nasleduje skupinová reflexia zameraná na prácu a schopnosti jednotlivcov (odhalenie prínosov, ako aj rezerv jednotlivých budúcich školiteľov). Samotný školiteľ by mal prezentovať na záver svoje postrehy a určite slovne, bodovo atď. konkretizovať naplnenie jednotlivých oblastí z problematiky samotnými študentmi. Vyjadriť by sa mal k soft aj hard skills budúcich školiteľov.
Pomôcky a handouty	Spracované úlohy v prílohách Moje aktivity v oblastiach a Formulácia cieľov, písacie potreby, papier formátu flipchart.

8.2. ORB, správa školiteľa a hodnotiteľa

Trvanie	20 minút
Priebeh	Študenti vo dvojiciach dostanú správu hodnotiteľa a školiteľa, vyplnia ju a následne ju prezentujú. Školiteľ sa vráti k ORB a legislatívnemu systému ukončenia dobrodružnej expedície.
Pomôcky a handouty	Písacie potreby, správa hodnotiteľa DE, papier formátu flipchart, dostatočný počet čistých papierov na poznámky.

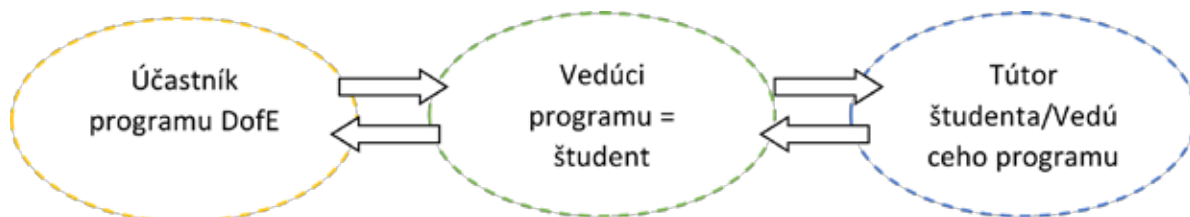
8.3. Spätná väzba ku školeniu a ukončenie

Trvanie	40 minút
Priebeh	Všetci vyplnia pripravené dotazníky. Zodpovedáme všetky otázky, ktoré neboli v dostatočnej miere zodpovedané. V záverečnom bloku vyjadria študenti spätnú väzbu ku školeniu. Môžeme použiť obrázky, fotky, „Karty s príbehmi“, dixit karty, prípadne najrozmanitejšie drobné predmety, modely zvierat a pod. Študenti sú vedení k tomu, aby poskytli spätnú väzbu v zmysle: <i>Školenie mi prinieslo tento kľúčový poznatok...</i> <i>Pocity súvisiace so školením najviac vystihuje...</i>
Pomôcky a handouty	Dotazníky v dostatočnom počte, písacie potreby, pomôcky pre vybranú formu reflexie.

Tútoring študentov a študentiek

V rámci zavádzania programu DofE do vzdelávacieho procesu na univerzite vznikla potreba vytvorenia ďalšej roly – tútora/tútorky študentov a študentiek. Táto rola je spätá najmä s druhou fázou prípravy študentov a študentiek na vedenie účastníkov a účastníčok programu DofE.

Vedenie a poskytovanie podpory pri vedení účastníka programu DofE na univerzite

Úlohy a zodpovednosti účastníka programu sú dané samotným programom DofE a stručne popísané v prvej časti publikácie.

Ako uvádzajú Bariaková a Kubealaková (2018), tútoring možno chápať ako hybnú silu vyučovania, tréovania aj poradenstva, pretože zahŕňa rozširovanie poznatkov edukantov, ich tréovanie na dosiahnutie ich plného potenciálu a v procese poradenstva im odovzdáva špecifické osobné skúsenosti na to, aby mohli rásť ako ľudia. Týmto termínom sa označuje celé spektrum akademickej a sociálnej podpory a rolu tútora by sme potom umiestnili v prieniku učiteľ, tréner a mentor.

Študenti a študentky v role vedúcich programu DofE pomáhajú účastníkom a účastníčkam:

- pomenovať svoje záujmy a oblasti, ktorým by chceli venovať pozornosť,
- vyhľadávať ľudí a organizácie, ktoré v daných oblastiach realizujú svoje aktivity,
- formulovať ciele a identifikovať kroky na ich dosiahnutie,
- pravidelne zapisovať svoje aktivity v online aplikácii,
- prekonávať krízy a prekážky, ktoré sa prirodzene objavujú.

Aby mohli v tomto zmysle byť naozaj kvalitným mentorom, potrebujú si rozvíjať už spomenuté špecifické zručnosti, ako napr.:

- nadviazať a udržiavať dôverný a rešpektujúci vzťah a komunikáciu s iným človekom,
- aktívne a so záujmom počúvať,
- formulovať tzv. motivačné a otvorené otázky počas komunikácie,
- pracovať v online priestore (zvlášť s aplikáciou Online Record Book),
- plánovať svoje aktivity a dokázať si v primeranej miere manažovať svoj kontakt s účastníkom,
- dávať a prijímať neposudzujúcu, efektívnu spätnú väzbu,
- reflektovať priebeh vedenia účastníka na individuálnych stretnutiach so svojim tútorom,
- reflektovať priebeh vedenia účastníka na supervíznych stretnutiach.

Tútor alebo tútorka má na starosti jedného alebo viacerých študentov a študentiek. Konzultuje s nimi, posúva ich vo vlastnom učení sa, rozvoji a v reflexii vlastných skúseností. Dôležité je uvedomiť si, že v role tútor/tútorka nevzdelávame a neučíme. Tútor a tútorka pomáha učiť sa, využíva kladenie otázok, pomáha nachádzať riešenia, nenesie zodpovednosť za cieľ a realizáciu. Rolu tútora a tútorke na univerzite môže zastávať tak učiteľ a učiteľka, ako aj starší alebo skúsenejší študent a študentka z programu DofE. (Kurčíková, Šolcová, 2018)

V pozícii tútora/tútorky sa pokúste rešpektovať niekoľko našich odporúčaní:

- Nepreberajte zodpovednosť za nápady ani za samotnú podobu práce a aktivít študentov a študentiek. Musia cítiť, že je to ich, nie váš postup práce s mladým účastníkom programu. Študentom a študentkám jasne vysvetlite, čo je vaša a čo ich úloha.
- Pokúste sa vzdať myšlienky, ako by ste vedenie mladého účastníka v programe DofE naplánovali alebo zrealizovali vy, ste len poradcom/poradkyňou pri vedení. Môžete mať úplne inú predstavu ako študenti a študentky, ale máte aj iné zručnosti, schopnosti a zdroje.
- Vytvorte si priestor na stretávanie sa so študentmi a študentkami, konzultovanie ich nápadov, myšlienok, postupov, ale aj pozitívnych a negatívnych skúseností, ktoré zažívajú.
- Nie každá spolupráca a vedenie účastníka sa musí podariť. Môže vám to byť ľúto, zvlášť, ak študent bol aktívny a zapálený pre vedenie mladého účastníka. Nesnažte sa však vlastnými silami zachrániť každý vzťah. Aj neúspechom sa ľudia učia.
- Budte aj vy pre program a jeho význam zapálení! Vaše nasadenie bude tiež dôležitou motiváciou.
- Neriešte problémy, ktoré sa vyskytnú pri práci s účastníkom, za študentov a študentky. Vytvorte im priestor na konzultáciu, ale riešenie nechajte na nich, učenie sa prostredníctvom tejto práce prispieva k rozvoju kompetencií dôležitých v živote.
- Zároveň by však študenti a študentky mali cítiť Vašu podporu. Pri vysvetľovaní Vašej úlohy preto nemôžu mať pocit, že sa od nich a toho, čo prežívajú počas vedenia mladého účastníka, dištancujete.
- V rámci tútoringu sa podľa našich skúseností odzrkadľuje štýl vedenia tútorom v štýle vedenia účastníka. Ak tútor komunikoval prevažne elektronicky, emailom i samotný študent v pozícii vedúceho programu komunikoval podobným spôsobom. Osobné stretnutia sú však v programe DofE kľúčové ako pre účastníkov, tak pre študentov. Preto je vhodné hneď na začiatku si nastaviť pravidelnosť osobných stretnutí.

Supervízia v procese prípravy študentov a študentiek na rolu vedúceho programu DofE

Supervízia sa často vníma ako niečo, čo sa musí vykonať pre tých, ktorí nie sú spôsobilí vykonávať prácu samostatne alebo ktorým sa nedá dôverovať, že vykonajú prácu samostatne. Organizácie, ktoré berú supervíziu vážne, zisťujú, že ľudia reagujú pozitívne, keď majú jasné pokyny, vedia, čo sa od nich očakáva, a vedia, že je niekto, kto dokáže zodpovedať ich otázky alebo prijať ich spätnú väzbu. Poskytovanie týchto vecí je kľúčom k dobrej supervízii. Supervízia je často vnímaná s pochybnosťami, pretože ľudia majú obavu, že sú kontrolovaní. Keď počujú slovo supervízia, predstavia si veľkého neprijemného človeka, ktorý sa im pozerá cez plece a snaží sa nájsť chybu vo všetkom, čo robia. Možno existujú supervízori, na ktorých by pasoval takýto opis, ale pri pomáhajúcich profesiách a pri študentskej supervízii by supervízia mala byť úplne iná. Ľudia, ktorým je poskytovaná supervízia, ju často vnímajú ako nápomocnú, ako zdroj rady, informácií a emocionálnej podpory pre prácu, ktorá môže byť náročná a komplikovaná. R. A. Piers a J. S. Rowell (2006) definujú supervíziu ako rozvojový proces navrhnutý na podporu a zlepšenie toho, ako jednotlivec nadobúda motiváciu, samostatnosť, sebavedomie a zručnosti potrebné pre efektívne vykonávanie aktuálnej práce.

Pri príprave študentov a študentiek na rolu vedúceho programu DofE využívame model študentskej supervízie. Ten je bližšie opísaný najmä v kontexte sociálnej práce (pozri napríklad Vaska, 2015). Keďže študent/študentka, ktorého pripravujeme na pozíciu v programe DofE, ešte nie je profesionálom, ale študentom, o to je supervízia náročnejšia a dôležitejšia. Ako upozorňuje Vaska (2015), supervízor musí byť odborníkom na svojom mieste, aby sa vďaka jeho intervenciám predišlo nevhodným postupom. J. Gabura (2007) v tejto súvislosti uvádza, že supervízia prepája teóriu a prax, tvorí medzi nimi spojovací most a v kontexte štúdia je supervízia považovaná za jeden z významných nástrojov zvyšovania odbornej kompetencie študentov. Supervízia uľahčuje študentom nielen lepšie pochopiť a zvládnuť

prepojenie teórie s praxou, ale študentom pomáha aj v procese adaptácie po nástupe do zamestnania a minimalizuje neoptimálne postupy a intervencie.

Supervízia má tieto hlavné funkcie: manažérsku (alebo administratívnu), vzdelávaciu, podpornú a mediačnú. Vo veľkej miere sa prepájajú, ale v procese supervízie môže jedna funkcia prevažovať nad ostatnými (Vaska, 2014). Tieto funkcie môžeme aplikovať aj na supervíziu študentov a študentiek ako vedúcich programov DofE:

- *Manažérska alebo administratívna funkcia* je spojená so zodpovednosťou za kvalitu a ide o zabezpečenie toho, aby študenti a študentky vykonávali, čo sa od nich očakáva. Cieľom tejto funkcie je podporovať a zachovávať štandardy kvality programu DofE a koordinovať prácu študentov a študentiek ako vedúcich programu DofE v rámci jeho predpisov. Zároveň môže zahŕňať analýzu toho, ako sa študenti a študentky vyrovnávajú s konfliktnými očakávaniami zo strany školy alebo účastníkov programu a ich vlastnými štandardmi a hodnotami.
- *Vzdelávacia funkcia* je zameraná na rozvoj vedomostí a zručností študentov a študentiek a v študentskej supervízii často prevažuje. Jej dôležitým aspektom je poskytovanie spätnej väzby, aby sa študenti a študentky dokázali pozrieť na konkrétne situácie a poučili sa z nich, identifikovali silné a slabé stránky a zároveň preskúmali možnosti svojho rozvoja.
- *Podporná funkcia* sa často využíva v procese supervízie súbežne s administratívnou a vzdelávacou funkciou (Vaska, Čavojská 2012). Zameriava sa na emocionálny proces spojený s vedením účastníka DofE. Hlavná úloha supervízora/supervízorky v tejto funkcii je vytvárať bezpečný priestor, v ktorom študenti a študentky môžu hovoriť o svojich pocitoch v súvislosti s výkonom ich roly a o problémoch, ktoré s ňou súvisia. Tiež môže zahŕňať pomoc študentom a študentkám, aby dokázali preskúmať pocity vo svojom osobnom živote, ktoré ovplyvňujú vedenie účastníkov. Cieľom nie je vyriešiť tieto problémy, ale identifikovať spôsoby, ako získať adekvátnu pomoc a prekonať ich tak, aby ich neovplyvňovali pri výkone mentoringových aktivít. Ďalším kľúčovým aspektom podpornej funkcie je poskytovať uznanie a podporu, to študentom dodá pocit hodnoty a posilnenia. Ako uvádza D. Vatolíková (2015), podporná funkcia sa zakladá na povzbudení, prekonávaní prekážok, na budovaní dobrého vzťahu a posilnení supervidovaných. Supervízor oceňuje hodnotu práce činnosti supervidovaného, je schopný reálne a pravdivo posúdiť, čo je v ňom cenné a zmysluplné, a tak isto mu dodáva sebadôveru.
- Vo vzťahu k *mediačnej funkcii* bola mediácia v supervízii opísaná ako proces zastupovania zamestnaneckých potrieb voči vyššiemu manažmentu, vyjednávanie koordinovanie služieb a objasnenie úloh a roly tímu vo vzťahu k ostatným zložkám mimo organizácie. Aj táto funkcia má v supervízii študentov a študentiek ako vedúcich programu svoje miesto. Pri práci so študentmi a študentkami môže dôjsť ku konfliktom medzi nimi a tútormi, niektoré problémy môžu tiež prameniť zo vzťahu medzi koordinátorom a študentom či inými študentmi. Supervízia môže byť vhodným priestorom na vyjasnenie vzájomných očakávaní ľudí pôsobiacich na rôznych pozíciách.

Ciele supervízie pre študentov a študentky v pozícii vedúcich programu DofE sú:

- rozpoznať a riešiť problémy pri vedení účastníka DofE,
- odborný a osobný rast študentov a študentiek,
- udržiavanie motivácie študentov a študentiek,
- preverenie metód a postupov pri vedení účastníkov a účastníčok DofE,
- vyjasnenie a riešenie konfliktných situácií,
- podpora efektivity práce,
- posilňovanie dobrých vzťahov,
- podpora postojov, ktoré motivujú ľudí k výkonu,
- interpretácia a aplikácia predpisov, systémov a štandardov DofE,
- prevencia pred vyhorením,
- poskytovanie spätnej väzby,
- eliminácia prekážok a obáv,
- ochrana účastníkov a účastníčok DofE,
- aplikácia základných etických noriem.

Proces supervízie sa musí uskutočniť v atmosfére dôvery, kde sa študenti a študentky cítia vypočutí, prijatí a nikto na nich neútočí. Stretnutie je spôsob, ako zaistiť, aby študenti a študentky získali šancu poskytnúť a aj získať spätnú väzbu. Dáva šancu pre otvorenú, obojstrannú komunikáciu o práci študenta/študentky. Najdôležitejší princíp je dôvera medzi študentom a supervízorom a v prípade supervízie skupiny je tiež dôležitá medzi študentmi navzájom. Ako sme už spomenuli, štandardný pohľad na vzťah k supervízorovi je často negatívny. Supervízori sú často považovaní za ľudí, ktorí dozerajú a kritizujú prácu tých, na ktorých dohliadajú. Skutočnosť je taká, že efektívna supervízia je partnerstvo. Supervízor poskytuje odbornú a emocionálnu podporu, informácie, radu a prepojenie na väčšiu organizáciu, zároveň supervízor a človek, ktorému sa supervízia poskytuje, pracujú spolu na riešení problémov. Pre univerzitu ako miestne centrum programu DofE tento typ supervízie dáva zmysel nielen po praktickej stránke, ale aj filozofickej. Podporný, partnerský vzťah so supervízorom odzrkadľuje demokratické a humanistické ideály a zároveň vytvára a presadzuje druh vzťahu, ktorý by mali rozvíjať učitelia a študenti voči sebe navzájom aj s účastníkmi programu.

Počas absolvovania predmetov DofE majú študenti a študentky na UMB povinnosť zúčastniť sa minimálne 3 skupinových supervíznych stretnutí. Stretnutia sú vedené vyučujúcou, ktorá nepôsobí ako tútorka žiadneho študenta/študentky.

Prvé supervízne stretnutie je zamerané na objasnenie toho, čo je supervízia, na čo sa v supervízii môžeme zamerať a aké sú pravidlá práce pri realizácii skupinových supervízií. Keďže prvé stretnutie prebieha v úvodných fázach, keď ešte nemusia mať študenti a študentky skúsenosť s vedením účastníka/účastníčky, supervízor/supervízorka sa môže zamerať na ich predstavu o účastníkovi, ich očakávania a pod. V prípade, že už majú študenti a študentky prvé kontakty s účastníkmi a účastníčkami za sebou, supervízia môže byť cieľená na analýzu skúsenosti s prvým kontaktom.

Druhé a tretie supervízne stretnutia môžu byť zamerané na proces vedenia účastníka/účastníčky DofE, vzťah medzi účastníkom a účastníčkou či obsah vedenia a stretnutí, konfliktné situácie, ale i úspechy pri práci. Väčšinou pracujeme s rôznymi projektívnymi technikami.

Počas supervíznych stretnutí sme so študentmi a študentkami na UMB riešili napríklad tieto témy:

- hranice vzťahu medzi študentom a účastníkom DofE,
- miera direktivity vedúceho programu DofE,
- motivácia pre zapisovanie aktivít účastníka do ORB,
- miera zodpovednosti v procese vedenia účastníka/účastníčky,
- predčasné ukončenie účastníka/účastníčky programu,
- pocit neistoty vo vzťahu s účastníkom/účastníčkou,
- účastník/účastníčka so študentom/študentkou nekomunikuje, nereaguje na výzvy,
- pocit zlyhania pri práci s účastníkom/účastníčkou,
- pocit, že účastník/účastníčka klame,
- potreba byť pre účastníka/účastníčku väčšou podporou,
- strach, že študent/študentka sklame účastníka/účastníčku.

S. H. Elliston (1999) ponúka tri pomocné otázky, ktoré môžete použiť aj pri študentoch a študentkách. Tieto otázky sú orientované na sebahodnotenie ako kľúč k neustálemu zlepšovaniu.

1) Čo sa vám páči na tom, čo ste robili?

Prvá otázka nás vyzýva k tomu, aby sme sami posúdili konkrétnu vec s tým, že sa najskôr pozrieme na pozitívnu stránku. Pomocou tejto otázky vytvoríme atmosféru dôvery a bezpečia a povzbudíme študentov a študentky, aby identifikovali, že sú hrdí na svoju prácu a zručnosti, aby sa tak budovala ich sebaúcta.

2) Ak by ste mali príležitosť urobiť túto prácu/činnosť znovu, čo by ste urobili inak?

S udržiavaním tónu rešpektu a bezpečia druhá otázka vyzýva študentov a študentky, aby pouvažovali nad chybami bez toho, aby očakávali trest. Študenti a študentky môžu opísať

chybu a aj riešenie. Vytvárame príležitosť dôverovať našim predstavám namiesto toho, aby nám to povedal niekto iný, je to ďalší dôležitý faktor budovania sebaúcty.

3) Akú pomoc potrebujete odo mňa?

Kedže vieme, že existuje rezistencia voči nevyžiadanej rade, tretia otázka vyzýva študentov a študentky, aby sa pýtali na iný názor/radu/reflexiu.

Kladenie a zodpovedanie týchto otázok môže pomôcť študentom a študentkám cítiť hrdosť na svoju prácu, že dokážu posúdiť, čo fungovalo a čo nefungovalo, a tiež sú ochotní prijať pomoc.

Reflexia v procese prípravy študentov a študentiek na rolu vedúceho programu DofE

Neoddeliteľnou súčasťou akéhokoľvek vzdelávania založeného na skúsenosti je **reflexia**. Pri využívaní reflexie v procese prípravy študentov a študentiek na rolu vedúceho programu DofE vychádzame z reflexie využívanej v rámci service learningovej stratégie, ktorú na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici rozvíjame už niekoľko rokov. Pri vytváraní modelu výučby predmetov súvisiacich s programom DofE sme sa inšpirovali práve touto stratégiou.

Reflexia znamená premýšľanie, rozjímanie alebo uvažovanie. Z filozofického uhla pohľadu ide o úvahu zameranú na pochopenie vlastných teoretických i praktických výkonov. Tento pojem pôvodne využívali najmä filozofi, neskôr sa stal východiskom introspektívnej psychológie Wilhelma Wundta, ktorá kládla dôraz na pozorovanie vlastných psychických procesov prostredníctvom introspekcie – teda zámerného sebaopozorovania sa a uvedomovania si svojich psychických procesov. **Reflexia je proces**, v ktorom jedinca sumarizujú nadobudnuté skúsenosti z rôznych uhlov pohľadu a kriticky rozmyšľajú nad tým, čo a ako sa udialo. Slúži na obzretie sa späť, na hľadanie súvislostí medzi výsledkom aktivity a činnosťou jednotlivca (alebo celej sociálnej skupiny). Reflexia zároveň umožňuje aj pohľad dopredu, pretože ukazuje, ako je možné nadobudnuté skúsenosti využiť pri ďalšej činnosti. Je to teda proces, ktorý slúži ako spätný pohľad na zisky a straty z predošlej skúsenosti a na to, čo bolo dosiahnuté, a zároveň ide o proces zameraný na prepojenie týchto skúseností do budúcej činnosti a širších sociálnych kontextov. (Brozmanová Gregorová et al., 2013)

Tým, že reflexia pomáha jedincovi získať presnejší sebaobraz o svojom fungovaní vo svete, pomáha mu naštartovať cestu k vlastnej pozitívnej zmene – morálnej, personálnej, psychickej a emocionálnej a v nie poslednom rade súvisí aj s rozvojom kognitívnych schopností jedinca. Reflexia je tak nástrojom podnecujúcim nielen osobný rozvoj, ale aj rozvoj profesionálnych kompetencií a mnohé iné významné zmeny.

Nutnosť vymedziť priestor na **reflexiu v rámci vzdelávania** naznačil vo svojej filozofii už J. Dewey a následne ju zdôraznili aj „zakladatelia“ service learningu R. Sigmon a W. Ramsey. Jej miesto nájdeme aj v spomínanom Kolbovom cykle. Podľa R. Sigmona a W. Ramseyho reflexia vo vyučovanom a učebnom procese napomáha lepšiemu pochopeniu získaných skúseností a následne aj faktov, informácií a teórií. Reflexia uplatňovaná počas učenia sa napovedá aj o jeho hĺbke, pretože pokiaľ v učebných a vzdelávacích aktivitách reflexia chýba, môžeme hovoriť len o povrchnom učení sa. Napriek tomu je reflexia ako súčasť vzdelávania často prehliadaná a nevyužívaná. Reflexia vo vzdelávaní poskytuje jedincovi transfer do bežného života, ale aj prepojenie skúsenosti s teoretickými poznatkami a obsahom vzdelávania. Reflexia je tak proces, pomocou ktorého si jedinec aktívne vytvára vlastné poznatky a tieto následne transformuje do praxe svojho každodenného života. Reflexívne myslenie by malo byť organickou súčasťou učebného cyklu, pretože je bázou, z ktorej vyvierajú nové vedomosti a domnienky jedinca. Reflexia je proces, ktorý pomáha pri interpretácii zážitku a zároveň podporuje kognitívne učenie. V rámci teórie zážitkového učenia má reflexívne myslenie kľúčové postavenie. (Eyler, Giles, Schmiede, 1996)

Reflexia je kľúčovou „ingredienciou“, ktorá transformuje skúsenosť do vzdelávania. Pomáha študentom a študentkám prepájať informácie z teoretickej prípravy či naštudovaných textov so skúsenosťou s vedením účastníka DofE smerom k vlastnému rozvoju a lepšiemu

porozumeniu obsahu vzdelávania. Reflexia ponúka študentom a študentkám možnosť premýšľať kriticky o ich skúsenosti a preskúmať svoje vlastné hodnoty, názory a vieru. Zároveň ponúka priestor na kladenie otázok, na vzájomnú výmenu myšlienok, skúseností a zručností pri riešení problémov.

Pri výučbe predmetov súvisiacich s DofE je možné využívať rôzne spôsoby reflexie – od individuálnych písomných reflexií, denníkov, reportov cez eseje, písanie citátov po vzájomné delenie sa o skúsenosti a ich reflektovanie v skupinách študentov a študentiek.

Pri utváraní priestoru na reflexiu je dôležité mať na pamäti, aby:

- aktivity na reflexiu boli citlivo a vhodne naplánované a využívané rozumne,
- reflexia bola kontinuálna, teda aktivity na reflexiu boli využívané vždy, keď je na to vhodná doba,
- aktivity na reflexiu jasne prepájali skúsenosť s vedením účastníka DofE s akademickými štandardmi a kurikulumom predmetu.

Ideálne je reflexiu realizovať počas prípravnej fázy, počas vedenia účastníkov a účastníčok DofE a v závere celého procesu.

Reflexia v prípravnej fáze

Reflexia v prípravnej fáze sa realizuje počas teoretickej prípravy študentov a študentiek. Už tu zisťujeme, aké sú ich očakávania, počiatočné predstavy a názory. Ako a kde si ich vytvorili? Akú predstavu majú o tom, čo sa naučia a aké pocity pri tom zažijú? Môžete študentom a študentkám pripraviť otázku, ktorú budú mať pri vedení účastníka DofE zodpovedať, alebo problém, ktorý budú mať za úlohu vyriešiť. To im môže pomôcť byť pozornejšími a upriamiť ich záujem na špecifické potreby.

Reflexia počas vedenia účastníkov a účastníčok DofE

Táto reflexia prebieha najmä v rámci supervízií a stretnutí s tútorkami a tútormi. Môže byť podporená reflexívnym denníkom, do ktorého si budú študenti a študentky zaznamenávať svoje stretnutia s účastníkmi a účastníčkami DofE, prípadne odpovede na otázky zasielané od tútorov a tútoriek.

Záverečná reflexia

Záverečnú reflexiu vnímame ako obzretie sa späť, hľadanie súvislostí medzi vedením účastníka DofE a výsledkom učenia sa. Táto reflexia umožňuje zároveň pohľad dopredu, pretože ukazuje, ako je možné nadobudnuté skúsenosti využiť pri ďalšej činnosti. Je to teda proces, ktorý slúži ako spätný pohľad na zisky a straty z predošlej skúsenosti a na to, čo bolo dosiahnuté, a zároveň ide o proces zameraný na prepojenie týchto skúseností do budúcej činnosti a širších sociálnych kontextov. Opäť je možné využiť rôzne postupy podnecujúce reflexiu. Skôr než začnete diskutovať o vedení účastníka DofE, požiadajte študentov a študentky, aby najprv napísali odpovede na rozličné diskusné podnety. Zachováte tak jedinečnosť každej individuálnej skúsenosti a dosiahnete, že každý bude mať čím prispieť do diskusie. Skúsenejších študentov a študentky požiadajte, aby sami navrhli postup pri reflexii pre seba a svojich spolužiakov a spolužiačky. Požiadajte, aby sa študenti a študentky opierali o tento postup pri prezentácii svojej aktivity.

V každej fáze môžete klásť špecifické otázky, aby ste podporili hlbšiu reflexiu a proces učenia sa. Uvádžame niekoľko príkladov:

- Čo ste robili? Čo sa dialo?
- Čo ste pozorovali?
- V čom spočívala vaša rola pri vedení účastníka/účastníčky DofE?
- Aké boli vaše počiatočné očakávania? Zmenili sa tieto očakávania? Ako? Prečo? Naplnili sa?
- Čo ste sa naučili? Akú novú zručnosť ste získali?
- V čom sa odlišuje táto skúsenosť od iných vašich skúseností?
- Čo ovplyvnilo váš pohľad na vašu skúsenosť?
- Ako môžete to, čo ste sa naučili, využiť v iných situáciách?
- O ktoré informácie o vašej skúsenosti sa môžete podeliť s vašimi kamarátmi/spolužiakmi?

- Ak by ste boli opäť v pozícii vedúceho programu a viedli vášho účastníka DofE, čo by ste urobili inak? Prečo?
- Ako ste motivovali samého seba/samu seba pri vedení účastníka/účastníčky DofE?
- Aké špecifické vedomosti a zručnosti ste využili pri vedení účastníka/účastníčky DofE?
- Aké prínosy malo pre vás zapojenie sa do programu DofE?
- Zmenil sa váš pohľad na mladých ľudí? Ako?
- Čo považujete sa efektívne a za neefektívne pri vedení účastníka DofE?
- Ako sa plánujete angažovať v programe DofE?

Ďalšie príklady reflexívnych aktivít a otázok môžete nájsť napríklad vo vysokoškolskej učebnici Brozmanová Gregorová et al.: Service learning. Inovatívna stratégia učenia (sa), 2013.

Metodika vedenia záverečného hodnotiaceho stretnutia

Záverečné hodnotiace stretnutie realizujeme so študentmi a študentkami v závere semestra. Jeho cieľom je vyhodnotiť realizáciu predmetu a skúsenosti študentov a študentiek s vedením účastníkov a účastníčok DofE. Stretnutie realizujeme v minimálnom časovom rozsahu troch hodín a jeho hlavnou náplňou je v súlade s cieľom získanie spätnej väzby na celý priebeh predmetu a záverečná sebareflexia študentov a študentiek.

V úvode zmapujeme aktuálnu situáciu študentov a študentiek vo vedení účastníkov a účastníčok. Následne v hlavne časti pracujeme napríklad s nasledujúcimi otázkami:

- Čo konkrétne v procese vedenia mladého človeka bolo pre mňa „učiacim sa momentom“ (tzv. „aha“ efekt; teraz mi to došlo, pochopil/pochopila som a pod.)?
- Z ktorej svojej chyby som sa naučil/naučila najviac?
- Čo som sa naučil/naučila o sebe?
- Čo pre mňa znamenala možnosť spolupráce s tútorom/tútorokou?
- Ako som vnímal/vnímal skupinové supervízie?
- Čo potrebujem ešte zodpovedať?

Vytvoríme flipchart s piktogramami a otázkami. Študenti a študentky dostanú post-it lístky, na každý samostatne vpíšu odpoveď a prilepia ich k vybranej otázke. Následne z nich vytvoríme skupiny, ktoré odpovede zhrnú.

Po reflexii prebieha slávnostné odovzdanie certifikátov o absolvovaní vzdelávania na rolu vedúci programu DofE a spoločná fotografia.

Študentom a študentkám zároveň zdôrazníme, že ich zodpovednosť za vedenie účastníka alebo účastníčky sa ukončením predmetu nekončí, a povzbudzujeme ich k ďalšej spolupráci.

Práca s absolventmi a absolventkami predmetov

So študentmi a študentkami, ktorí absolvovali predmety súvisiace s prípravou na vedúceho programu DofE, môžeme pracovať aj naďalej. Bola by škoda nevyužiť to, čo sa naučili. Je dobré vytvoriť si zoznam absolventov a absolventiek predmetov a naďalej s nimi aktívne komunikovať, pozývať ich na spoločné akcie, hodnotenia, prezentácie a pod. V spojení s DofE môžu zostať rôznymi spôsobmi. **Pokiaľ pokračujú v štúdiu na univerzite (v našom prípade na UMB):**

- v programe môžu ďalej pokračovať ako vedúci programu DofE, a teda viesť mladých ľudí, účastníkov/účastníčky programu DofE v miestom centre na univerzite,
- môžu pomôcť tímu vyučujúcich s motiváciou ďalších študentov a študentiek do programu alebo k zapísaniu si predmetov súvisiacich s DofE (svojou účasťou na akciách spojených s prezentáciou programu DofE, šírením svojich skúseností a pod.),
- môžu absolvovať predmet školiteľ a hodnotiteľ dobrodružnej expedície,
- môžu sa stať účastníkom/účastníčkou DofE alebo sa zapojiť do šírenia DofE na univerzite.

Po ukončení štúdia na univerzite (v našom prípade na UMB) môžu ako vedúci programu DofE pôsobiť aj na škole alebo v organizácii, v ktorej sa po skončení štúdia zamestnajú.

5.4. Identifikované prínosy absolvovania predmetov pripravujúcich na pozíciu vedúci programu DofE

Na základe analýzy vyplnených dotazníkov spätnej väzby a záverečných sebareflexií k predmetom sme identifikovali niekoľko oblastí prínosov absolvovania predmetov pripravujúcich na pozíciu vedúci programu DofE. Ich prehľad prinášame v stručnej podobe.

Uplatnenie osvojených vedomostí a zručností

Vo všeobecnosti sa dá konštatovať, že absolventi a absolventky predmetu sa cítia byť zorientovaní v problematike a obsahy, ktoré si osvojovali počas tréningov, dokážu uplatniť v práci s účastníkmi a účastníčkami.

- Najviac silných súhlasných odpovedí sme zaznamenali vo výroku, ktorým potvrdili, že dokážu samostatne používať Príručku vedúceho programu DofE.
- Pomerne silní sa cítia byť aj v oblasti nastavovania cieľov účastníka. Takmer 38 % opýtaných zvolilo možnosť 6 (najsilnejší súhlas) a 31 % možnosť 5. Výraznejšie problémy v tejto oblasti priznal len 1 študent.
- Len o niečo neistejší sa cítia v oblasti mentoringu ako nástroja práce s účastníkmi a účastníčkami programu (možnosť 6 – 31 %, možnosť 5 – 44 %, možnosť 4 – 19 %).
- Najviac problémov priznali v oblasti prijímanie, dávanie, spracovávanie spätnej väzby. I tu však skôr súhlasia s tvrdením, že túto schopnosť nadobudli.

Komunikačné zručnosti

Zo sebareflexie študentov a študentiek je možné usudzovať, že predmet prispel k rozvoju komunikačných zručností. Študenti komunicovali cez svoje osobné výpovede:

- že si uvedomili význam efektívnej komunikácie a osvojili si jej stratégie,
- že sa naučili prispôbiť komunikáciu potrebám adresáta,
- že sa stali lepšími poslucháčmi, zlepšili sa v aktívnom počúvaní.

Osobnostný rozvoj

V rámci osobnostného rozvoja analýza sebareflexií odhalila, že študenti a študentky pociťovali osobnostný rast v týchto oblastiach:

- zlepšenie empatie a asertivity,
- schopnosť prekonávať prekážky a učiť sa z vlastných chýb,
- schopnosť kriticky premýšľať o mnohých veciach,
- akceptácia inakosti, iných pohľadov na svet, názorov a pod.,
- posilnenie osobnej angažovanosti,
- posilnenie sebareflexívnych zručností,
- odkrytie nových daností, schopností, talentu.

I keď na základe dotazníka, ktorý vyplnili študenti/študentky po blokovej výučbe, nie je možné usudzovať o prograse v oblasti postojov ako priamom dôsledku predmetu DofE, stojí za zmienku, že vo svojich odpovediach prejavili pozitívne postoje k rôznym aspektom, ktoré sú dôležité pri práci s mladými ľuďmi. Vo všetkých nižšie uvedených položkách volili prevažne možnosť 6 (najsilnejší súhlas, ojedinele možnosť 5).

- Verím, že každý mladý človek má potenciál uspieť.
- Je dôležité pracovať na identifikácii svojich slabých stránok a chcieť s nimi pracovať.
- Chápem potrebnosť dobrých vzťahov, ktoré majú pozitívny vplyv na vzdelávanie.
- Moja vlastná zodpovednosť a osobný príklad sú dôležité pri vedení účastníka v DofE.
- Je dôležité, aby mladý človek mal možnosti poučiť sa z vlastných skúseností.

Profesijný rozvoj

Vo vzťahu k profesiám, ktoré budú študenti a študentky v budúcnosti vykonávať, si podľa ich vlastných slov rozvinuli:

- zručnosti v oblasti mentoringu,
- organizačné a riadiace zručnosti,
- zručnosti potrebné pre tímovú prácu,
- chápanie súvislostí teórie a praxe,
- dotváranie subjektívnej koncepcie výučby pod vplyvom zážitkového učenia v predmete.

Študenti a študentky celkovo v absolvovaní predmetu videli veľký osobný prínos. Svoje vedomosti a zručnosti, ktoré nadobudli počas tréningov, považovali za pomerne dobre rozvinuté a využiteľné v práci s účastníkom/účastníčkou. Zároveň v sebareflexiách odhaľovali subjektívne vnímanie vlastného pokroku v oblasti profesijných zručností, ako i osobnostných kvalít. Analýza sebareflexií odhalila, že absolventi a absolventky predmetov pocítili intenzívne zmeny vo svojom prežívaní a správaní, ktoré potvrdzujú zmysel celého nášho úsilia. Sme presvedčení, že spomenuté špecifické kompetencie majú univerzálny charakter a program DofE takto umožňuje rozvíjať osobnostný i profesijný potenciál našich študentov a študentiek. Je zrejmé, že práve kompetencie súvisiace s mentoringom majú svoje uplatnenie aj mimo programu DofE. Sú v súlade so stratégiami, ktoré podľa Zacharyho (2002) uľahčujú učenie sa žiakov/študentov (kladenie otázok, parafrázovanie, sumarizácia, práca s tichom, pozorné počúvanie, poskytovanie konzistentnej spätnej väzby, formulovanie a vyjadrovanie pozitívnych očakávaní).

Hodnotné sú však aj prínosy zapojenia sa do výučby a do programu DofE identifikované učiteľmi a učiteľkami, ktoré sa zapojili do výučby a vedenia študentov a študentiek a realizácie expedícií. Prínosy možno vnímať v týchto oblastiach:

- Osobný rozvoj a sebaopoznanie („*Som viac otvorená novým veciam, začala som pracovať viac so svojimi hranicami.*“)
- Motivácia k práci („*Zápal niektorých študentov sa preniesol aj na mňa.*“)
- Rozvoj nových zručností („*Donútilo ma to viac pracovať na sociálnych sieťach.*“, „*Zreflektoval som vlastné pedagogické zručnosti a prerobil som aj vlastné vyučovanie.*“)
- Medzikatedrová spolupráca a spolupráca v tíme („*Rozvinul som spoluprácu aj mimo katedru.*“ („*Nazrela som do práce kolegov a veľa som sa od nich naučila.*“)
- Rozvoj vzťahov so študentmi a študentkami („*Zistil som, že môžem mať ešte lepšie vzťahy so študentmi.*“)

Prínosy identifikované učiteľmi a učiteľkami svedčia o tom, že realizácia predmetov pripravujúcich na pozíciu vedúceho programu DofE je výzvou a prekonávaním komfortnej zóny nielen pre študentov a študentky, ale aj pre učiteľov a učiteľky a rozvíja ich osobnosť a kompetencie vo viacerých smeroch.

Záver

Volný čas a jeho zmysluplné naplnenie aktivitami v sebe skrýva veľký potenciál pre formovanie osobnosti detí a mládeže. Volnočasové aktivity uľahčujú mládeži vo vzťahu k ich vývojovým potrebám rozvíjať potrebné sociálne vzťahy, môžu prispieť k budovaniu vlastnej identity ako dôležitému a váženému členovi, členke skupiny alebo komunity. V týchto aktivitách má mládež možnosť byť s inými ľuďmi, spolupracovať s nimi a cítiť sa rešpektovaná a milovaná. Deti i mládež disponujú voľným časom v rôznej miere i kvalite, čo dokumentujú ako výskumy v SR, tak i v medzinárodnom priestore (Gallo, Lenčo, 2009; Piovarčiová, Halašová, Miháliková, Bagalová, Gogolová, 2010; Chorvát, 2011; Larson, Verma, 1999; Larson, 2011; Nemec, Nemcová, 2012; Žumárová, 2015 a i.). Životné skúsenosti detí a mládeže získané v škole i mimo nej majú vplyv na ich výsledky v škole, ale aj ich celkové fungovanie v spoločnosti (Eshach, 2007). Oblasť voľného času je v uvedených výskumoch stále viac rozpoznávaná ako dôležitá súčasť komplexného rozvoja detí a mládeže. Význam aktívnej formy trávenia voľného času detí a mládeže vnímajú aj zahraniční odborníci, ktorí apelujú na benefity v podobe pozitívneho prínosu pre spoločnosť, v kontexte determinácie antisociálneho a rizikového správania sa detí a mládeže (Caldwell, Darling, 1999).

Mládež je dnes považovaná za najcitlivejšiu sociálnu skupinu, ktorú môžu ostro zasiahnuť rôzne zmeny, aj zmeny vyplývajúce z transformácie spoločnosti. Medzi potenciálne príčiny rizík zaradujeme okrem rodiny, vzdelania, práce, kultúry, každodenných stereotypov, hodnotovej orientácie, komunikácie, prístupu k životu aj voľný čas. Voľný čas sa môže stať priestorom na rozvoj nevhodných až rizikových foriem správania, ale i priestorom na ďalší sebarozvoj, na zámerný rozvoj životných skúseností, zručností a postojov založených na ucelenom systéme hodnôt. Obrovskou výzvou v súčasnosti sa stáva pedagogické ovplyvňovanie mládeže vo voľnom čase. Pedagogickí a odborní zamestnanci škôl, školských výchovno-vzdelávacích zariadení, ale aj pracovníci a pracovníčky s mládežou v rôznych zariadeniach neustále hľadajú cesty k mladým ľuďom, aby ich motivovali a aktivizovali v ich voľnom čase. To si vyžaduje aj z ich strany nové vedomosti, zručnosti a kompetencie. R. Čapek (2019) uvádza pre vzdelávanie tieto dôležité soft skills: komunikačné zručnosti, tvorivé a kreatívne riešenie problémov, samostatnosť, aktívny prístup, zvládanie záťaže, objavovanie a orientácia v informáciách, kooperácia, sebareflexia, kritické vnímanie seba, riešenie konfliktov a vyjednávanie, budovanie tímov, osobná efektivita, učenie a spájanie poznatkov z najrôznejších oblastí do nových súvislostí, konštruktívna kritika a schopnosť prijímať kritiku, otvorenosť, flexibilita, schopnosť adaptovať sa a prijímať zmeny, ochota učiť sa novým veciam, ochota riskovať, štruktúrované, strategické alebo koncepčné myslenie, rozpoznávanie, pochopenie a riešenie problémov, zvyšovanie svojich kompetencií. Týmito kompetenciami by mali disponovať odborníci a odborníčky, ktoré s mládežou v rôznych prostrediach pracujú, ale zároveň by mali byť schopné tieto kompetencie u mládeže aktívne formovať a rozvíjať.

Je potrebné, aby na tieto požiadavky reagovala aj príprava odborníkov a odborníčok pracujúcich s mládežou. Ako uvádza napríklad L. Rovňanová (2015), aktuálna príprava budúcich učiteľov vyžaduje posun od tradičného modelu tzv. minimálnej kompetencie (učiteľ ako konzument kurikula s minimálnou profesijnou autonómiou, transmisívne odovzdávajúci určený obsah žiakom) cez učiteľa modifikátora kurikula (v rámci obmedzených kompetencií upravujúci ciele, obsah, metódy, formy v súlade s potrebami žiakov) k činnostnému modelu širokej profesionality s učiteľom ako tvorcom kurikul s vysokou profesionálnou a osobnou zodpovednosťou za výchovu a vzdelávanie. Transformácia náhľadu na kompetenčný profil učiteľa a akéhokoľvek pracovníka s mládežou si vyžaduje zmeny vo formách, metódach a spôsoboch organizácie vysokoškolskej výučby. Uvedené kompetencie totiž nie je možné rozvíjať klasickými vyučovacími stratégiami a postupmi.

Z uvedeného dôvodu vidíme v začlenení programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu do univerzitného prostredia veľký význam. Mentoring je v súčasnosti vnímaný ako jedna z možných stratégií s reformným potenciálom. Pomáha meniť nazeranie

učiteľov na rolu a postavenie odborníka pracujúceho s mladým človekom v procese jeho rozvoja. Osobná skúsenosť s mentoringom už počas pregraduálnej prípravy vytvára priestor na rozvoj tých špecifických kompetencií budúcich učiteľov a pomáhajúcich profesionálov, ktoré môžu podporovať u mladých ľudí komunikačné zručnosti, aktívne občianstvo, samostatnosť, kritické a laterálne myslenie, rezilienciu, zvládanie stresu, stanovovanie vlastných cieľov, vnútornú motiváciu a mnohé iné.

Okrem nami rozvíjaného modelu popísaného v publikácii vidíme aj iné možnosti šírenia programu DofE v univerzitnom prostredí. Je možné napríklad:

- Začleniť výučbu o programe DofE do výučby predmetov zameraných na prácu s mládežou alebo neformálne vzdelávanie. V tejto oblasti je možné nadviazať spoluprácu aj s existujúcimi miestnymi centrami a predstaviť program DofE ako jeden z programov práce s mladými ľuďmi.
- Ponúkať účasť v programe DofE ako voľnočasovú aktivitu študentom a študentkám na univerzite. Na univerzite je možné otvoriť miestne centrum alebo dohodnúť sa s fungujúcim miestnym centrom v blízkosti. V tomto prípade je šírenie programu zamerané na získavanie účastníkov a účastníčok DofE.
- Uznať účasť v programe DofE ako formu odbornej praxe. Napríklad zapojenie sa do dobrovoľníctva sa na niektorých univerzitách uznáva ako forma odbornej praxe. V prípade, že v rámci programu DofE účastník/účastníčka odpracuje počet hodín určených školou, je mu možné prideliť kredity za túto aktivitu.

Vďaka skúsenosti s programom DofE v role vedúceho/vedúcej programu DofE majú absolventi a absolventky pomáhajúcich profesií už pri vstupe na trh práce k dispozícii jeden z efektívnych nástrojov práce s mládežou, čo môže byť pridanou hodnotou pre školu či organizáciu, v ktorej budú pôsobiť.

Predpoklady začlenenia programu DofE v univerzitnom prostredí sme spomenuli v úvode a nimi aj publikáciu ukončíme. Sú to v prvom rade vysokoškolskí učitelia a učiteľky, ktorí budú ochotní venovať čas, energiu a svoje schopnosti rozvoju programu DofE na vysokej škole. Ktoré praktické kroky musia pred samotným spustením výučby zrealizovať, sme opísali v piatej kapitole. Začlenenie programu do výučby si vyžaduje aj flexibilitu a otvorenosť garantov študijných programov vo vzťahu k novým formám vzdelávania vo vysokoškolskom prostredí. Učitelia a učiteľky však potrebujú pre svoju prácu aj podporu vedenia fakulty a univerzity, keďže so založením miestneho centra na univerzite musia súhlasiť. Posledným dôležitým predpokladom je tiež podpora národnej kancelárie programu DofE. Ak máte potenciál splniť tieto predpoklady, radi vám so zavedením programu pomôže aj Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Zoznam zdrojov

Bariaková, Z., Kubealaková, M. (2018). Perspektívy stratégie service learning v univerzitnom vzdelávaní a pozícia učiteľa v jej rámci. In *The Role of Tutoring in Education and Working with Adults*. Varšava: FASS Publishing, s. 143-157.

Booth, T., Ainscow, M. (2007). *Ukazatel inkluze. Rozvoj učení a zapojení ve školách*. Praha: RYTMUS.

Booth, T., Ainscow, M. (2016). *Index for Inclusion: A Guide to School Development Led by Inclusive Values*. Cambridge: Index for Inclusion Network.

Brestovanský, M. (2013). *Pedagogika voľného času 2. Pedagogika zážitku a hra*. Trnavská univerzita: Trnava.

Brumovská, T., Málková Seidlová, T. (2010). *Mentoring*. Praha: Portál.

Caldwell, L. L., Darling, N. (1999). Leisure Context, Parental Control, and Resistance to Peer Pressure as Predictors of Adolescent Partying and Substance Use: An Ecological Perspective, In *Journal of Leisure Research*, 1999. Vol. 3, No. 1, p. 57-78. Dostupné na: <https://www.questia.com/library/journal/1P3-41356850/leisure-context-parental-control-and-resistance>.

Čapek, R. (2019). *Líný učitel. Jak učit dobře a efektivně*. Praha: Nakladatelství Dr. Jozef Raabe, s. r. o.

Elliston, S. H. (1999). Self-Evaluation in the Supervision of Volunteers: Three Helpful Questions. [online]. In *Volunteering magazine*, No. 3, 1999. Dostupné na: [https://www.learningcurve.org.uk/sites/ladder4learning.org.uk/files/Supervision of volunteers article.doc](https://www.learningcurve.org.uk/sites/ladder4learning.org.uk/files/Supervision%20of%20volunteers%20article.doc).

Eshach, H. (2007). Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. In *Journal of Science Education and Technology*, 2007. Vol. 16, No. 2, p. 171-190. Dostupné na: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10956-006-9027-1>.

Eyler, J., Giles, D. E., Schmiede, A. (1996). *A Practitioner's Guide to Reflection in Service-Learning*. Vanderbilt University.

Gabura, J. (2007). Supervízia v príprave sociálnych pracovníkov. In *Nové trend v príprave a uplatnení sociálnych pracovníkov*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 43-44.

Gallo, O., Lenčo, P. (2009). *Čo si myslia mladí (ich voľný čas a aktívna účasť na živote spoločnosti)*. Bratislava: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže.

Hupková, M. (2011). *Rozvíjanie sociálnych spôsobilostí v pomáhajúcich profesiách*. Bratislava: Iris.

Chorvát, I. ed. (2011). *Voľhočasové aktivity obyvateľov Slovenska. Poznatky z aktuálnych výskumov*. Bratislava: Sociologický ústav SAV.

Kurčíková, K., Šolcová, J. (2018). Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu. Unikátne prepojenie univerzity, základných a stredných škôl prostredníctvom projektu „The Award goes to universities“. In *Manažment školy v praxi*, č. 7/ 2018, s. 14-15.

Larson, L. R. (2011). *Children's Time Outdoors: Results from a National Survey*. Dostupné na: <http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1030&context=nerr>.

Larson, R. W., Verma, S. (1999). How Children and Adolescents Spend Time across the World: Work, Play, and Developmental Opportunities. In *Psychological Bulletin*, 1999. Vol. 125, Issue 6, p. 701-736. Dostupné na: <http://plaza.ufl.edu/joeyrup/teentime.pdf>.

Lazarová, B. et al. (2010). *Pozdní sběr: O práci zkušených učitelů*. Brno: Paido.

Mavko, T., Zimšek, M. (2017). *Vmesno poročilo: analiza prvih in drugih intervjujev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Nemec, M., Nemcová, L. (2012). Športové hry a voľný čas detí staršieho školského veku. In *Exercitatio corporis - motus - salus = Slovak journal of sports sciences : slovenský časopis o vedách o športe*. Roč. 4, č. 2, s. 139-146.

Neuman, J. et al. (2000). *Turistika a sporty v přírodě. Přehled základních znalostí a dovedností pro výchovu v přírodě*. Praha: Portál.

Páleníková, M. (2018). *Kuchárská kniha plná receptov ako na reflexiu a spätnú väzbu na 1. st. ZŠ*. Zvolen: Sokratov inštitút.

Piers, R. A., Rowell, J. S. 2006. The 10 Keys to Effective Supervision: A Developmental Approach. [online]. In *Rising Sun Consultants*, No. 1, 2006. Dostupné na: http://www.rising-sunconsultants.com/images/white_papers/PDFs/Supervision-Short.pdf.

Piovarčiová, T., Halašová, D., Miháliková, J., Bagalová, L., Gogolová, D. (2010). *Novo vynárajúce sa potreby detí na Slovensku. Prieskumná štúdia*. Bratislava: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (1998). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Rovňanová, L. (2015). *Profesijné kompetencie učiteľov*. Banská Bystrica: Belianum.

Šneberger, V. (2012). *Koučovací přístup v práci učitelů*. Ostrava: Repronis, 2012. Dostupné na: www.podporaucitelu.cz/wp-content/uploads/2014/06/koučovanítext.pdf. [cit. 18.01.2018].

The Duke of Edinburgh's Award Slovensko. (2015). *Príručka pre vedúcich programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu*. Bratislava: The Duke of Edinburgh's Award Slovensko.

The Duke of Edinburgh's Award Slovensko. (2015). *Slovník pojmov pre školiteľov DofE*. Bratislava: The Duke of Edinburgh's Award Slovensko.

The Duke of Edinburgh's Award Slovensko. (2016). *Tréningová metodika školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií*. Bratislava: The Duke of Edinburgh's Award Slovensko.

The Duke of Edinburgh's International Award. (2019). *The Duke of Edinburgh's International Award Handbook for Leaders – Seventh Edition*. London: The Duke of Edinburgh's International Award Foundation.

The Duke of Edinburgh's International Award Slovakia. (2018). *Cyklus programu DofE. Príručka pre koordinátorov*. Bratislava: The Duke of Edinburgh's International Award Slovakia.

Vančíková, K., Porubský, Š., Kosová, B. (2017). *Inkluzívne vzdelávanie – Dilemy a perspektívy*. Banská Bystrica: Belianum.

Vaska, L., Čavojská, K. (2012). *Supervízia u začínajúcich profesionálov vo výkone sociálnej práce – výskumná správa*. Bratislava: IRIS.

Vaska, L. (2014). *Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov*. Bratislava: IRIS.

Vatolíková, D. (2015). Význam a prínosy supervízie v dobrovoľníckych programoch a komunikácia s klientom so špecifickými potrebami. In Šmidová, M. ed. *Tréning dobrovoľníkov na sprevádzanie ľudí so špecifickými potrebami*. Trnava: Dobrá kniha, s. 32 – 42.

Vaska, L. (2015). *Študentská supervízia a praktické vzdelávanie v odbore sociálna práca*. Bratislava: IRIS.

Zachary, L. J. (2002). The role of Teacher as Mentor. *New Directions for Adult and Continuing Education*, no. 93, Spring 2002. doi: http://norssioppe.fi/norssioppe/mentoring/aineistot/pdf_materials/zachary_role_teacher_mentor.pdf

Žumárová, M. (2015). Computers and children's leisure time. In *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015. Vol. 176, p. 779-786. Dostupné na: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815005777>.

Zoznam príloh

Príloha 1	Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného do programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu na Slovensku
Príloha 2	Základné princípy DofE
Príloha 3	Kolbov cyklus učenia
Príloha 4	Výhody a prínosy programu DofE
Príloha 5	Základný rámec DofE
Príloha 6	Moje aktivity v oblastiach
Príloha 7	Kompetenčný profil vedúceho programu a školiteľa a hodnotiteľa DE
Príloha 8	Formulácia cieľov
Príloha 9	Súbor otázok na opakovanie prvého dňa
Príloha 10	Príbeh Mentora
Príloha 11	Sieťovanie mentorov a mentoriek
Príloha 12	Päť pravidiel aktívneho počúvania
Príloha 13	Kvíz o dobrovoľníctve
Príloha 14	Spätná väzba na výučbu DofE
Príloha 15	Zhodnotenie predmetu vedúci programu DofE
Príloha 16	Sebareflexia študentov a študentiek
Príloha 17	20 podmienok dobrodružnej expedície
Príloha 18	Proces prípravy na dobrodružnú expedíciu
Príloha 19	Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície
Príloha 20	Čo so sebou na dobrodružnú expedíciu
Príloha 21	Plán trasy dobrodružnej expedície DofE
Príloha 22	Zoznam členov expedičného tímu
Príloha 23	Správa hodnotiteľa, bezpečnostný manuál

Príloha 1 Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného do programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu na Slovensku

Etický kódex a čestné vyhlásenie dobrovoľníka zapojeného do programu Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu na Slovensku

Vyhlasujem, že budem rešpektovať, dodržiavať a šíriť hodnoty programu Medzinárodnej ceny vojvodu z Edinburghu („DofE“) na Slovensku a miestneho centra („MC“), a to smerom k:

- jednotlivcom – chuť vzdelávať sa a rásť, komplexne sa rozvíjať, byť spoločensky zodpovedným,
- partnerom – spoľahlivosť a dôveryhodnosť,
- miestnemu centru – otvorenosť, spolupráca a dôraz na individuálny rozvoj,
- spoločnosti – každý má potenciál rozvíjať sa a uspieť v živote.

Pri výkone svojej funkcie a svojich povinností pre miestne centrum zapojené do programu DofE sa zaväzujem, že:

1. budem postupovať s náležitou starostlivosťou,
2. vždy budem postupovať v súlade s požiadavkami MC a so všetkými príslušnými právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na plnenie mojich povinností voči MC a programu,
3. na žiadosť MC poskytnem svoj výpis z registra trestov,
4. absolvujem príslušné školenia, kurzy alebo inú formu vzdelávania a budem spĺňať príslušné požiadavky na svoju funkciu,
5. budem rešpektovať súkromie osôb, ktorým MC poskytuje služby, a budem dodržiavať mlčanlivosť ohľadom osobných a iných citlivých údajov, zhromažďovaných a spracúvaných MC,
6. bezodkladne oznámim MC akúkoľvek záležitosť, ktorá sa ma týka a ktorá by viedla alebo by mohla viesť k odsúdeniu za trestný čin alebo k inej forme sankcie,
7. nevystavím sa situácii, keď by môj osobný záujem (alebo záujem inej organizácie, s ktorou som akýmkoľvek spôsobom prepojený) bol alebo mohol byť v konflikte s mojimi povinnosťami a záujmami MC. V prípade konfliktu záujmov, bezodkladne oboznámim koordinátora DofE na MC o tomto špecifickom konflikte záujmov a zaistím, aby bol efektívne vyriešený v súlade s hodnotami a postupmi programu DofE.
8. pri výkone svojej funkcie a počas plnenia svojich povinností pri poskytovaní programu DofE:
 - budem podporovať víziu a poslanie programu DofE,
 - budem pozitívnym vzorom a budem šíriť hodnoty programu DofE,
 - budem program DofE zastupovať odborne a profesionálne a budem sa chovať zdvorilo a primerane okolnostiam,
 - budem sa chovať úctivo, zdvorilo a slušne k účastníkom, dobrovoľníkom a hosťom akcií programu DofE, ako aj k zamestnancom, dodávateľom a k majetku MC alebo voči prenajatému majetku,
 - budem poskytovať a vytvárať bezpečné prostredie tým, že nebudem nijako ubližovať mladým ľuďom ani dospelým, fyzicky, verbálne ani duševne, diskrimináciou, sexuálnym obťažovaním, zanedbávaním a ani inými škodlivými krokmi,
 - informácie, dáta a materiály budem kopírovať a distribuovať iba pre účely MC a programu DofE a nebudem ich používať bez predchádzajúceho písomného súhlasu národnej kancelárie (skrátene „NK“) a tieto materiály nebudem používať žiadnym spôsobom, ktorý by mohol poškodiť dobré meno NK alebo programu DofE,
 - po skončení svojej činnosti pre MC všetky materiály prestanem používať, bezodkladne ich odovzdám MC a/alebo ich na výzvu MC preukázateľne zničím,

- všetky vylepšenia a nové verzie materiálov vrátane tých, ktoré vytvorím na ich základe alebo s ich použitím, patria NK; zároveň beriem na vedomie, že všetky práva súvisiace s uvedeným dielom vrátane autorských práv a práv duševného vlastníctva patria NK, resp. týmto udeľujem NK časovo, vecne a teritoriálne neobmedzenú, bezodplatnú a výhradnú licenciu na použitie uvedených diel,
- beriem na vedomie, že moje osobné nezhody s ostatnými spolupracovníkmi programu DofE a inými osobami by nemali byť prekážkou poskytovania programu DofE a v prípade výskytu týchto nezhôd sa budem snažiť vyriešiť každý konflikt zmierlivo.

Čestné vyhlásenie o bezúhonnosti:

Čestne vyhlasujem, že som sa nikdy nedopustil žiadneho protiprávneho ani iného závažného alebo neetického konania voči mladým ľuďom do 24 rokov. Túto skutočnosť preukážem na žiadosť MC aj výpisom z registra trestov, nie starším ako 3 mesiace.

Som si vedomý svojich záväzkov popísaných v tomto dokumente, ako aj skutočnosti, že moja spolupráca s MC môže byť pravidelne vyhodnocovaná, a v prípade porušenia ktoréhokoľvek vyhlásenia, záväzku, pravidla alebo zásady, uvedených v tomto dokumente, môže byť táto spolupráca aj kedykoľvek jednostranne ukončená zo strany MC.

Súhlasím so spracúvaním svojich osobných údajov zo strany MC, poskytnutých v rozsahu tohto dokumentu, ako aj v rozsahu môjho ďalšieho pôsobenia v programe DofE. Účelom spracúvania mojich osobných údajov je výkon funkcie pre MC v rámci programu DofE. Tento súhlas je platný na dobu nevyhnutnú pre splnenie uvedeného účelu, počas trvania mojej funkcie v MC. Tento súhlas môžem kedykoľvek písomne odvolať. Bol som oboznámený o podmienkach a rozsahu spracúvania mojich osobných údajov a o mojich právach ako dotknutej osoby.

Potvrdzujem úplnosť, správnosť a pravdivosť informácií v tomto dokumente a súhlasím s jeho obsahom, čo potvrdzujem svojím podpisom:

Dátum a miesto:

Meno, priezvisko a podpis:

Funkcia v programe DofE:

INDIVIDUÁLNY PRÍSTUP

VYVÁŽENOSŤ A KOMPLEXNOSŤ

NESÚŤAŽIVOSŤ

RASTÚCE NÁROKY

DOSTUPNOSŤ PRE VŠETKÝCH

INŠPIRÁCIA K CIEĽAVEDOMOSTI

DOBROVOL'NOSŤ

DLHODOBOSŤ

DÔRAZ NA ROZVOJ

ZÁBAVNOSŤ

Zdroj: Workbook DoFE, 2018.

Poznámka: odporúčame zväčšiť si jeden princíp na A4

Príloha 3 Kolbov cyklus učenia

Prevzaté a upravené podľa OUTWARD BOUND SLOVENSKO – štúdio zážitku <https://www.slideshare.net/ucimeprezivot/simoncicova-studio-zazitku-ucime-pre-zivot-2013>.

Poznámka:

Odporúčame jednotlivé fázy nastrihať a postupne s krátkymi komentármi predstaviť.

Príloha 4 Výhody a prínosy programu DofE

Výhody programu

Program môže poskytovať akákoľvek organizácia pracujúca s mladými ľuďmi. Pre mládežnícke organizácie, školy a iné inštitúcie je to príležitosť, ako získať medzinárodné uznanie za prácu s mladými ľuďmi.

Program je založený na pevných princípoch a prepracovanej metodológii, ale zároveň je dostatočne tvárny, aby ho mohli využiť mladí ľudia po celom svete, nech sú ich potreby akékoľvek.

Program sa nezameriava na vonkajšie a univerzálne štandardy, ale na učenie sa riadené samotným účastníkom, založené na individuálnych cieľoch. Program tak môže absolvovať každý mladý človek bez ohľadu na svoju počiatočnú situáciu.

Program je nízkonákladový v tom zmysle, že pre zapojenie mladých ľudí využíva už existujúce mládežnícke siete, inštitúcie a infraštruktúru. Každý „vedúci programu“ podporuje približne tucet účastníkov, ale tento počet je často vyšší.

Program je možné upraviť pre miestne podmienky, pretože je dostatočne flexibilný, aby mohol spĺňať požiadavky miestnych i národných prístupov k práci s mládežou.

Prínosy programu DofE

Sebadôvera a sebavedomie.

Pozitívne a realistické vnímanie vlastného potenciálu vrátane uvedomovania si svojich silných a slabších stránok.

Nezávislý postoj k svetu okolo seba vrátane schopnosti motivovať samého seba k aktivite.

Zmysel pre zodpovednosť k ostatným.

Hlbšie prepojenie s komunitou aj širšou spoločnosťou.

Objavenie nových a rozvinutie existujúcich záujmov, zručností a schopností.

Túžba a odvaha skúšať nové veci.

Nové priateľstvá a vzťahy sa rovesníkmi aj ľuďmi z iných generácií.

Schopnosť plánovať a svoje plány aj uskutočňovať.

Celoživotné záujmy a koníčky.

Zručnosti pre život – zdravý životný štýl, komunikácia, vyjednávanie, riešenie problémov a prezentačné zručnosti.

Schopnosť pracovať v tíme.

Poznámka:

Odporúčame výhody a prínosy vytlačiť väčším písmom aspoň jeden prínos/výhoda na A5.

Príloha 5 Základný rámec DoFE

	Min. vek	Min. trvanie celej úrovne	Športová aktivita (trvanie)	Rozvoj talentu (trvanie)	Dobrovoľníctvo (trvanie)	Naviac...	Dobrodruž. expedícia (trvanie)
Bronz	14 rokov	6 mesiacov	3 mesiace	3 mesiace	3 mesiace	Všetci účastníci musia splniť ďalšie 3 mesiace v oblasti športová aktivita alebo rozvoj talentu, alebo dobrovoľníctvo.	2 dni a jedna noc (cvičná 1+)
Striebro	15 rokov	12 mesiacov Príp. 6, ak pokračuje z bronzovej.	6 mesiacov	6 mesiacov	6 mesiacov	Účastníci bez bronzového certifikátu musia splniť ďalších 6 mesiacov v oblasti športová aktivita alebo rozvoj talentu, alebo dobrovoľníctvo.	3 dni a dve noci
Zlato	16 rokov	18 mesiacov Príp. 12, ak pokračuje zo striebornej.	12 mesiacov	12 mesiacov	12 mesiacov	Účastníci bez strieborného certifikátu musia splniť ďalších 6 mesiacov v oblasti športová aktivita alebo rozvoj talentu, alebo dobrovoľníctvo.	4 dni a tri noci

Na zlatej úrovni musia účastníci a účastníčky navyiac absolvovať rezidenčný projekt v dĺžke 5 dní + 4 noci

Príloha 6 Moje aktivity v oblastiach

Úloha: Získajte prehľad v troch oblastiach programu DofE (dobrovoľníctvo, rozvoj talentu, športová aktivita). Zažite výber aktivity z pohľadu účastníka/účastníčky v programe DofE.

Zadanie č. 1: Pozrite si príklady aktivít v jednotlivých oblastiach v pracovnom zošite.

Poznámky z čítania:

Zadanie č. 2: V každej oblasti vyberte jednu konkrétnu aktivitu, ktorej by ste sa ako účastník/účastníčka chcel/a rozvíjať počas troch mesiacov (bronzová úroveň).

DOBROVOLNÍCTVO

ROZVOJ TALENTU

ŠPORTOVÁ AKTIVITA

Príloha 7 **Kompetenčný profil vedúceho programu DofE a školiteľa a hodnotiteľa DE**

KOMPETENCIE VEDÚCEHO PROGRAMU DOFE

A) Vedomosti

- Pozná metodiku pre vedúceho programu DofE.
- Pozná históriu, filozofiu, štruktúru a princípy DofE.
- Pozná úlohy/roly jednotlivých dobrovoľníkov zapojených do programu DofE.
- Má informácie o tom, ako program koordinovať na škole a aký má vplyv na mladých ľudí.
- Pozná minimálne štandardy cieľov na jednotlivých úrovniach a techniky využiteľné pri ich formulácii.
- Pozná jednotlivé zložky a aspekty mentoringového prístupu, najmä aktívne počúvanie, kladenie otvorených otázok, spätná väzba.
- Pozná motivačné faktory u mladých ľudí.

B) Zručnosti

- Postupuje v súlade s metodikou pre vedúceho programu DofE.
- V rámci mentoringového prístupu pri sprevádzaní účastníka programu DofE používa základné odporúčané techniky (najmä aktívne počúvanie, práca s otázkami, poskytovanie primeranej spätnej väzby...).
- Pracuje s minimálnymi štandardmi pri formulácii cieľov s účastníkom a dokáže použiť aj techniky SMART, prípadne GROW, zvlášť na striebornej, ale najmä zlatej úrovni programu.
- Orientuje sa v Online Record Book, ako aj na data.dofe.sk a vie ich používať.
- Orientuje sa na stránkach dofe.sk/dofe.umb.sk a aktívne používa podporné a školiace materiály.

C) Postoje

- Svojím konaním prezentuje princípy a filozofiu programu DofE a správa sa v súlade s „Etickým kódexom a čestným prehlásením dobrovoľníka“.
- Verí, že každý mladý človek má šancu uspieť.
- Uvedomuje si význam a dôležitosť vzťahov, ktoré majú vplyv na vzdelávanie.
- Uvedomuje si vlastnú zodpovednosť a osobný príklad pri vedení účastníka v DofE a dbá najmä o bezpečnosť účastníkov programu.
- Vie vytvoriť také podmienky, aby mohol mladý človek bezpečne získať vzdelávacie príležitosti a možnosti a učiť sa z vlastných skúseností.
- Je zodpovedný/á voči národnej kancelárii DofE (komunikácia).

KOMPETENCIE ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA DOBRODRUŽNEJ EXPEDÍCIE

A) Vedomosti

- Pozná metodiku pre školiteľa a hodnotiteľa dobrodružnej expedície.
- Pozná históriu, filozofiu, štruktúru a princípy DofE.
- Pozná úlohy/roly jednotlivých dobrovoľníkov zapojených do programu DofE.
- Pozná a orientuje sa vo všetkých 11 témach prípravy na dobrodružnú expedíciu (DE).
- Rozlišuje rôzne typy DE a rozumie zmyslu a potrebe účelu/cieľa DE.
- Pozná jednotlivé zložky a aspekty mentoringového prístupu, najmä aktívne počúvanie, kladenie otvorených otázok, spätná väzba.

B) Zručnosti

- Postupuje v súlade s metodikou pre školiteľov a hodnotiteľov DE.
- V rámci mentoringového prístupu pri sprevádzaní účastníka programu DofE používa základné odporúčané techniky (najmä aktívne počúvanie, práca s otázkami, poskytovanie primeranej spätnej väzby...).
- Vie stanoviť ciele jednotlivých stretnutí podľa tém prípravy na DE.
- Vie aplikovať metódy neformálneho vzdelávania v praxi, (skupinová práca, brainstorming, energizer, icebreaker, behačka,...).

- e. Má prezentačné zručnosti – vie zaujímavo prezentovať mladým ľuďom rôzne témy spojené s dobrodružnou expedíciou.
- f. Orientuje sa v Online Record Book, ako aj na data.dofe.sk a vie ich používať.
- g. Orientuje sa na stránkach dofe.sk/dofe.umb.sk a aktívne používa podporné a školiace materiály.

C) Postoje

- a. Svojím konaním prezentuje princípy a filozofiu programu DofE a správa sa v súlade s „Etickým kódexom a čestným prehlásením dobrovoľníka“.
- b. Verí, že každý mladý človek má šancu uspieť.
- c. Uvedomuje si význam a dôležitosť vzťahov, ktoré majú vplyv na vzdelávanie.
- d. Uvedomuje si vlastnú zodpovednosť a osobný príklad pri vedení účastníka v DofE a dbá najmä o bezpečnosť účastníkov programu.
- e. Vie vytvoriť také podmienky, aby mohol mladý človek bezpečne získať vzdelávacie príležitosti a možnosti a učiť sa z vlastných skúseností.
- f. Je zodpovedný/á voči národnej kancelárii DofE (komunikácia).

Príloha 8 Formulácia cieľov

Úloha:

Sformulujte ciele k vybraným aktivitám z pohľadu účastníka vo všetkých troch oblastiach.

Úlohy a otázky:

- ☛ Pomenujte svoj počiatočný stav vo vybranej aktivite.
- ☛ Akú zmenu chcete aktivitou dosiahnuť? Je táto zmena merateľná?
- ☛ Je cieľ relevantný pre danú oblasť?
- ☛ Zohľadňujú ciele princíp komplexnosti – líšia sa vybrané aktivity v jednotlivých oblastiach?
- ☛ Popisujete a) problém/potrebu, b) riešenie a aktivity (čo chcem urobiť pre riešenie problému):

DOBROVOL'NÍCTVO – CIELE:

ROZVOJ TALENTU – CIELE:

ŠPORTOVÁ AKTIVITA – CIELE:

Príloha 9 Súbor otázok na opakovanie prvého dňa

- ✎ Kto bol Kurt Hahn a akú rolu zohral v rámci DofE?
- ✎ Od ktorého roku má program DofE v podstate rovnakú štruktúru a základný rámec?
- ✎ Co znamená princíp programu DofE „dostupnosť pre všetkých“?
- ✎ V ktorom roku získalo Slovensko plnú licenciu na poskytovanie programu DofE a aká iná udalosť sa ti spája s týmto rokom?
- ✎ Opíš jednu z výhod programu DofE.
- ✎ Opíš jeden z prínosov programu DofE pre mladých ľudí.
- ✎ Aké pozície/roly sa určite vyskytujú v miestnom centre?
- ✎ Vymenuj všetky oblasti programu DofE.
- ✎ Aký minimálny vek musí spĺňať účastník v programe DofE?
- ✎ Aký je minimálny čas plnenia programu na striebornej úrovni?
- ✎ Čo je to rezidenčný projekt?
- ✎ Aký by mal byť ideálny vedúci programu DofE?
- ✎ Prečo má zmysel realizovať program DofE v miestnom centre v súlade s cyklom programu?

Poznámka:

Odporúčame formulovať otázky podľa obsahu prvého dňa výučby. Pripravte taký počet, koľko je členov a členiek skupiny.

Príloha 10 Príbeh Mentora

Význam slova „mentor“ má pôvod v gréčtine a mentoring vychádza z gréckej mytológie. Pôvodné užívanie slova mentor bolo založené na vzťahu gréckeho učenca Mentora a Odysseovho syna Telemacha. Podľa legiend, než Odysseus odišiel do Trójskej vojny, zveril Mentorovi starostlivosť o svoju rodinu. Vykonával funkciu učiteľa a vychovávateľa jeho syna Telemacha. Zároveň v rámci výchovy Telemacha bolo Mentorovou úlohou viesť ho k zodpovednosti za svoj život, odovzdať mu múdrosť a skúsenosti, povzbudzovať chlapca, aby myslel sám za seba a prijímal zodpovednosť za svoje rozhodnutia a činy, a pripraviť ho na vodcovstvo. V tomto význame „mentor“ označuje osobu väčšinou skúsenejšiu alebo staršiu, ktorá odovzdáva svoje skúsenosti, vedomosti inému/iným. Odysseus bol po vojne odsúdený na 10-ročné putovanie svetom, až potom sa mohol vrátiť domov. Už dospelý Telemachos sa vydal svojho otca hľadať. Pri pátraní mu pomohla bohyňa Athéna, ktorá ho prezlečená za Mentora sprevádzala na strastiplnej a nebezpečnej ceste (Petiška, 2006). V starovekom Grécku bývalo zvykom predávanie skúseností zo starších mentorov na mladších mužov. V tejto dobe bolo slovo „mentor“ totožné so slovom dôveryhodný radca, priateľ, učiteľ a dôveryhodná osoba. Mentoring môžeme chápať ako spôsob vedenia ľudí. Predstavuje vzťah medzi mentorom a mentorovaným. Umožňuje predávať skúsenosti a vhodným spôsobom poradiť mentorovanému.

Petiška, E. (2006). *Staré grécke báje a povesti*. Bratislava: Ottovo nakladateľstvo.

Príloha 11 Sietovanie mentorov a mentoriek

Úloha:

Pokúste sa identifikovať potencionálnych mentorov a mentorky a spôsob komunikácie s nimi. Zamyslite sa spoločne s účastníkom/účastníčkou nad otázkami a pokúste sa hľadať čo najviac odpovedí. Snažte sa byť otvorení všetkým nápadom a myslite na to, že aj vyhľadanie dobrého mentora je skúsenosť, ktorou sa učíme dôležitým zručnostiam pre život.

Odpovedzte na otázky:

Čomu konkrétne sa potenciálny mentor/mentorka venuje a kde pracuje?

Ako budem mentorov/mentorky oslovovať?

Čo zdôrazním a ako ich môžem motivovať v súvislosti s účasťou v programe DofE?

Príloha 12 Päť pravidiel aktívneho počúvania

- 1) Prvky neverbálnej komunikácie podporujú dialóg (pozícia a pohyby tela, mimické prejavy a najmä očný kontakt, gestikulácia, vzdialenosť...). Aj na verbálnej úrovni používam výrazy potvrdzujúce, že hovoriaceho počúvam, ako napríklad „áno, uhm, snažím sa rozumieť, hovor, počúvam, pokračuj...“.
- 2) Pýtam sa, kladiem otázky, ktoré mi pomáhajú správne zachytiť a porozumieť obsahu výpovede hovoriaceho (nehodnotím výpoveď, nesúdim...).
- 3) Snažím sa reflektovať pocity hovoriaceho (opísať, ako sa asi cíti: „Vidím, že ťa to znervózňuje...“) a uznávam jeho pohľad na situáciu. Snažím sa oceniť jeho snahu a konanie.
- 4) Parafrázujem hlavné myšlienky hovoriaceho vlastnými slovami a pokúsim sa zhrnúť podstatné obsahy (môžem zopakovať časti viet, ktoré vyslovil, alebo použiť otázku: „Dobre tomu rozumiem, hovoríš o...?“).
- 5) Neprerušujem hovoriaceho svojimi príbehmi, nepoučujem, neradím, nemoralizujem, nedávam hotové riešenia.

Bednařík A. (2000). *Riešenie konfliktov. Príručka pre pedagógov a pracovníkov s mládežou*. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Partners for Democratic Change Slovakia.

Príloha 13 Kvíz o dobrovoľníctve

1. Aká je Tvoja vysnená dovolenková destinácia?

- A. Stanovačka v prírode
- B. Návšteva britského múzea
- C. Mesiac na safari
- D. Preferujem zostať doma
- E. Hlavne nech sú tam ľudia

2. Ak by si mohol zachrániť len 1 vec, ktorá by to bola?

- A. 500-ročný strom
- B. Chátrajúca budova historického divadla
- C. Malé šteňa alebo mačiatko z ulice
- D. Kvalitnú neziskovku, ktorá však nemá dostatok prostriedkov
- E. Skvelý voľnočasový program, ktorý pomáha stovkám detí ročne

3. Na ktorú z týchto vecí cez týždeň nikdy nezabudneš?

- A. Ísť na prechádzku do prírody
- B. Navštíviť podujatia, ktoré sa dejú v mojom meste a okolí
- C. Ísť sa poprechádzať so psíkom/mačičkou/andulkou/žirafkou...
- D. Sedieť doma pri počítači a robiť na svojich projektoch
- E. Stretnúť sa s kamošmi a podniknúť nejakú akciu

4. Po skončení školy máš na výber pracovať na nasledujúcich miestach. Ktoré si vyberieš?

- A. Ranger, stráž prírody v národnom parku
- B. Asistent/asistentka v galérii
- C. Veterinár/veterinárka v zoolologickej záhrade
- D. Skvelé miesto v reklamnej agentúre
- E. Učiteľ/učiteľka na základnej, strednej alebo vysokej škole

5. Aký film by Ťa najviac bavilo pozrieť si?

- A. Post-apokalyptická vízia o svete bez stromov
- B. Experimentálny krátkometrážny film o modernom tanci, hudbe a umení
- C. Dokumentárny film o živote ohrozených druhov zvierat
- D. Biografická dráma o manažérovi neziskovky, ktorý zmenil svoje mesto
- E. Cestopisný film a mnohých podobách práce s ľuďmi v rozličných končinách

Oblasť životného prostredia (2 a viac odpovedí A)

Životné prostredie volá tvoje meno a zdravie našej prírody je pre teba prvoradé. Miluješ zeleň, chceš skrášľovať prostredie v mieste, kde žiješ, a triedenie odpadu je pre teba samozrejmosť. Teba urobí šťastným dobrovoľníctvo len v tejto oblasti. Hodíš sa na dobrovoľnícke aktivity ako napríklad: ochranárske dobrovoľnícke akcie v teréne, pomoc pri kampaniach alebo tvorbe PR a edukačných materiálov, dobrovoľnícke workcampy, pomoc pri zberných akciách, propagácii triedenia odpadu alebo zdravého stravovania, komunitné záhradníčenie a okrášľovacie aktivity.

Oblasť kultúry (2 a viac odpovedí B)

Nenecháš si ujsť najnovšiu výstavu v galérii alebo múzeu, divadlá a kultúrne pamiatky sú tvoja srdcovka a festivaly akéhokoľvek druhu jednoducho miluješ. Kultúrna oblasť je pre teba naozaj ako stvorená a my ti vrelo odporúčame zapojiť sa do niektorej z týchto aktivít: pomoc pri rekonštrukcii kultúrnych pamiatok a bunkrov, administratívna výpomoc v múzeách a galériách, roznášanie letákov s programom, pomoc pri organizovaní kultúrnych aktivít a festivalov, tvorivé dielne, pomoc s hosteskovaním alebo v zákulisí divadla.

Dobrovoľníctvo na pomoc zvieratám (2 a viac odpovedí C)

Si milovník zvierat a nemáš rád, keď trpia. Všetky zvery pokladáš za krásne a užitočné a potešilo by ťa, keby si to uvedomil každý človek. Uvedomuješ si aj to, že bez niektorých zvierat by ľudia vôbec nedokázali existovať. Tak teba odporúčame pomoc pri ochrane zvierat, starostlivosť o zvieratká či už v útulkoch, alebo v dočasnej opatere, a ak si trúfaš, tak aj výchovu šteniatok.

Expertné dobrovoľníctvo (2 a viac odpovedí D)

Miluješ svoju prácu a chceš sa jej venovať aj vo svojom voľnom čase. Práve tvoje skúsenosti a záujmy ťa zaradili do kategórie expertného dobrovoľníctva. Tvoju profesionálnu pomoc ocení takmer ktorákoľvek organizácia. Hodíš sa na dobrovoľnícke aktivity, ktoré zahŕňajú administratívu, písanie projektov, fotografovanie, tvorbu grafiky, PR, výskum, fundraising, učenie cudzích jazykov, programovanie a administratívu či technickú, ale hlavne dlhodobú podporu chodu organizácie.

Dobrovoľníctvo v sociálnej oblasti (2 a viac odpovedí E)

Ľudia, ľudia a zase ľudia. To je to, kým sa obklopuješ a čo ťa zaujíma. Všetko, čo chceš, je pomáhať deťom, seniorom, ľuďom so špeciálnymi potrebami, chorým ľuďom alebo ľuďom bez prístrešia. Dobrovoľníctvo v sociálnej oblasti je pre teba to pravé a my ti odporúčame zapojiť sa do dlhodobých dobrovoľníckych programov v domovoch sociálnych služieb, v integračných centrách, v nízkoprahových alebo krízových centrách, v detských domovoch, v organizáciách alebo združeniach pre ľudí so špeciálnymi potrebami, v nemocniciach, ale aj vo vzdelávacích organizáciách.

Dobrovoľníctvo pre každého (ak si v ničom neoznačil/neoznačila 2 odpovede)

Z každého rožku trošku, to ťa definuje. Teba neuspokojí pomáhať dlhodobo len jednej organizácii. Chceš skúsiť všetko a možno sa aj nájsť v tom, čo by ťa bavilo alebo ti išlo najlepšie. Hodíš sa na jednorazové dobrovoľnícke aktivity ako napríklad čistenie lesa, pomoc pri kampani a pod.

Tento kvíz bol vypracovaný Bratislavským dobrovoľníckym centrom a následne upravený pre potreby DofE Slovensko.

Prevzaté z *Pracovný zošit pre vedúcich programu DofE*, 2018.

Príloha 14 Spätná väzba na výučbu DofE

Prosím, nájdite si čas na vyplnenie spätnej väzby k výučbe predmetu DofE.
Vďaka vám ju môžeme vylepšiť.

Termín:

Miesto realizácie:

OBSAH A METODIKA VÝUČBY						
Počas výučby som získal/získala dostatočné informácie z oblasti	nesúhlas		®	súhlas		
	1	2	3	4	5	6
História programu						
Filozofia a princípy programu						
Štruktúra programu (úrovne, dĺžka úrovni, výnimky)						
Oblasti programu						
Roly v rámci programu (koordinátor miestneho centra, vedúci, mentor...)						
Cyklus programu v organizácii (od prihlásenia sa po ukončenie)						
Mentoringový prístup k účastníkom programu DofE						
Stanovovanie cieľov v rámci mentoringu						
Technika GROW pri kladení otázok						
Tvorenie otázok						
Spätná väzba						
Profil potenciálnych mentorov a mentoriek, práca a komunikácia s nimi						
Práca s Online Record Book – ORB						
Čas na predstavenie obsahu programu bol dostatočný						
Príručka vedúceho programu a ďalšie materiály boli užitočné v procese školenia						

Spätná väzba na obsah celej výučby
(napr. čo bolo najmenej užitočné, najužitočnejšie a pod.):

Spätná väzba na použité metódy a aktivity počas výučby:

Spätná väzba na organizačné zabezpečenie výučby (napr. dĺžka blokov, miestnosť...):

ČO SOM SA NAUČIL/NAUČILA

Viem samostatne v programe DofE použiť	nesúhlas			®	súhlas	
	1	2	3	4	5	6
Techniky pri nastavovaní cieľov účastníka						
Mentoring ako nástroj práce s účastníkmi programu						
Prijímanie, dávanie, spracovávanie spätnej väzby						
Uvedomujem si tieto postoje a súhlasím s nimi						
Verím, že každý mladý človek má potenciál uspieť.						
Je dôležité pracovať na identifikácii svojich silných stránok a chcieť s nimi pracovať.						
Chápem potrebnosť dobrých vzťahov, ktoré majú pozitívny vplyv na vzdelávanie.						
Moja vlastná zodpovednosť a osobný príklad sú dôležité pri vedení účastníka v DofE.						
Vnímam ORB ako praktickú súčasť programu.						
Je dôležité, aby mladý človek mal možnosti poučiť sa z vlastných skúseností.						

VYUČUJÚCI/VYUČUJÚCE

	nespokojnosť			®	spokojnosť	
	1	2	3	4	5	6

CELKOVO

	nespokojnosť			®	spokojnosť	
	1	2	3	4	5	6
Celkovo som spokojný/spokojná s výučbou predmetu						

Ktorá časť výučby bola pre teba najužitočnejšia a prečo?

Ktorá časť výučby bola pre teba najmenej užitočná a prečo?

Ktorá časť výučby ti poskytla najlepší vzdelávací moment?

Príloha 15 Zhodnotenie predmetu vedúci programu DofE

1. Zhodnoť celkovú koncepciu predmetu (bloková výučba a prax s vedením účastníka/ účastníčky DofE).
Tvoje návrhy na zlepšenie:
2. Zhodnoť spoluprácu s tvojím tútorom/tútorkou (vyučujúcimi).
Tvoje návrhy na zlepšenie:
3. Aké boli silné stránky tvojho tútora/tútorky?
4. Aké boli slabé stránky tvojho tútora/tútorky?
5. Ako hodnotíš supervízne stretnutia?
Tvoje návrhy na zlepšenie:
6. Aké boli silné stránky supervízora/supervízorky?
7. Aké boli slabé stránky supervízora/supervízorky?
8. Vyjadri svoj celkový dojem z tohto predmetu.
9. Zhodnoť náročnosť tohto predmetu z hľadiska domácej prípravy.
10. Zhodnoť náročnosť tohto predmetu z hľadiska času, ktorý si mu venoval/venovala.
11. V čom bol tento predmet iný oproti ostatným predmetom v tvojom štúdiu?
12. Ktoré poznatky, rady, inštrukcie... si najviac zúročil/zúročila pri práci s účastníkom/účastníčkou programu DofE?
13. Ktorým témam by sme podľa teba mali venovať ešte väčšiu pozornosť?
14. Na stupnici od 1 do 5 vyjadri súhlas s jednotlivými výrokmi vo vzťahu k tvojej skúsenosti v rámci predmetov DofE (1 znamená silne nesúhlasím, 5 znamená silne súhlasím):
 - a) Obsahovala dôležité záväzky
 - b) Obsahovala úlohy, ktoré boli výzvou
 - c) Musel/musela som prijímať dôležité rozhodnutia
 - d) Moje nápady a postrehy boli ignorované
 - e) Činnosti, ktorým som sa venoval/venovala, boli zaujímavé

- f) Bol/bola som dostatočne zaučený/zaučená, aby som vedel/vedela vykonávať zverené úlohy
- g) Boli mi dané jasné inštrukcie, čo je mojou úlohou ako vedúceho/vedúcej programu DofE
- h) Mal/mala som slobodu, aby som mohol/mohla rozvíjať a uplatňovať svoje vlastné nápady
- i) Rozprával/rozprávala som sa o svojich skúsenostiach s rodinou a priateľmi
- j) Vyučujúci/vyučujúca sa o mňa zaujímal/zaujíkala
- k) Mal/mala som priestor, aby som mohol/mohla vyjadriť svoje vlastné záujmy a predstavy
- l) Nikto mi nepomohol, keď som potreboval/potrebovala
- m) Bol/bola som ocenený/ocenená za dobrú prácu
- n) Cítil/cítila som, že niečím prispievam
- o) Ako vedúci/vedúca DofE som využil/využila veci, ktoré som sa naučil počas štúdia v škole
- p) V škole som využil/využila veci, ktoré som sa naučil/naučila počas pôsobenia ako vedúci/vedúca DofE

15. Odporučil/odporučila by si tento predmet aj iným študentom a študentkám?

Zdôvodni:

Príloha 16 Sebareflexia študentov a študentiek

Prosím, zamyslite sa nad otázkami a ku každej napíšte svoju reflexiu.

A. Úloha

- Opíšte vašu doterajšiu cestu vedúceho/vedúcej programu DofE. Čo ste robili? Ako ste vnímali vašu úlohu vo vzťahu k účastníkovi/účastníčke DofE?
- S akými pozitívnymi momentmi ste sa pri vedení účastníka/účastníčky DofE stretli? Pokúste sa tieto momenty opísať. Ako ste sa pri nich cítili?
- S akými výzvami (problémami) ste sa pri vedení účastníka/účastníčky DofE stretli? Pokúste sa tieto momenty opísať. Ako ste sa pri nich cítili? Kto Vám pri ich prekonaní pomohol?
- Ako sa vaša skúsenosť odlišuje od toho, čo ste očakávali?
- Aké vedomosti/zručnosti ste doposiaľ získali?
- Potrebovali by ste nejakú ďalšiu podporu od tímu na UMB pri vedení účastníkov/účastníčok DofE?

B. Úloha

- Opíšte vašu skúsenosť, odkedy ste písali poslednú reflexiu.
- Čo ovplyvnilo to, akým spôsobom vnímate situáciu/skúsenosť?
- S akými pozitívnymi momentmi ste sa pri vedení účastníka/účastníčky DofE stretli? Pokúste sa tieto momenty opísať. Ako ste sa pri nich cítili?
- S akými výzvami (problémami) ste sa pri vedení účastníka/účastníčky DofE stretli? Pokúste sa tieto momenty opísať. Ako ste sa pri nich cítili? Kto vám pri ich prekonaní pomohol?
- Čo ste sa naučili na základe tejto skúsenosti?
- Ako môžete využiť to, čo ste sa naučili?
- Potrebovali by ste nejakú ďalšiu podporu od tímu na UMB pri vedení účastníkov/účastníčok DofE?

C. Úloha

- Aké boli vaše očakávania z účasti v DofE? Zmenili sa tieto očakávania? Naplnili sa? Ako? Prečo?
- V čom bola skúsenosť s DofE pre vás skúsenosťou, ktorá vám otvorila oči?
- Ako ste sa motivovali, ak sa vám nechcelo?
- Aké špecifické zručnosti ste využili pri vedení účastníka/účastníčky DofE?
- Zmenili sa vaše úvahy o budúcom zamestnaní pod vplyvom skúsenosti?
- Čo z toho, čo ste robili, považujete za efektívne a čo za neefektívne?
- Ako môžete pokračovať vo vašom zapojení?

Príloha 17 20 podmienok dobrodružnej expedície

	Podmienky dobrodružnej expedície	Bližšie spresnenie podmienok
1	Všetky dobrodružné expedície sú plnené vlastnou fyzickou námahou účastníkov bez motorizovanej alebo inej vonkajšej asistencie.	<i>Motorizované invalidné vozíky môžu byť použité v prípade účastníkov so špeciálnymi potrebami.</i>
2	Všetky dobrodružné expedície sú plnené bez sprievodu a expedičné tímy sú maximálne sebestačné (t. j. nezávislé od cudzej pomoci, moderných technológií či peňazi).	<i>V ideálnom prípade by tímy mali byť bez sústavného sprievodu či vedenia dospeléj osoby. Školiteľ by mal vykonávať len vzdialený dohľad a občasné kontroly. Vzhľadom na interné pravidlá niektorých inštitúcií je možné, aby tímy boli pod bližším dohľadom po celú dobu. V takomto prípade však dospelá osoba nesmie zasahovať do priebehu expedície, zasahuje iba v prípade vážneho ohrozenia.</i>
3	Na všetky dobrodružné expedície dohliadajú dospelé osoby, z ktorých konkrétne školiteľ expedície nesie zodpovednosť za bezpečnosť tímu.	<i>Odporúča sa, aby sa školiteľ aj hodnotiteľ expedície s expedičným tímom pri kvalifikačnej expedícii osobne stretli minimálne raz denne, aby bola zaisťovaná bezpečnosť.</i>
4	Dobrodružná expedícia má stanovený účel.	<i>Účel expedície si stanovuje expedičný tím spoločne.</i>
5	Všetci účastníci dobrodružnej expedície sú patrične vybavení.	<i>Odporúčané vybavenie je opísané v Tréningovej metodike a v jej prílohe č. 1 – Čo so sebou na dobrodružnú expedíciu.</i>
6	Účastníci majú splnený požadovaný expedičný výcvik a cvičné expedície pred tým, než vyrazia na kvalifikačnú expedíciu.	<i>Kvalifikačná expedícia nesmie viesť rovnakou alebo blízkou cestou ako cvičné expedície.</i>
7	Na každej úrovni programu je absolvovaná aspoň jedna cvičná expedícia, a to v čo možno najväčšej miere podobných podmienkach ako kvalifikačná expedícia.	<i>Na bronzovej úrovni trvá minimálne jeden deň a jednu noc, na striebornej a zlatej úrovni minimálne dva dni a dve noci v kuse.</i>
8	Tím si svoju dobrodružnú expedíciu pripravuje, plánuje a organizuje.	<i>Pri plánovaní treba zohľadniť, že viac tímov by nemalo cestovať spoločne. Ak je potrebné prespávať v rovnakých kempoch, mali by mať individuálne trasy. Ak naozaj musia ísť po rovnakej trase, idú s minimálne tridsaťminútovými rozstupmi a pracujú oddelene.</i>
9	Ohodnotenie expedície vykonáva vyškolený hodnotiteľ dobrodružnej expedície.	<i>Pri zlatej expedícii ide o externú osobu.</i>
10	Expedičný tím má 4-7 členov (8 členov je povolených len v prípade párovej aktivity).	<i>Až na mimoriadne udalosti sa tím musí vždy držať spolu.</i>
11	Všetci členovia tímu spĺňajú vekovú hranicu pre danú úroveň.	<i>Toto pravidlo platí bez ohľadu na to, či sú všetci účastníkmi programu alebo nie.</i>
12	Členovia tímu sú rovesníci s obdobnou úrovňou zručností a skúseností.	<i>V ideálnom prípade tiež všetci plnia rovnakú úroveň programu.</i>
13	V tíme nesmie byť nikto, kto už expedíciu tejto či vyššej úrovne splnil.	<i>Schopnosti a skúsenosti členov tímu majú byť vyrovnané, aby sa na ceste podieľali všetci a pre všetkých bola rovnakou výzvou.</i>
14	Ubytovanie si účastníci zabezpečujú v prenosných stanoch, ktoré si tím sám prenáša.	<i>Môže prípadne ísť aj o iné formy jednoduchého ubytovania s nutnosťou vlastného varenia (hostely, chaty alebo podobné prístrešky), avšak je nutné mať všetko vybavenie pre núdzové prespanie v prírode so sebou.</i>
15	Dobrodružná expedícia má dĺžku trvania zodpovedajúcu danej úrovni.	<i>a) Trvá minimálne predpísaný počet dní a nocí a ráta sa s prípadnou predchádzajúcou aklimatizáciou či záverečnými prípravami. V prípade extrémnej nadmorskej výšky môže byť deň na aklimatizáciu začlenený do samotnej expedície, ak je splnený minimálny počet hodín cieľového úsilia. Ďalší deň môže byť vyčlenený na aklimatizáciu či odpočinok, ale nebude sa počítať ako deň expedície.</i>
16	Expedícia sa koná v ročnom období, ktoré zodpovedá miestu konania expedície a jej účelu.	<i>Dobrodružná expedícia sa môže konať v akomkoľvek ročnom období, pokiaľ to počasie v oblasti umožňuje.</i>

17	Dobrodružná expedícia prebieha v oblasti, ktorá je pre všetkých členov tímu nová.	<i>Dobrodružné expedície majú podobu a náročnosť primeranú úrovni, ktorú účastníci plnia.</i>
18	Dobrodružná expedícia spĺňa minimálne počty hodín cieleného úsilia.	<i>6 hodín denne pri bronzovej úrovni, 7 hodín denne pri striebornej a 8 hodín denne pri zlatej úrovni. Čas spojený s prespávaním a prípravou jedla sa do týchto hodín nepočíta. Prestávka na obed a ďalšie náležité pauzy môžu byť zahrnuté do týchto hodín.</i>
19	Tím si uvarí aspoň jedno teplé jedlo denne.	<i>V posledný deň expedície je to na zváženie.</i>
20	Po dobrodružnej expedícii tím pripraví a prezentuje záverečnú správu o ceste.	<i>Táto správa môže byť spracovaná v akomkoľvek formáte podľa uváženia účastníkov a účelu cesty.</i>

Zdroj: The Duke of Edinburgh´s Award Slovensko. (2016). *Tréningová metodika školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií*. Bratislava: The Duke of Edinburgh´s Award Slovensko.

Príloha 18 Proces prípravy na dobrodružnú expedíciu

Nasledujúca schéma dáva predstavu školiteľovi a účastníkovi, aký je približný proces prípravy DE. Niektoré podrobné informácie nájdete v Tréningovej metodike pre školiteľov a hodnotiteľov DE (TM), prípadne v Bezpečnostnom manuáli školiteľov a hodnotiteľov dobrodružnej expedície (BM):

1. Tím: Účastníci zostavia tím v počte 4 až 7 členov. (výnimka: 8 pre tandemové športy – napr. kanoe)

Pomôcka: PRÍLOHA Č. 7 – ZOZNAM ČLENOV EXPEDIČNÉHO TÍMU

2. Voľba typu expedície, cieľa, účelu, spôsobu cestovania a dátumov: Tím si zvolí cieľ DE a zvolí si, ako budú putovať. Vybrať by si mali vzhľadom na terén a prírodné možnosti. Napr. pešia expedícia, bicykel a pod. Odporúčame predbežne sa s účastníkmi dohodnúť na dátumoch tréningu a prípravy, ako aj na dátumoch cvičnej a kvalifikačnej expedície.

Pomôcka: Tréningová metodika kapitola 1. POROZUMENIE DOBRODRUŽNEJ EXPEDÍCII

3. Tréning a príprava: Účastníci absolvujú primeraný tréning a prípravu na DE (11 tém rozpracovaných v TM), trénujú zručnosti v danom druhu putovania, napr. jazda na kanoe, koni a pod. Prípadne absolvujú iný tréning, ak to vyžaduje školiteľ pre bezpečné a úspešné absolvovanie DE. Účastníci začnú kondičnú prípravu na cvičnú a kvalifikačnú DE. Kľúčová je bezpečnosť účastníkov, o ktorú sa stará školiteľ dôslednou prípravou a informovanosťou účastníkov. **Účastníci si naplánujú trasu cvičnej a kvalifikačnej expedície.**

Pomôcka: Tréningová metodika, Bezpečnostný manuál, PRÍLOHA – ČO SO SEBOU NA DOBRODRUŽNÚ EXPEDÍCIU, PRÍLOHA Č. 3 – PLÁN TRASY DOBRODRUŽNEJ EXPEDÍCIE DOFE

4. Administratíva: Predtým, ako účastníci vyrazia na DE, musia vyplniť nevyhnutné administratívne úkony. (Vyplnia potrebné informácie o príprave a tréningu v online účastníckej knižke (ďalej aj ORB), odovzdajú súhlas rodičov či zdravotnícky dotazník – nájdete v prílohe Bezpečnostného manuálu. Školiteľ vyplní potrebné dokumenty k vyhodnoteniu a manažovaniu rizík trasy cvičnej expedície.

Pomôcka: 1_BM_Vyhodnotenie a manažovanie rizík; 2_BM_Súhlas zákonného zástupcu s účasťou na expedícii a zdravotný dotazník

5. Cvičná expedícia: Účastníci musia podstúpiť cvičnú expedíciu (príp. viaceré), aby si boli istí druhom putovania (pešo, kanoe, kone...) a boli schopní absolvovať kvalifikačnú DE. Nasledovať bude hodnotenie a možné doplnkové školenia/tréningy – v prípade, ak treba zlepšiť určité chýbajúce zručnosti. Cvičná expedícia má mať rovnaké trvanie ako kvalifikačná, mala by byť v inej lokalite, no podobnom prostredí ako kvalifikačná expedícia. Každý tím musí absolvovať aspoň jednu cvičnú expedíciu.

6. Plánovanie a príprava kvalifikačnej expedície: Tím sa uistí, že spĺňajú všetky podmienky na absolvovanie kvalifikačnej expedície. Samostatne by mal pripraviť plán trasy a konzultovať ho so školiteľom. Účastníci odovzdajú podpísaný informovaný súhlas rodičov a zdravotný dotazník (ak nie je podpísaný na cvičnú aj kvalifikačnú expedíciu súčasne), musia mať ukončený výcvik vo všetkých 11 oblastiach tréningu a prípravy na expedície. Pokiaľ je to potrebné, účastníci upravujú na základe skúsenosti z cvičnej expedície plán kvalifikačnej expedície. Školiteľ vyplní potrebné dokumenty k vyhodnoteniu a manažovaniu rizík trasy kvalifikačnej expedície. Účastníci odovzdajú školiteľovi všetky podklady o tíme.

Školiteľ a hodnotiteľ vyplnia expedičný plán kontrol a dohodnú si spôsob komunikácie a postup v krízových situáciách.

Pomôcka: Pre školiteľa a hodnotiteľa: 1_BM_Vyhodnotenie a manažovanie rizík; 2_BM_Súhlas zákonného zástupcu s účasťou na expedícii a zdravotný dotazník; PRÍLOHA Č. 4 – EXPEDIČNÝ PLÁN KONTROL

Pre účastníkov: PRÍLOHA Č. 6 – ZOZNAM ÚLOH A ZODPOVEDNOSTÍ JEDNOTLIVÝCH ÚČASTNÍKOV EXPEDÍCIE; PRÍLOHA Č. 7 – ZOZNAM ČLENOV EXPEDIČNÉHO TÍMU; PRÍLOHA Č. 3 – PLÁN TRASY DOBRODRUŽNEJ EXPEDÍCIE DOFE

PRÍLOHA Č. 10 – ÚLOHY ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA POČAS EXPEDÍCIE

7. Predexpedičná kontrola školiteľa a hodnotiteľa: Školiteľ skontroluje celý výstroj tímu a ubezpečí sa, že je dostatočný a správny. Hodnotiteľ odštartuje skupinu v úvode expedície, prediskutuje plánovanú trasu s tímom, môže poradiť miestne detaily a schváli trasu DE. Hodnotiteľ sa stretne s tímom deň pred začiatkom alebo prvý deň ráno. Potvrdí si s tímom ich pripravenosť, povzbudí tím a spresní si posledné detaily a checkpointy.

PRÍLOHA Č. 10 – ÚLOHY ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA POČAS EXPEDÍCIE

8. Kvalifikačná expedícia: Plne vybavený a pripravený tím vyrazí na svoju expedíciu. Budú pozorovaní školiteľom/hodnotiteľom, ktorí sa v dohodnutom čase a mieste stretnú s tímom, ubezpečia sa, že tím je v bezpečí a 20 podmienok DE bude splnených.

PRÍLOHA Č. 10 – ÚLOHY ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA POČAS EXPEDÍCIE

9. Zhodnotenie/Debriefing: Na konci expedície hodnotiteľ v cieľi tím privíta a pochváli. Počas zhodnotenia môže byť prítomný aj školiteľ. Spoločne zhodnotia kvalifikačnú expedíciu, dajú tímu spätnú väzbu a podiskutujú o tom, čo sa o sebe účastníci počas putovania naučili. Hodnotiteľovi pomôže pri zhodnotení dokument správa hodnotiteľa.

PRÍLOHA Č. 10 – ÚLOHY ŠKOLITEĽA A HODNOTITEĽA POČAS EXPEDÍCIE

10. Zaslanie výstupov z expedície národnej kancelárii – školiteľ alebo koordinátor zašle do národnej kancelárie videá, fotky a zaujímavé výstupy z expedície. V prípade akéhokoľvek incidentu vyplní formulár 4_BM_Záznam o incidente a zašle ho národnej kancelárii.

11. Prezentácia: Po absolvovaní DE urobia všetky tímy vlastnú prezentáciu/správu, ktorá bude pripravená dohodnutým spôsobom a spomenie naplnenie účelu, skúsenosti a výsledky DE. Účastníci nahrajú túto správu/prezentáciu do ORB.

12. Zhodnotenie: Účastníci odovzdajú hodnotiteľovi správu o absolvovaní oblasti DE vytlačenu z ORB. Hodnotiteľ správu vyplní, napíše každému účastníkovi krátku spätnú väzbu a správu podpíše. Účastník nahraje svoju správu do ORB a jeho vedúci programu a národná kancelária potvrdí splnenie DE v ORB.

Príloha 19 Zoznam úloh a zodpovedností jednotlivých účastníkov expedície

Názov expedičného tímu:

Členovia tímu:

Za každú uvedenú časť musia byť zodpovední minimálne 2 členovia skupiny.

- 1. Plánovanie trasy pochodu, vyplnenie plánu trasy, vytvorenie výškového profilu a hlavná zodpovednosť pri orientácii v teréne.**

Zodpovední:

- 2. Vytvorenie cestovného plánu na miesto a z miesta expedície, jeho dodržiavanie.**

Zodpovední:

- 3. Vytvorenie zoznamu materiálu, ktorý treba zohnať/vypožičať, všeobecná kontrola vybavenia všetkých členov.**

Zodpovední:

- 4. Vytvorenie zoznamu potrebných potravín (koordinácia) a ich nákup, koordinácia varenia.**

Zodpovední:

- 5. Vybavenie lekárničky, poskytovanie prvej pomoci. Nutné odovzdať zoznam obsahu!**

Zodpovední:

- 6. Dokumentácia cesty, koordinácia prípravy správy z expedície a reportáže.**

Zodpovední:

Príloha 20 Čo so sebou na dobrodružnú expedíciu

Tento zoznam obsahuje prehľad vecí, ktoré je užitočné vziať so sebou na dobrodružnú expedíciu.

Ide o návrh a nie je nutné ho striktne dodržiavať.

OBLEČENIE

Kúpené	Zbalené	Položka
		1 pár turistická nepremokavá obuv
		Min. 2 páry turistických ponožiek
		2-3 tričká
		Termoprádlo – tričko (nepovinné)
		2 flisové mikiny alebo podobné
		1 nohavice vhodné na turistiku (nie džínsy)
		Spodná bielizeň
		Oblečenie na spanie (tričko/spodky)
		Žabky/sandále atď. (na večery, nepovinné)
		Teplá čiapka/šiltovka na ochranu pred slnkom (podľa potreby)
		1 pár rukavíc (podľa potreby)
		Opalovací krém
		1 pár nepremokavých návlekov
		Nepremokavé nohavice
		Pláštenka, kabát, pršiplášť (vode a vetru odolné)

OSOBNÁ VÝBAVA

Kúpené	Zbalené	Položka
		Batoch (primerane veľký, cca. 50 l)
		Nepremokavý obal na batoh (popr. 2 silné igelitové vrecia)
		Karimatka
		Spacák (primerane teplý, ideálne komfort okolo 0° C)
		Nepremokavý obal na spacák
		Menšie množstvo peňazí (nepovinné)
		Zápisník a ceruzky/perá
		Hodinky
		Osobné hygienické potreby
		Píšťalka
		Baterka (do ruky/čelovka), náhradné batérie
		Osobné lieky
		Núdzové zásoby jedla
		Fľaša/e na vodu (2 litre)
		Vreckový nôž, lyžička
		Ešus/hrnček
		Krabička zápaličiek (vo vodeodolnom obale)
		Termofólia
		Balíček hygienických potrieb (niektoré môžu byť spoločné pre skupinu)

SKUPINOVÁ LEKÁRNIČKA

Kúpené	Zbalené	Položka
		Lekárnička (dostatočné veľký obal)
		Trojčípa šatka
		Resuscitačné rúško
		Nožnice (zdravotnícke)
		Dezinfekcia (Betadin a pod.)
		Obväzy sterilné (min. 3 ks)
		Elastické obväzy (min. 2 ks)
		Gáza 5 x 5 cm (min. 5 ks)
		Zdravotnícke rukavice (min. 2 páry)
		Pinzeta, zatváracie špendlíky (zicherky)
		Leukoplast (cievka)
		Náplasti (rôzne veľkosti)
		Paralen
		Ibalgin
		Mucosolvan tablety 30mg
		Endiaron
		Ophthalmo-Septonex (kvapky)
		Zyrtec/Hismanal
		Framykoin (masť)
		Čierne uhlie
		Teplomer

VÝBAVA PRE TÍM (zoberte so sebou pre istotu aj rezervné)

Kúpené	Zbalené	Položka
		Stany
		Varič (plynový) + palivo (bomba)
		Otvárač na konzervy
		Ešus/kotlík
		Špongia, utierka na riad
		Jedlo (pomer energetická hodnota vs. hmotnosť, odporúča sa konzultovať)
		Igelitové vrecia (napr. na odpadky)
		Toaletný papier
		Mapy (1:50 000/1: 25 000)
		Kompasy
		Puzdrá na mapy
		Foták/kamera (voliteľné)

DODATOČNÉ POLOŽKY (na zváženie):

Tieto predmety nemusia byť nevyhnutné na všetkých dobrodružných expedíciách, ale môžu sa hodiť v určitých situáciách.

Kúpené	Zbalené	Položka
		Celta (namiesto stanu)
		Repelent proti hmyzu
		Čističe vody (filtre)
		Laná/šnúry a pod.
		Otvárač na konzervy
		Slnčné okuliare
		Lopatka

Príloha 21 Plán trasy dobrodružnej expedície DofE

Deň v týždni	Dátum	Deň výpravy		Mená:	Dôležité kontakty:				
		Vzdialenosť (km)	Štúpanie/ Klesanie (m)		Čas na úsek – presun (min)	Čas na odpočinok a plnenie cieľa	Celkový čas na úsek	Predpokladaný čas príchodu/odchodu	Poznámky
ŠTART (miesto a čas):	Smer								
1 DO:									
2 DO:									
3 DO:									
4 DO:									
5 DO:									
6 DO:									
7 DO:									
8 DO:									
9 DO:									
	Cellkom								Meno školiteľa, miesto, telefón:

Zdroj: The Duke of Edinburgh 's Award Slovensko. (2016). *Tréningová metódika školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií*. Bratislava: The Duke of Edinburgh 's Award Slovensko.

Príloha 22 Zoznam členov expedičného tímu

Úroveň:

Názov expedičného tímu:

Dátum: Miesto:

Meno školiteľa expedície:

Meno hodnotiteľa expedície:

Meno	Úroveň programu	Tel. kontakt

Dátum:

Podpis školiteľa:

Príloha 23 Správa hodnotiteľa, bezpečnostný manuál

(vyplnenú odovzdajte, prípadne inak doručte koordinátorovi v miestnom centre)

Meno hodnotiteľa expedície: _____

Meno školiteľa expedície: _____

Špecifiká expedície

Úroveň: _____

Názov expedičného tímu: _____

Dátum: _____

Miesto: _____

Splnenie podmienok oblasti dobrodružná expedícia programu DofE

Expedičný tím mal požadovaných 4 - 7 členov (resp. 8 v prípade párových športov) a išlo o osoby vypísané v školiteľom predloženom zozname členov expedičného tímu.

Členovia expedičného tímu boli rovesníci s obdobnou úrovňou zručností a skúseností vo zvolenom spôsobe cestovania a prostredia.

Všetci členovia tímu spĺňali vekovú hranicu pre danú úroveň.

V tíme nebol nikto, kto už expedíciu tejto či vyššej úrovne splnil.

Účastníci absolvovali potrebný expedičný výcvik a dostatočný počet cvičných expedícií (minimálne jednu v dĺžke trvania zodpovedajúcej vybranej úrovni a v čo možno najväčšej miere s podmienkami ako expedícia naostro).

Tím si svoju dobrodružnú expedíciu sám pripravil, naplánoval a zorganizoval.

Expedícia mala stanovený účel cesty a účastníci sa usilovali o jeho splnenie.

Účel expedície: _____

Dobrodružná expedícia mala dĺžku trvania zodpovedajúcu danej úrovni.

Expedícia spĺňala minimálne počty hodín cieleného úsilia.

Dobrodružná expedícia prebehla na trase, ktorá bola pre všetkých členov tímu nová.

Expedičný tím cestoval samostatne (t. j. bez prístúpenia či zásahov školiteľa a ďalších osôb) a sebestačne (t. j. nezávisle od cudzej pomoci a techniky).

Expedícia bola naplnená vlastnou fyzickou námahou účastníkov (t. j. bez použitia motorizovaných či iných dopravných prostriedkov).

Spôsob cestovania: _____

Ubytovanie prebiehalo v prenosných stanoch, ktoré si tím sám prenášal (prípadne v iných skromných ubytovacích zariadeniach s nutnosťou vlastného varenia).

Všetci účastníci expedície boli patrične vybavení.

Tím si uvaril a zjedol aspoň jedno teplé jedlo denne (v posledný deň expedície je toto na zváženie).

Expedícia prebehla pod vzdialeným dohľadom dospelých osôb, najmä školiteľa.

Expedičný tím vopred nepoznal časy či miesta kontrol hodnotiteľa (na zváženie hodnotiteľom).

Tím vie o potrebe spoločne pripraviť a prezentovať správu o ceste, dohodovil sa na forme tejto správy a termíne, a to: _____

Komentáre k uvedeným podmienkam (najmä k tým nesplneným/splneným s výhradami):

Odporúčania pre expedičný tím

(čo by sa dalo zlepšiť v príprave či priebehu expedície naostro):

Odporúčania pre školiteľa expedície

(čo by sa dalo zlepšiť v príprave či priebehu expedície naostro):

Celkové hodnotenie: **SPLNENÉ/NESPLNENÉ** (nehodiace sa škrtnite)

Zdôvodnenie:

Dátum: Podpis hodnotiteľa:

Zdroj: The Duke of Edinburgh's Award Slovensko. (2016). *Tréningová metodika školiteľov a hodnotiteľov dobrodružných expedícií*. Bratislava: The Duke of Edinburgh 's Award Slovensko.

Editorka:
doc. PhDr. Alžbeta Brozmanová Gregorová, PhD.

Autori a autorky:
doc. PhDr. Alžbeta Brozmanová Gregorová, PhD. (1,5 AH)
PhDr. Mgr. Lucia Galková, PhD. (0,5 AH)
Mgr. Jaroslav Kompán, PhD. (1 AH)
PhDr. Katarína Kurčíková, PhD. (0,5 AH)
Mgr. Lívia Nemcová, PhD. (1 AH)
Mgr. Jana Šolcová, PhD. (1 AH)
Mgr. Robert Sabo, PhD. (1,4 AH)

Názov:
Program Medzinárodná cena vojvodu
z Edinburghu vo vysokoškolskej príprave
Príručka pre učiteľov a učiteľky

Recenzovali:
doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.
Bc. Marián Zachar

Jazyková korektúra:
Mgr. Martina Kubealaková, PhD.

Formát publikácie: A4
Náklad publikácie: 100 kusov
Rozsah: 110 strán (6,9AH)
Rok vydania: 2020
Vydanie: prvé

Vydavateľ: Belianum.
Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Edícia: Pedagogická fakulta

ISBN 978-80-557-1700-5

Publikácia je výstupom projektu Award Goes to Universities,
ktorý podporila The Duke of Edinburgh's International
Award Foundation.

9 788055 717005

ISBN 978-80-557-1700-5

PROGRAM

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu
vo vysokoškolskej príprave
Príručka pre učiteľov a učiteľky

